

การศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

สารนิพนธ์

ของ

ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาสนา หนองเพียน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๗๘). ๖๙๙๕๙

๐๔๙/๗

๙. 3

การศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

บทคัดย่อ

ของ

ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาสนา หนองเพียน

20 ก.ย. 2547

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

พฤษภาคม 2547

ก 251289

วาสนา หนองเพียน. (2547). การศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์
ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติ วิวัฒนาการ องค์ประกอบการแสดงเพลง
อีแซว และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาประวัติเพลงอีแซว พบว่า นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกล่าวเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เกิดเพลงอีแซวไม่ตรงกัน ความเห็นของ เอนก นาวิกมูล สรุปได้ว่า เพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 67 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) นางบรรจง หนูทอง ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าเพลงอีแซวเกิดในสมัยรัชกาลที่ 6 สุกัญญา ภัทรราชย์ กล่าวไว้ว่า เพลงอีแซวเกิดประมาณในสมัยรัชกาลที่ 7 ขวัญจิต ศรีประจันต์ กล่าวว่าเพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 100 กว่าปี แต่จากการศึกษาข้อมูลทุกฝ่ายผู้วิจัยอนุมานได้ว่าเพลงอีแซวน่าจะมีอายุประมาณ 70 - 100 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547)

การศึกษาวิวัฒนาการการแสดงเพลงอีแซว พบว่า ในสมัยแรกเริ่มเพลงอีแซวแสดงกับพื้นไม่ยกโรง การเล่นกลางคืนจะจุดตะเกียงเจ้าพายุเพื่อให้แสงสว่าง ต่อมาเมื่อมีไฟฟ้าใช้ ใช้แสงไฟฟ้าส่องสว่าง ใช้เครื่องเสียง มีราวไฟประดับเพื่อเพิ่มแสงสี ปัจจุบันมีการสร้างเวทียกพื้น โอกาสในการแสดงเพลงอีแซวในอดีตจะเล่นเพื่อความสนุกสนานในงานบุญงานรื่นเริงต่างๆ โดยไม่คิดค่าแสดง ในภายหลังมีการตั้งค่าแสดง พ่อเพลงแม่เพลงยึดเป็นอาชีพ การประกอบจังหวะสมัยแรกใช้การปรบมือ ในภายหลังใช้เครื่องดนตรี กรับ ฉิ่ง และตะโพน ปัจจุบันมีการนำเครื่องดนตรีไฟฟ้าต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

การศึกษาองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว พบว่า มีองค์ประกอบ 6 ประการ ได้แก่ ผู้แสดง การแต่งกาย เครื่องดนตรี บทร้อง ทำร่า และลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้ ผู้แสดงมี 2 ประเภท ได้แก่ พ่อเพลงแม่เพลง และลูกคู่ การแต่งกายของผู้แสดง พ่อเพลงในอดีตแต่งกายแบบธรรมดา คือ ใส่กางเกง สวมเสื้อม่อฮ่อมมีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อคอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงาม หรือลายดอกสีสด ๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่าง ๆ (ตามความเหมาะสม) ทับเสื้อ มีผ้าขาวม้าคาดเอว แม่เพลงในอดีตใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าถุง หรือโจงกระเบน แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาสวมเสื้อลูกไม้ เสื้อคอกลม คอวี หรือคอปก แขนกระบอก ปลอยชายเสื้อทับผ้าถุงโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน เข็มขัดนาค หรือเข็มขัดทองตามฐานะ สวมเครื่องประดับ ไม่สวมรองเท้า เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว ในอดีตมีการใช้กรับ ฉิ่ง และตะโพน ปัจจุบันมีเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น แต่คณะเพลงอีแซวยังคงใช้เครื่องดนตรีแบบเดิมๆ บางคณะใช้ระนาดเหมือนการแสดงลำตัดผสมผสานกับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ บทร้อง ได้แก่ บทไหว้ครู บทเกริ่น บทประ บทอวยพรและบทลา ทำร่ามี 2 ทำ คือ ทำร่าของพ่อเพลงแม่เพลง และทำร่าของลูกคู่ ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรีมี 5 ประการ ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ ด้านอาชีพ ด้านค่านิยม ด้านการแต่งกาย และด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อมี 5 ประการ ดังนี้ ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ความเชื่อเรื่องการลงเมตตามหาเสน่ห์ ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง ความเชื่อเรื่องเทวดา ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพมี 3 อาชีพ ได้แก่ อาชีพทำนาทำไร่ สะท้อนภาพชาวจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบอาชีพหลักคือการทำนาทำไร่ อาชีพแพทย์ สะท้อนให้เห็นการยกย่องอาชีพแพทย์ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ โดยเฉพาะหมอหลวง เพราะเชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาคนไข้มากกว่าหมอแผนโบราณ และอาชีพเล่นเพลงอีแซว สะท้อนภาพชาวจังหวัดสุพรรณบุรีแก้ปัญหาความยากจนโดยยึดประกอบอาชีพการเล่นเพลงอีแซว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมมี 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง และค่านิยมเรื่องการกินหมาก ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกายมี 2 ประการ ได้แก่ การแต่งกายของผู้ชาย และการแต่งกายของผู้หญิง ประการสุดท้ายคือ ภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ สะท้อนถึงความใกล้ชิดสนิทสนม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ภาพสะท้อนดังกล่าวเป็นหลักฐานบันทึกประวัติศาสตร์สังคมให้ปรากฏแก่อนุชนได้ศึกษาต่อไป

A STUDY OF E-SAEW SONGS OF SUPHANBURI PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

ACTING 2,LT. WASANA NONGPIAN

Presented in partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University

May 2004

Wasana Nongpian. (2004). *A Study of E-Saew Songs of Suphanburi Province*.

Master project. M.Ed. (Thai). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assoc. Prof. Akra boonthip.

This study aims to examine the history, evolution, component of E-Saew songs performance and the social reflection appearing in E-Saew songs Suphanburi province.

Historians and intellectuals are not in agreement with regard to the question of when E-Saew first emerged as a musical form. Anake Nawikmul concluded that E-Saew songs began 67 years ago, while an interview with Mrs. Banjong Noothong revealed that it started in the reign of King Rama VI. Suganya Patrachai suggested that it began in the reign of king Rama VII. However, it could be concluded that E-Saew songs originated between 70 and 100 year ago.

In terms of E-Saew song's evolution, E-Saew songs were first performed on a platform without hall, using pressure lanterns at night performances before the time of electricity. In the present time, E-Saew artists augment their performances with modern sound systems and colorful lights. In the past, E-Saew was reserved for special occasions and performed free of charge. Nowadays, the performers are paid professionals. Singers initially used hand clapping for rhythm, but now they also use electrical instruments for accompaniment.

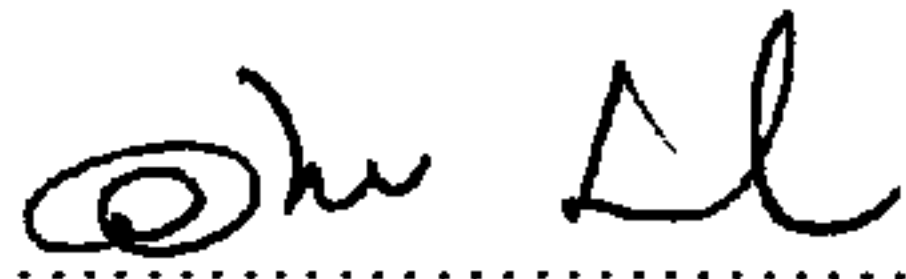
There are 6 main components of an E-Saew song : performer, clothing, musical instruments, lyrics, dancing position, and writing. Performers of E-Saew songs include 2 types : male and female singers, and chorus. In former days male singers wore a Mo – Hom blouse and Khao – Ma cloth as a belt, and no make - up, while nowadays they wear clothes with colorful designs and a belt of Khao – Ma cloth. Formerly female singer wore a blouse and tube skirt or Jong- Graben, whereas they presently wear a lace blouse and Jong-Graben with a silver, otter or golden belt , accessories and no shoes. Musical instruments used in the past include claves, small cymbals, and a tuned two- face drum, whereas now they use a wider variety of musical instruments. However, some use the old style of musical instruments and some used Rammana as Lam-tad with modern musical instruments. In terms of lyrics, it included teacher's praying and forward, blessing and ending word, there were two types of dancing position as male and female

singers' dancing position and chorus' dancing position, and wording was one headed poem.

Social reflection appearing in E-Saew songs includes 5 aspect : religious , occupations, values, clothing, and kinship relations. In terms of belief, it reflects Buddhist religion, auspicious time, kind and charm making-up small Buddha images, and angles. Occupations include field-worker the main occupation of people in Suphanburi province and physician an honored career, especially royal physician than the ancient one. These professions reflect the need to cope with poverty by gainning more income. Value reflections include western culture, women's behavior, and the tradition of betel palm having. Male and female clothing is influenced. Finally, kinship relations reflect the close relation and assistance as to the evidence of social history for the later study.

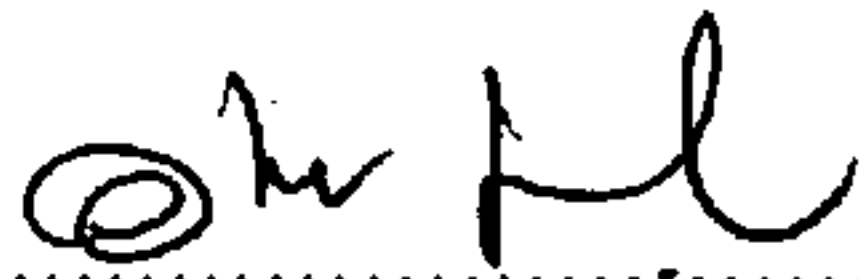
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

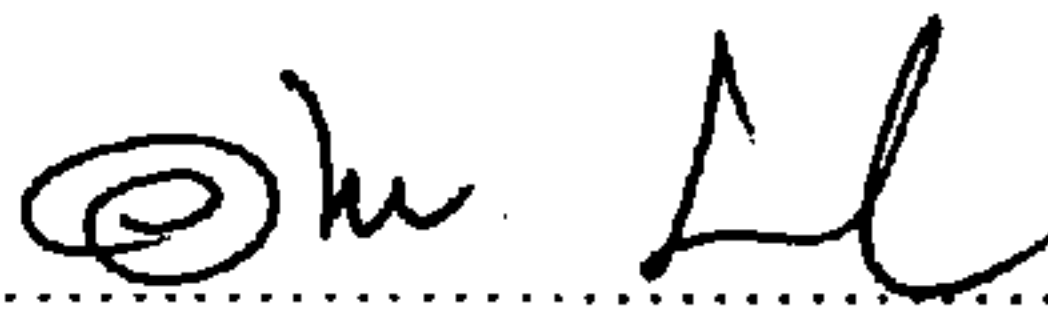
(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

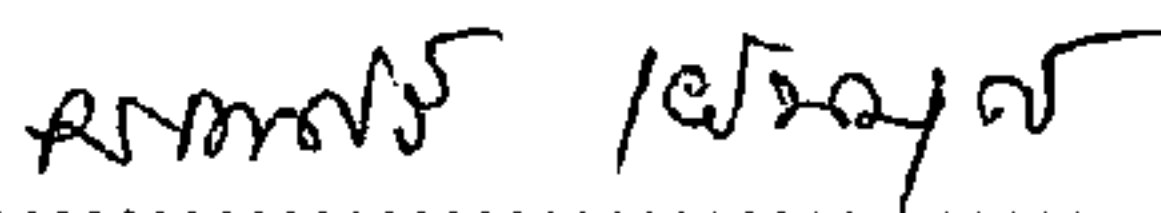
(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

คณะกรรมการสอบ

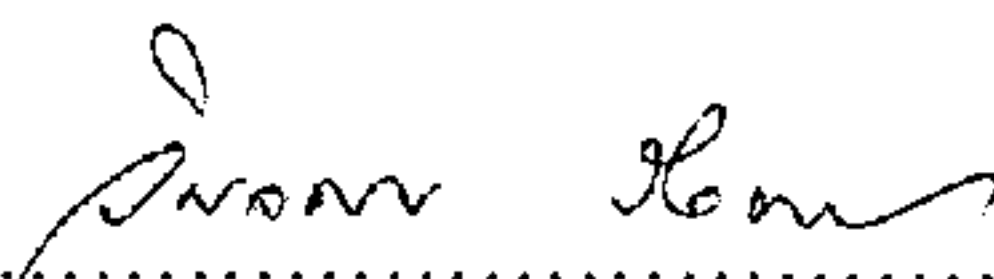
ประธาน

(รองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

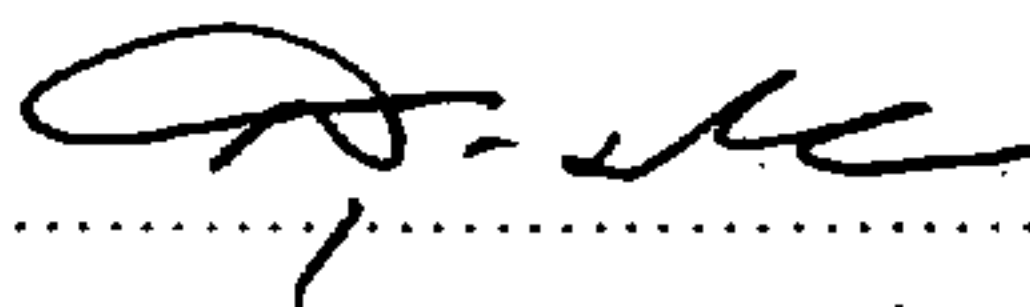
(รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 26 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถของรองศาสตราจารย์อัครา บุญทิพย์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาอย่างดี ชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ และช่วยเหลือแนะข้อควรปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องมาโดยตลอด ผู้วิจัยตระหนักในความกรุณาของอาจารย์จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ผกาศรี เป็นบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิมลศิริ ร่วมสุข ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ความสามารถต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

ขอกราบของพระคุณนางขวัญจิต ศรีประจันต์ (คณะขวัญจิต ศรีประจันต์) นายบุญโชค ชนะโชติ นางสาวสดี เทียนแจ่ม (คณะนกเอี้ยง เสียงทอง) นางพยงค์ เทียนแจ่ม และนางบรรจง หนูทอง (คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง) ที่กรุณาเสียสละเวลาให้ข้อมูลทางด้านเอกสารและจากการสัมภาษณ์ อันเป็นประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง

ประโยชน์และคุณค่าของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา และผู้มีพระคุณที่ชี้แนะแนวทางการศึกษาเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

วาสนา หนองเพียน

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	2
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว.....	4
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว.....	8
3	ประวัติ วิวัฒนาการ และองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว.....	10
	ประวัติเพลงอีแซว.....	10
	วิวัฒนาการเพลงอีแซว.....	13
	องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว.....	14
	ผู้แสดงเพลงอีแซว.....	15
	การแต่งกายของผู้แสดง.....	16
	เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว.....	17
	บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว.....	18
	ทำรำ.....	26
	ลักษณะคำประพันธ์.....	26
4	ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี.....	29
	ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ.....	29
	ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา.....	30
	ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม.....	35
	ความเชื่อเรื่องการลงมหาเสน่ห์.....	36
	ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง.....	37
	ความเชื่อเรื่องเทวดา.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ.....	39
อาชีพทำนาทำไร่.....	39
อาชีพแพทย์.....	41
อาชีพเล่นเพลงอีแซว.....	43
ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม.....	45
ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก.....	45
ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง.....	47
ค่านิยมเรื่องการกินหมาก.....	48
ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย.....	49
การแต่งกายของผู้ชาย.....	49
การแต่งกายของผู้หญิง.....	51
ภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ.....	51
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	63
ภาคผนวก ก ประวัติพ่อเพลงแม่เพลงจังหวัดสุพรรณบุรี.....	64
ภาคผนวก ข บทร้องเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี.....	69
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	109

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การแสดงเพลงพื้นบ้าน เป็นวัฒนธรรมทางด้านการแสดงประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชน เป็นมรดกพระดับพื้นบ้านที่แพร่หลายไปทั่วทุกท้องถิ่นของประเทศ การแสดงเพลงพื้นบ้านทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง ด้วยวิถีชีวิตแบบคนไทยแท้ ๆ ลักษณะประเพณี ค่านิยมต่าง ๆ อาชีพ ตลอดจนเอกลักษณ์ของไทยอย่างพร้อมมูล เรณู โกศินานนท์ (2537 : 1) กล่าวว่า การแสดงเพลงพื้นบ้านกลั่นกรองมาจากสภาพความเป็นจริง ความรู้สึกนึกคิดแบบชาวบ้าน และชาวบ้านที่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ สามารถด้นกลอนสดเป็นเนื้อเพลงได้อย่างไพเราะ แม้ว่าส่วนหนึ่งจะมาจากเรื่องการจำ แต่ก็สร้างสรรค์ขึ้นจากปฏิภาณไหวพริบ เนื้อเพลงที่ได้จำมานั้น อาจจะไม่เพียงพอต่อการได้การมที่ออกจะเผ็ดร้อนและรุนแรง แต่ก็เป็นบทบาทของการแสดงเท่านั้น

จังหวัดสุพรรณบุรีมีการเล่นเพลงพื้นบ้านมาเป็นเวลานาน เมื่อถึงเทศกาลทอดกฐิน ผ้าป่า หรือไหว้พระหลวงพ่อดำวัดป่าเลไลยก์ คนสุพรรณบุรีจะชุมนุมเพื่อร่วมงานรื่นเริงกันจำนวนมาก บริเวณลานวัดจะเป็นแหล่งรวมของพ่อเพลงแม่เพลงจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียงที่เดินทางมาเพื่อมาประชันฝีมือเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ เช่น เพลงอีแซว เพลงปรบไก่ เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ และเพลงสักรา เป็นต้น (เอนก นาวิกมูล . 2521 : 231)

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่นิยมแสดงอย่างแพร่หลายในจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดใกล้เคียงทำให้เกิดพ่อเพลงแม่เพลงที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น นางบัวผัน จันทรศรี นายบัวเผื่อน โพธิ์พักตร์ นายไสว วงษ์งาม โดยเฉพาะนางเกลียว เสรีกิจ (ขวัญจิต ศรีประจันต์) ซึ่งได้รับการยกย่องเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน-อีแซว) ประจำปี พ.ศ. 2539 ทำให้ชาวสุพรรณบุรีมีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

เพลงอีแซวเป็นเพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นรื่นเริง เมื่อชายหญิงมีโอกาสมาพบปะเพื่อช่วยกันทำงานหรือเล่นในงานโอกาสต่าง ๆ เพลงอีแซวยืมเนื้อเพลงจากเพลงฉ่อย พ่อเพลง แม่เพลงฉ่อย จังหวัดอ่างทองข้ามไปเล่นเพลงพื้นบ้านในสุพรรณบุรีจึงเกิดการผสมผสานเนื้อเพลงกลายเป็นเพลงอีแซว มีเนื้อร้องเป็นเรื่องราว (เอนก นาวิกมูล . 2527 : 118)

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทยหลายประการ บุปผา ทวีสุข (2520 : 213-220) ได้กล่าวถึงประโยชน์หรือคุณค่าของเพลงพื้นบ้านว่า นอกจากให้ความบันเทิงแล้ว เนื้อร้องของเพลงยังสะท้อนภาพสังคมความเป็นอยู่ของกลุ่มชน ค่านิยม ความเชื่อ และประเพณีต่าง ๆ ทำให้เห็นลักษณะของคนไทย และลักษณะเฉพาะของเพลงชาวบ้านในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ สุมาลย์ เรืองเดช (2517 : 1-2) ได้ศึกษาเพลงพื้นบ้านในด้านเนื้อหาทำให้ทราบว่า ใจความของเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติ เหตุการณ์ประทับใจของคนในท้องถิ่น ยึดถือคุณธรรมเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวที

นับถือผู้อาวุโสเป็นหลักสำคัญในการดำเนินชีวิต และแสดงให้เห็นถึงการใช้เพลงเป็นเครื่องผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยซึ่งทำให้การทำงานได้ผลและเพิ่มความสามัคคีระหว่างหมู่คณะ

จะเห็นได้ว่าเพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมแพร่หลาย เป็นสิ่งบันเทิงของชาวบ้านในเขตจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง สะท้อนภาพสังคมและวิถีชีวิตของชาวจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างเห็นได้ชัด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษาประวัติ วรรณนาการ องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซว อันเป็นการบันทึกเรื่องราวเพลงอีแซว และปลูกจิตสำนึกที่ดีงามแก่นุชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของเพลงอีแซวในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมการแสดง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประวัติ วรรณนาการ องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว และภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ทำให้นุชนตระหนักเห็นคุณค่าเพลงอีแซวเกิดแนวคิด อนุรักษ์พัฒนาและเผยแพร่เพลงอีแซวให้เป็นมรดกของสังคมสืบไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

1. ประวัติเพลงอีแซว
2. วรรณนาการเพลงอีแซว
3. องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว
4. ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซว

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลวิชาการต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยร่วมเดินทางไปกับคณะเพลงอีแซว

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการลงภาคสนามด้วยตนเอง ร่วมเดินทางไปกับคณะเพลงอีแซวของ จังหวัดสุพรรณบุรี 4 คณะ ได้แก่ คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ คณะบุญโชค ชนะโชติ คณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง เพื่อสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลงโดยการบันทึกเสียง และการบันทึกภาพการแสดงตามลำดับขั้นตอนของการแสดง

2.2 ถอดความจากแถบบันทึกเสียงเพื่อจัดประเภทข้อมูล

3. ศึกษาเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล

4. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงเพลงพื้นบ้านโดยจำแนกประเด็นต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน
 - 1.1 ประวัติ วิวัฒนาการเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว
 - 1.2 องค์ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว
 - 1.3 ภาพสะท้อนสังคมไทยในเพลงพื้นบ้าน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน
 - 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

1.1 ประวัติ วิวัฒนาการเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว ✓

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติ วิวัฒนาการเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซวมีดังนี้ มนตรี ตราโมท (2497 : 50) ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านนิยมร้องกันในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้านมาร่วมรื่นเริงกัน เช่น ตรุษ สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2516 : 96) ได้กล่าวเกี่ยวกับเพลงชาวบ้านไว้ว่า เกิดจากประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชนในถิ่นหรือเขตนั้น ๆ นับตั้งแต่ชุมชนที่ไร้ความเจริญไปจนถึงชุมชนที่เจริญแล้ว และมีลักษณะพิเศษไปตามความนิยมของถิ่นนั้น ๆ เพลงชาวบ้านได้ร้องสืบทอดกันมาโดยการจำถ่ายทอดกันมาทางปากหลายชั่วอายุคน ต่อมาค่อยมีชื่อเสียง มีแบบสัมผัสคล้องจอง ท่วงทำนองไปตามแบบของภาษาถิ่นนั้น ๆ ในการร้องเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ จะมีจังหวะดนตรีท้องถิ่น และมีการร้องรำทำเพลงไปด้วยจึงเกิดเป็นระบำชาวบ้านเข้ามาด้วย เพลงชาวบ้านใช้ร้องรำในงานเทศกาลต่าง ๆ

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2522 : 1) ให้ความหมายเพลงพื้นบ้านว่า เป็นเพลงที่แพร่หลายในแต่ละชุมชน มีเนื้อร้องและทำนองเป็นสมบัติของชุมชนโดยปัจเจกบุคคล หรือสังคมสร้างขึ้นและสมาชิกในชุมชนยอมรับร่วมกันว่าเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

เอนก นาวิกมูล (2527 : 118) ให้ความหมายของเพลงอีแซวว่า เป็นเพลงประเภทหนึ่งในหลายๆ ประเภทของเพลงพื้นบ้าน หรือเพลงพื้นเมืองที่ชาวบ้านร้องเล่นรื่นเริงสนุกสนานกัน เมื่อ

หญิงชายมีโอกาสมาพบปะกันเพื่อช่วยกันทำงาน ในนาในไร่ ในลานบ้าน หรือร้องเล่น เนื่องในเทศกาล งานนักขัตฤกษ์ เช่น ตรุษสงกรานต์ ลอยกระทง ทอดกฐิน ผ้าป่า และไหว้พระประจำปีเป็นต้น การเล่นเพลงชาวบ้านมีมาช้านานตั้งแต่สมัยสุโขทัย เพลงพื้นบ้านแบ่งตามการแสดงสรุปได้ดังนี้

1. เพลงที่เล่นตามเทศกาลหรือฤดูกาล

1.1 เทศกาลทอดกฐิน ผ้าป่า เล่นเพลงเรือ เพลงหน้าผาก

1.2 เทศกาลเกี่ยวข้าว เล่นเพลงเกี่ยวข้าว เพลงสงค่อลำนวน เพลงสง

ฟาง เพลงชักกระดาน เพลงเดินกำรำเคียว

1.3 เทศกาลตรุษสงกรานต์ เล่นเพลงพืชม้วน เพลงระบำ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงพวงมาลัย เพลงเหย่ย

2. เพลงที่เล่นได้ไม่จำกัดเทศกาล ได้แก่

เพลงสำหรับเด็ก เพลงอีแซว เพลงระบำชาวนา เพลงพาดควาย เพลงปรบไก่ เพลงเทพทอง เพลงลำตัด เพลงแอ่วเกล้าซอ เพลงขอกทาน เพลงฉ่อย

นอกจากนี้เพลงอีแซวยังเป็นเพลงร้องโต้ตอบ เดิมเป็นเพลงร้องยั่วเย้าสั้น ๆ สนุก ๆ ต่อมาปรับร้องเป็นตับ ๆ จนสามารถแสดงเป็นอาชีพอย่างเพลงฉ่อยได้เกิดแถบจังหวัดอ่างทอง สุพรรณบุรี เมื่อประมาณสมัยรัชกาลที่ 7 หรือก่อนนั้น (เอนก นาวิกมูล. 2533 : 418)

กล่าวโดยสรุป เพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นในเทศกาลงานบุญต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน สะท้อนภาพประเพณีและวัฒนธรรมของคนในสังคม

1.2 องค์ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว มีดังนี้

เอนก นาวิกมูล (2527 : 83-85) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวกับลักษณะของเพลงอีแซวไว้ว่าเป็นเพลงจังหวะเร็ว คือ ใช้ฉิ่งเป็นเครื่องดนตรี ดีขึ้นเดียว ผู้ร้องจะต้องร้องด้วยจังหวะเร็วให้ทันกับจังหวะการตีฉิ่ง ที่ร้องโต้ตอบกันด้วยถ้อยคำสองแง่สองง่าม เมื่อฝ่ายชายเกริ่น แล้วฝ่ายหญิงก็ร้องแก้ องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซวสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. การแต่งกาย

การแต่งกายในการแสดงเพลงอีแซว คือนุ่งโจงกระเบนทั้งชายและหญิง สำหรับฝ่ายชาย ใส่เสื้อคอกลมแขนสั้น ลายดอกสีสด ๆ นุ่งผ้าโจงกระเบนสีต่าง ๆ นุ่งทับเสื้อที่เอวมีผ้าขาวม้าคาดเอว ส่วนฝ่ายหญิงใส่เสื้อคอกลม หรือคอวี หรือคอปก แขนกระบอกหรือเสื้อผ้าลูกไม้ปล่อยชายเสื้อทับผ้านุ่ง คาดเข็มขัดเงิน หรือนาค หรือทอง ทั้งฝ่ายชายและหญิงไม่สวมรองเท้า

2. การร้องเพลงอีแซว

การร้องเพลงอีแซวมีผู้แสดง 2 ส่วน คือ

2.1 นักร้องนำ

2.2 ลูกคู่

3. การรำประกอบการแสดง

การรำประกอบการร้อง เพื่อแสดงเพลงอีแซว อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1 ทำรำของนักร้องนำ

3.2 ทำรำของลูกคู่

4. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบ

5. การลำดับเรื่อง

การลำดับเรื่องราวในการแสดง แบ่งออกเป็น 4 บท คือ

5.1 บทเกริ่น

5.2 บทประ

5.3 บทดำเนินเรื่อง

5.4 บทจากหรือบทลา

6. สถานที่และโอกาสในการแสดง

7. บทประพันธ์เพลงอีแซว

ปรียา หิรัญประดิษฐ์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2533 : 537-540) กล่าวว่า การแสดงเพลงพื้นบ้านของไทยมีขนบนิยมที่กระทำกันมาแต่โบราณหลายอย่าง ขนบนิยมสำคัญคือการไหว้ครู การแสดงตลก และการแสดงเบิกโรง

1. การไหว้ครู ครูของนักแสดงคือผู้ให้ศิลปวิทยาการ จึงเป็นผู้ควรแก่การคารวะผู้บูชาของศิษย์ตลอดไป

2. การแสดงตลก ตัวตลกหรือจำอวด คือผู้ทำหน้าที่สร้างอารมณ์ขันให้กับผู้ชม เป็นตัวแสดงที่ขาดไม่ได้ในการแสดงทั้งของไทยและของต่างชาติ

3. การแสดงเบิกโรง การแสดงของไทยในอดีต เช่น โขน ละคร หนัง ฯลฯ จะต้องมีการแสดงเบิกโรงเสียก่อน ซึ่งเป็นประเพณีนิยมและเป็นความเชื่อกันต่อ ๆ มา

เอนก นาวิกมูล (2533 : 367) กล่าวไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีธรรมเนียมในการแสดงเช่นเดียวกับมหรสพอื่นๆ ก่อนการเล่นทุกครั้งจะมีการไหว้ครูไม่ว่าจะเป็นเพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงปรบไก่ เพลงเรือ เพลงโคราช เพลงกันตรึมของชาวอีสานใต้ เพลงซอของชาวล้านนา เพลงไหว้ครูก็นักเป็นเพลงเก่า มีท่วงทำนองเฉพาะต่าง ๆ จากเพลงธรรมดา เป็นบทร้องรำลึกถึงครูต่าง ๆ ที่พ่อเพลงแม่เพลงเคารพ เมื่อร้องเพลงไหว้ครูจบแล้วผู้ร้องถึงจะร้องเข้าเรื่อง

นอกจากนี้เอนก นาวิกมูล (2533 : 418) ยังกล่าวต่อไปว่า เพลงอีแซวนิยมเล่นสัมผัสอักษรแพรวพราว มีจังหวะค่อนข้างกระชั้น คึกคัก เมื่อพัฒนาขึ้นเป็นเพลงอาชีพแล้วก็มีการร้องไหว้ครู เพลงเกริ่น เล่นเป็นตัวอย่างเพลงฉ่อย และมีฉิ่ง กรับประกอบ แทนที่จะปรบมือรับอย่างเดียว ธรรมเนียมลำดับการแสดงเพลงอีแซวนั้น เชื่อว่าเลียนแบบมาจากเพลงฉ่อย ส่วนคำว่าเพลงอีแซวนั้นยังไม่เป็นที่ทราบแน่นอนว่ามาจากอะไร บ้างก็ว่ามาจากการยืมว่ากันแซ่ว ปัจจุบันยังมีคณะเพลงอีแซวรับเล่นตามงานต่าง ๆ อยู่โดยเฉพาะในแถบจังหวัดสุพรรณบุรี

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว เป็นการกำหนดลักษณะร่วมกันในการแสดงเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ การแต่งกาย ผู้แสดง การรำ เครื่องดนตรี การลำดับเรื่อง สถานที่และโอกาสในการแสดง และบทประพันธ์ เพื่อเป็นการปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

1.3 ภาพสะท้อนสังคมไทยในเพลงพื้นบ้าน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมไทยในเพลงพื้นบ้านมีดังนี้
 สุกัญญา ภัทรราชย์. (2533 : 375-383) กล่าวว่า สังคมไทยแต่ดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นผลผลิตของสังคมเกษตรกรรม เพลงพื้นบ้านได้สะท้อนในแง่มุมต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. อาชีพและทัศนคติต่ออาชีพ

1.1 อาชีพทำนาทำไร่

1.2 อาชีพค้าขาย

2. ความเชื่อ

สังคมไทยเป็นสังคมที่ผสมผสานระหว่างความเชื่อในพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อพื้นบ้านดั้งเดิม ความเชื่อเหล่านี้มีส่วนในการกำหนดค่านิยมและทัศนคติชาวบ้าน

2.1 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.2 ความเชื่อเรื่องนรก-สวรรค์

2.3 ความเชื่อเรื่องกรรม

2.4 ความเชื่อเรื่องเนื้อคู่

3. ค่านิยมเกี่ยวกับการเลือกคู่ครอง

เพลงปฏิพากย์ของไทยเป็นเพลงที่มีเนื้อหาซึ่งมักวนเวียนอยู่กับเรื่องของความรักและการขอความรัก เพลงเหล่านี้สะท้อนค่านิยมในการเลือกคู่ครองของชายหญิงในสังคมไทยดังนี้

3.1 ค่านิยมที่เกี่ยวกับชาย ชายที่เลือกหญิงเป็นคู่จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- เป็นคนที่รู้จักเทือกเถาเหล่ากอ
- เป็นคนมีความรู้
- เป็นคนขยันขันแข็งทำมาหากิน
- เป็นโสดยังไม่มีคู่ครอง

3.2 ค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้หญิง ในเพลงพื้นบ้านของทุกภาคค่านิยมที่เกี่ยวกับหญิงที่พบเหมือนกันหมด คือ เน้นในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อสามี หญิงที่มีสามีหลายคนจะถูกสังคมประณาม นอกจากนี้หญิงต้องมีคุณสมบัติของแม่เรือนที่ดี สรรวมกิริยาท่าทางให้สมเป็นหญิง เก็บออมเงินทองดูแลบ้านช่องให้สะอาด ดักน้ำให้เต็มตุ่ม

4. ทัศนคติต่อแม่ม่าย - แม่ร้าง

แม่ม่ายคือหญิงที่สามีตาย ส่วนแม่ร้างคือหญิงที่สามีทิ้ง ในสายตาของชาวบ้านแม่ม่าย แม่ร้างเป็นกลุ่มบุคคลที่สังคมดูแคลน และจับตามองเป็นพิเศษ คนส่วนใหญ่มักมีทัศนคติทางลบต่อแม่ม่าย-แม่ร้าง

บุปผา บุญทิพย์. (2543 : 213-216) กล่าวว่า เพลงชาวบ้านสะท้อนสังคมความเป็นอยู่ของกลุ่มชนนั้น ๆ เช่น การแต่งกายของชาวบ้าน การรับวัฒนธรรมตะวันตกในด้านการแต่งกาย การสะท้อนค่านิยมความเชื่อและประเพณีต่างๆ เช่น ความเชื่อเรื่องคาถา นะเมตตา บุพเพสันนิวาส ความฝัน การทำนายฝัน ค่านิยมเกี่ยวกับชายชู้ ค่านิยมเกี่ยวกับการเคารพครูอาจารย์ พระรัตนตรัย พ่อ แม่ หรือเทพ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ภาพสะท้อนสังคมในเพลงพื้นบ้าน หมายถึง การถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่น อาชีพ ความเชื่อ ค่านิยม การเลือกคู่ครอง ทศนคติต่อแม่ยายแม่ร้าง การเคารพครูบาอาจารย์ และการนับถือศาสนา เป็นต้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้องกับเพลงพื้นบ้าน

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับประวัติ วิวัฒนาการเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติ วิวัฒนาการเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว มีดังนี้

วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เพลงพวงมาลัย โดยศึกษาในเขตอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ว่าเพลงพวงมาลัยมีที่มาจากการใช้ภาษาพูดของคนในชีวิตประจำวัน นิยมเล่นกันมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนถึงปัจจุบัน

พรรณราย คำโสภา (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้ เพลงพื้นบ้านที่ใช้ประกอบการแสดงแต่เดิมมีจุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน ร่าเริงของชาวบ้าน เป็นทำนองสั้น ๆ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ต่อมา มีการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นรูปแบบมากขึ้น เครื่องแต่งกาย แต่ก่อนไม่คำนึงถึงมากนัก ต่อมา มีการปรับปรุงให้มีการแต่งกายตามประเพณีนิยมสวยงามมากขึ้น รูปแบบของบทเพลงจะมีทำนองสั้น ๆ ไม่สลับซับซ้อน ทำนองซ้ำ ๆ กลับ ๆ ไปกลับมาจังหวะและทำนองมีความไพเราะง่ายต่อการจดจำ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการแสดงเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว มีดังนี้

บัวผัน สุพรรณยศ (2535) ได้ศึกษาวิเคราะห์เพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่า เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งลักษณะเด่นคือมีจังหวะเร็ว มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว

ดวงเดือน สดแสงจันทร์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ มีดังนี้ เพลงพื้นบ้านมีองค์ประกอบที่มีลักษณะคล้ายกับดนตรีไทย ทำนองเพลงพื้นบ้านแต่ละเพลงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ต้องใช้เทคนิคต่างๆ ในการออกเสียงเทคนิคการร้องให้ตรงตามเนื้อเพลงนั้น ๆ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านมีดังนี้
 สุมามาลย์ เรืองเดช (2517) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน มีดังนี้ เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงเพลงพื้นเมืองภาคกลาง แตกต่างกันบ้างในรายละเอียดของเนื้อหา เพลงส่วนใหญ่เกี่ยวเนื่องกับการกลักรรรม เนื้อเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณีของชาวบ้าน

สุกัญญา สุกฉายา (2525) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงปฎิพากย์ บทเพลงแห่งปฎิภาณของชาวไทย ศึกษาพัฒนาการของเพลงปฎิพากย์โดยทั่วไป และศึกษาเพลงปฎิพากย์ในฐานะเป็นภาพสะท้อนสังคมไทยในอดีต มีดังนี้ เพลงปฎิพากย์ภาคกลางเป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเกี่ยวพาราสี ต่างฝ่ายต่างหาอาหารมาโต้ตอบซึ่งไหวชิงพริบกัน นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องระบายความเก็บกดอันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและสังคม และบันทึกเหตุการณ์และวิพากษ์วิจารณ์สังคม

วาสนา ดันสารี (2532) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ลำตัด : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ มีดังนี้ ในด้านวิถีชีวิตกล่าวถึงความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เรื่องพระเจ้า เรื่องโชคชะตาราศี ด้านคำสอนคติเตือนใจ สอนเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของโลก การดำเนินชีวิตของมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคม วัฏสงสาร ด้านระบบครอบครัวทำให้เห็นถึงเรื่องความรัก การปฏิบัติของผู้หญิง ปัญหาครอบครัว ส่วนค่านิยมนั้นมีค่านิยมเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณ การปฏิบัติตนของสตรี การครองเรือน ค่านิยมเรื่องเพศ และค่านิยมเรื่องของต่างชาติ

ธนพร พัทธกษุปถัมภ์ (2542) ได้ศึกษาศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ มีดังนี้ เพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ มีการสร้างสรรค์บทเพลงโดยจะนำเอาเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม มาประยุกต์แต่งไว้ในบทเพลงและสื่อสารไปยังผู้ฟังให้ได้รับความรู้ในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมตลอดมา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านและเพลงอีแซว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

บทที่ 3

ประวัติ วรรณนาการ และองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว

ในการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่อง ประวัติ วรรณนาการ และองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่อง เพลงอีแซวโดยละเอียดดังนี้

✓ 1. ประวัติเพลงอีแซว

เพลงพื้นบ้านเป็นศิลปะพื้นบ้านที่คงอยู่คู่ชาติไทยมานาน ซึ่งเห็นได้จากในทุกภาคของประเทศ ไทย เพียงแต่แตกต่างกันในด้านทำนอง เนื้อหา และดนตรีประกอบ ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้าน คือความเรียบง่ายในการร้องเล่น มีความงามในการใช้ถ้อยคำ และเน้นความสนุกสนานเป็นหลัก นิยมร้องเล่นกันในงานเทศกาล หรืองานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น มีลักษณะเป็นกลอนเพลง ชาย หญิงร้องโต้ตอบกันในเชิงเกี้ยวพาราสี ด้วยถ้อยคำที่เผ็ดร้อนและรุนแรง แสดงความสามารถในการ ใช้โวหารชิงไหวชิงพริบกัน ทำให้ทั้งผู้เล่นและผู้ชมเกิดความสนุกสนาน เพลงพื้นบ้านนอกจาก ปฏิภาณไหวพริบแล้วยังมีการใช้ถ้อยคำกำกวมในเรื่องเพศ ที่นักเพลงเรียกเพลงประเภทนี้ว่า “กลอน แดง” โดยเพลงพื้นบ้านมักใช้ถ้อยคำง่าย ๆ สื่อความหมายชัดเจน เป็นวรรณกรรมปากเปล่าที่มีคุณค่า เพราะผู้ร้อง ร้องออกมาด้วยทักษะทางภาษาที่มีสัมผัสมีความหมายเหมาะสมกับอารมณ์ของเรื่อง แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีเชื้อสายเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนอยู่ในสายเลือดโดยแท้

เพลงอีแซวเป็นเพลงที่พ่อเพลงแม่เพลงในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง เห็นพ้องกันว่า เป็นเพลงใหม่มีการเล่นจริงจังราว 40 – 50 ปีมานี้ นับถึง พ.ศ. 2527 (ประมาณ 67 ปี นับถึง ปัจจุบัน พ.ศ. 2547) และมีถิ่นกำเนิดในจังหวัดสุพรรณบุรี (เอนก นาวิกมูล. 2522 : 677)

เพลงอีแซวเป็นเพลงประเภทหนึ่งในจำนวนหลาย ๆ ประเภทของเพลงพื้นบ้าน หรือเพลง ชาวบ้านซึ่งเป็นเพลงพื้นเมืองที่ชาวบ้านร้องเล่นรื่นเริงสนุกสนานกัน เมื่อชายหญิงมีโอกาสมาพบปะ กันเพื่อช่วยกันทำงานในนาในไร่ บริเวณลานบ้าน หรือร้องเล่นเนื่องในเทศกาล งานนักขัตฤกษ์ เช่น ตรุษสงกรานต์ ลอยกระทง ทอดกฐินผ้าป่า และไหว้พระประจำปี (เอนก นาวิกมูล. 2527 : 118) นอกจากนี้ เอนก นาวิกมูล (2527 : 677 - 678) ยังกล่าวไว้ว่า “สาเหตุที่เรียกว่าเพลงอี แซว เพราะพ่อเพลงแม่เพลงยืนว่ากันไป แซวกันไป คินยั่นรุ่ง...”

สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533 : 418) กล่าวไว้ว่า “เพลงอีแซว เป็นเพลงร้องโต้ตอบ เดิมเป็น เพลงยั่วเย้าสั้น ๆ สนุก ๆ ต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นด้น ๆ จนสามารถแสดงเป็นอาชีพอย่างเพลงฉ่อยได้ เกิดแถบอ่างทอง สุพรรณบุรี เมื่อประมาณสมัยรัชกาลที่ 7 หรือก่อนนั้น เดิมมีแต่การปรบมือรับ และลูกคุ่มมักรับทำยบทว่า ชะแล้ว...”

ชำเลื่อง มณีวงศ์. (2542 : 1) อธิบายประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวว่า “เป็นเพลงที่ ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ นิยมร้องในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีจุดเริ่มต้นที่วัดป่าเลไลยก์”

นางเกลียว เสรีกิจ (คณะขวัญจิต ศรีประจันต์) ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2539 ได้อธิบายประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านในบทเกริ่นไว้ดังนี้

บรรจงจับสับนิ้ว ขึ้นหว่างคิ้วทั้งคู่
เชิญสดับรับรส กลอนสดเพลงอีแซว
เพลงอีแซวยุคใหม่ ผิดกับสมัยโบราณ
ถ้าขาดผู้ส่งเสริม เพลงไทยเดิมคงสูญ
อันว่าเพลงพื้นเมือง เคยรุ่งเรืองมานาน
ประมาณร้อยกว่าปี ตามที่มีหลักฐาน
ทั้งปู่ย่าตายาย ท่านก็ได้บอกเล่า
ในฤดูเทศกาล เมื่อมีงานวัดวา
หรือยามตรุษสงกรานต์ ก็มีงานเอิกเกริก
ประชาชนชุมนุม ทั้งคนหนุ่มคนสาว
ชวนลูกชวนหลาน ไปร่วมงานพิธี
ที่จังหวัดสุพรรณ ก็มีงานวัดป่า
ปิดทองหลวงพ่อดโต แล้วก็โมทนา
ได้ทำบุญทำทาน ก็เบิกบานอุรา
ได้ดูลิเกละคร เวลาที่ค่อนข้างแล้ว
หนุ่มสาวชาวเพลง ก็ครั้นแครงล้อมวง
ร้องเกี้ยวพาราสี บทกวีพื้นบ้าน
เพลงพวงมาลัย บ้างก็ใส่เพลงฉ่อย

เชิญรับฟังกระทู้ แล้วเพลงไทย
ฝากลำนํ้าตามแนว เพลงอีแซวยุคใหม่
ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน นับวันจะสูญหาย
ถ้าพ่อแม่เกื้อกูล ลูกก็อุ่นหัวใจ
สมัยครูบัวผัน และอาจารย์ไสว
ที่ครูบาอาจารย์ หลายหลายท่านกล่าวไว้
การเล่นสมัยเก่า ที่เกรียวกราวเกรียงไกร
ทอดกฐินผ้าป่า ก็เฮฮากันไป
งานนักขัตฤกษ์ เอิกเกริกยิ่งใหญ่
ทั้งผู้แก่ผู้เฒ่า ต่างก็เอาใจใส่
ถือเป็นประเพณี และศักดิ์ศรีคนไทย
คนทุกทิศมุ่งมา ที่วัดป่าเลไลยก์
ให้บุญกุศลรักษา มีชีวาสดใส
สุขสันต์हरษา ทั่วหน้ากันไป
เพลงฉ่อยเพลงอีแซว ก็เจื้อยแจ้วปลุกใจ
เอ่ยทำนองร้องส่ง ตั้งวงรำราย
เป็นที่สนุกสนาน สรรพหัวใจ
ทั้งลูกคู่ลูกข้อย ต่างก็พลอยกันไป
(เพลงอีแซวบทเกริ่นคณะขวัญจิต ศรีประจันต์)

จากบทเกริ่นดังกล่าว เป็นการเล่าประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี เพลงอีแซวเป็นเพลงโบราณที่เกิดจากการดัดกลอนสดของพ่อเพลงแม่เพลงในอดีต ถ้าไม่มีผู้ส่งเสริม เพลงอีแซวจะสูญหาย เพลงพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีในอดีตมีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยนายบัวผัน และนายไสว ซึ่งมีประวัติความเป็นมาประมาณร้อยกว่าปี เมื่อถึงเทศกาลงานบุญต่าง ๆ ได้แก่ งานทอดกฐินผ้าป่า งานตรุษสงกรานต์ เป็นต้น จังหวัดสุพรรณบุรีจัดงานไหว้พระหลวงพ่อดโต วัดป่าเลไลยก์ ซึ่งถือว่าเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ของชาวจังหวัดสุพรรณบุรี มีการแสดงเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์นางบรรจง หนูทอง (แม่เพลงคณะนกเอี้ยง เสียงทอง และนกลีเก็ด ดาวรุ่ง) ได้อธิบายประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวว่าเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นเพลงเก่าแก่ของไทยแต่โบราณไว้ดังนี้ (บรรจง หนูทอง. สัมภาษณ์. 2547)

...เพลงอีแซวเป็นเพลงโบราณของรัชกาลองค์ที่หก ที่ได้หยิบยกเอามาบรรยาย
เพลงอีแซวฟังแล้วน่าสงสาร เขาทอดทิ้งโรงงานฉันมาน้อยพระทัย
มันเป็นเพลงเก่าเพลงเก่าตั้งแต่พ่อแม่เรามา ฉันห้อยโหนดตามหาฉันกลัวจะตกสูญหาย
มันไม่ใช่สตรีที่ใครเห็นก็ชอบเด่น ลูกหลานเราก็เล่นเสียจนเหงื่อภาพไหล
จะชมเพลงอีแซวต้องใจเย็นเย็น ถึงจะร้องรำเล่นต้องมีสวดลาย
(เพลงอีแซวบทออกตัวแม่เพลงคณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

จากบทออกตัวเพลงอีแซวดังกล่าวแสดงให้เห็นประวัติความเป็นมาของเพลงอีแซวว่าเกิดขึ้น
ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ต่อมาเพลงอีแซวเริ่มสูญหาย และไม่
ได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นใหม่ เพราะเพลงสากลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็น
เพลงที่มีจังหวะเร็วสนุกสนาน

จากการสัมภาษณ์นางพยงค์ เทียนแจ่ม (แม่เพลงคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง) ได้อธิบายประวัติ
ความเป็นมาของเพลงอีแซวไว้ดังนี้ (พยงค์ เทียนแจ่ม. สัมภาษณ์. 2547)

...ได้ฟังเพื่อนเขามาเล่าเขามากล่าวเป็นกลอน	ฉันฟังแล้วก็อ่อนในหัวใจ
เมื่อนกเล็กฟังแล้วจิตใจก็แผ่วอ่อนพับ	ฉันนอนตาไม่หลับด้วยความรักอาลัย
ป๋ายาดายเขาเล่าไขข้อขอด --	โปรดฟังให้ตลอดเกิดนะพวกเราทั้งหลาย
เมื่อแต่ก่อนพวกเรานิยมเพลงโบราณ	เมื่อมีการมีงานก็วานกันเล่นง่ายง่าย
ตรุษสงกรานต์งานปีก็เคยมีเพลงมา	อีกทั้งกฐินผ้าป่าได้ยินเสียงเราก็น่าไป
ปรบมือดีจังทั้งชายหญิงป๋ายา	เขาก็พากันมาทั้งเมียมีเมียมาย
มาบัดนี้สูญสาบมันช่างดับอาดูร	เหมือนโลกเราทารุณจะให้ดับสลาย
เมืองทองของไทยก็หลงไหลในกิเลส	พอได้เพลงของต่างประเทศก็ทำเป็น
	ลืมเพลงไทย
เพลงฝรั่งกำลังฮิตเพลงโห่	ทั้งสามซ้าซาได้ปนกันว่าเสียตาย
ไทยเราเอ๋ยทั้งประเทศช่างไม่ทุเรศเพลงเรา	มาสิมป๋ายาดายเล่าทอดทิ้งเพลงไทย
นกน้อยน้องนางฉันมานั่งใจลอย	น้ำตาไหลอะหยดผลอยเหมือนลมพัด
	ชายเฒ่า
ฉันกอดหมอนนอนสนั่นอยากจะฝันเฟื่องฟู	ลูกหลานเราจะได้อะไรเพราะความเสียตาย
ยังมีบุญมาอภิบาลทางการทำนบกอบกู้	เขาชมเชยเชิดชูให้หันกลับมาใช้
หากว่าไม่ไปหาพวกเราไม่มาให้เห็น	เพราะไม่มีงานเรามาเล่นกันอย่างไร
	(เพลงอีแซวบทออกตัวแม่เพลงคณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

จากบทออกตัวแม่เพลงดังกล่าว เพลงอีแซวนิยมเล่นในช่วงตรุษสงกรานต์ งานกฐินผ้าป่า
โดยใช้การปรบมือและการดีใจประกอบ ต่อมาเพลงอีแซวกำลังจะสูญหาย และด้วยพระมหากรุณา

ริคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์ทรงมีพระราชดำริในการฟื้นฟูเพลงอีแซวเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป

จากการศึกษาประวัติเพลงอีแซว สรุปได้ว่า จากการนับอายุของพ่อเพลงแม่เพลงอีแซว นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกล่าวไม่ตรงกันดังนี้ เอนก นาวิกมูล กล่าวไว้ว่าเพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 67 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) นางบรรจง หนูทอง ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าเพลงอีแซวเกิดในสมัยรัชกาลที่ 6 สุกัญญา ภัทรราชย์ กล่าวไว้ว่าเพลงอีแซวเกิดประมาณในสมัยรัชกาลที่ 7 ขวัญจิต ศรีประจันต์ กล่าวว่าเพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 100 กว่าปี จากการศึกษาประวัติเพลงอีแซวผู้วิจัยอนุมานได้ว่าเพลงอีแซวน่าจะมีอายุประมาณ 70 - 100 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) และในปัจจุบันเพลงอีแซวยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบทอดต่อกันมา

2. วิวัฒนาการการเล่นเพลงอีแซว

การศึกษาวิวัฒนาการเพลงอีแซว เป็นการเรียบเรียงเรื่องราวเพลงอีแซวอย่างมีแบบแผนเพราะเป็นพัฒนาการที่เกิดจากความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัย ดังที่ สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533 : 361) กล่าวไว้ว่า “เพลงพื้นบ้านเพลงแรกของไทยจะเริ่มปรากฏที่ใดไม่เป็นที่ประจักษ์ รู้แต่ว่าเพลงพื้นบ้านมีอดีตนานยาวนานควบคู่กับวิวัฒนาการของสังคมไทย และได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและหน้าที่ไปพร้อม ๆ กับวิวัฒนาการของสังคมไทย” วิวัฒนาการการเล่นเพลงอีแซวมี 2 ประการ ดังนี้

1. สถานที่และโอกาสในการแสดง
2. การใช้เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

2.1 สถานที่และโอกาสในการแสดง

ในอดีตเพลงอีแซวเล่นทั้งกลางวันและกลางคืน สถานที่สำหรับแสดงจะเล่นกับพื้นไม่มีหลังคา ในเวลากลางคืนจะจุดตะเกียงเจ้าพายุเพื่อให้แสงสว่าง ต่อมาเมื่อเริ่มมีไฟฟ้าใช้ จึงมีการจัดให้มีเครื่องเสียง มีราวไฟประดับเพื่อเพิ่มแสงสี แต่ยังคงเล่นกับพื้นเช่นเดิม โดยใช้ราวไฟประดับซึงกับเสา เริ่มมีการสร้างเวทีประมาณ พ.ศ. 2527 โดยเจ้าภาพจะเป็นผู้สร้างเวทีให้คณะเพลงอีแซว หรือคณะเพลงอีแซวสร้างเวทีเองก็ได้ตามความสะดวก ขนาดของเวทีในปัจจุบัน คือ กว้าง 6 เมตร ยาว 8 เมตร สูง 1.20 เมตร

เพลงอีแซวเป็นเพลงที่เล่นได้ทั่วไปไม่จำกัดเทศกาล ในอดีตเพลงอีแซวเล่นเพื่อความสนุกสนานในงานบุญงานรื่นเริงต่าง ๆ โดยไม่คิดค่าแสดง ต่อมามีการตั้งค่าแสดงขึ้น พ่อเพลงแม่เพลงจึงยึดเป็นอาชีพ มีเจ้าภาพมาติดต่อเพื่อแสดงเพลงอีแซวในโอกาสต่าง ๆ เช่น งานกำนัน งานปิดทองไหว้พระ ประจำปี งานทำบุญ งานปีใหม่ งานพบปะสังสรรค์ เป็นต้น

2.2 การใช้เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ

การเล่นเพลงอีแซวในอดีตไม่มีการใช้เครื่องดนตรีในการแสดงเพลงพื้นบ้านแต่ใช้การ

ปรบมือ ดังที่ สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533 : 393) กล่าวไว้ว่า “เพลงร้องโต้ตอบ ได้แก่ เพลงน้อย เพลงอีแซว ลำตัด ส่วนใหญ่แล้วเกือบทุกเพลงไม่ค่อยมีเครื่องดนตรีประกอบ มีแต่การปรบมือหรือใช้เครื่องประกอบจังหวะ” ดังนั้นวิวัฒนาการของการประกอบจังหวะจึงมีความสำคัญต่อการแสดงเพลงอีแซว เพราะเป็นการเริ่มต้นของพัฒนาการทางด้านการใช้เครื่องดนตรีต่อมา

พิสุจน์ ใจเที่ยงกุล. (2545 : 2) กล่าวไว้ว่า “เพลงอีแซวใช้เครื่องประกอบจังหวะคือการปรบมือหรือใช้กรับ เนื้อร้องส่วนใหญ่ก็เป็นแบบยั่วคล้ายเพลงกลอนยาว ต่อมาเมื่อเอาแคนไปขายก็มีการเอาแคนมาเป่าประกอบ เพลงยั่วจึงถูกเรียกว่า เพลงแคน เพราะมีการปรบมือให้จังหวะมีฉิ่งและกรับตีประกอบ ส่วนทำนองและเนื้อร้องก็ค่อย ๆ มีรูปแบบเป็นของตนเองมากยิ่งขึ้น”

จากการสัมภาษณ์นางพยงค์ เทียนแจ่ม (คณะนกลีกร ดาวรุ่ง) สรุปได้ว่า “เพลงอีแซวต้องร้องเร็ว มีจังหวะกระชับ สนุกเร้าใจ ใช้ฉิ่งและกรับตีประกอบการร้อง ในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ตะโพน กลองชุด เครื่องดนตรีไฟฟ้ามาช่วยให้จังหวะด้วย” (พยงค์ เทียนแจ่ม. สัมภาษณ์. 2547)

จากการศึกษาวิวัฒนาการทางด้านการประกอบจังหวะ สรุปได้ว่า ในอดีตเพลงอีแซวเริ่มต้นด้วยการปรบมือประกอบจังหวะ ต่อมาเริ่มใช้ ฉิ่ง กรับ และตะโพนมาเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะด้วย และในปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ รำมะนา ระนาด และเครื่องดนตรีสากล มาใช้กับเครื่องดนตรีเดิมเพื่อความสนุกสนาน

จากการศึกษาวิวัฒนาการเพลงอีแซว สรุปได้ว่า เพลงอีแซวมีการจัดสถานที่ในอดีตโดยเริ่มจากการแสดงกับพื้น ไม่มีหลังคา ในเวลากลางคืนจะจุดตะเกียงเจ้าพายุเพื่อให้แสงสว่าง ต่อมาเมื่อมีไฟฟ้าใช้ เริ่มมีการใช้เครื่องเสียง มีราวไฟประดับเพื่อเพิ่มแสงสี ในปัจจุบันมีการสร้างเวทีที่มีขนาดมาตรฐาน โอกาสในการแสดงเพลงอีแซวในอดีตจะเล่นเพื่อความสนุกสนานในงานบุญงานรื่นเริงโดยไม่คิดค่าแสดง ต่อมา มีการตั้งค่าแสดง พ่อเพลงแม่เพลงยึดเป็นอาชีพ มีการประกอบจังหวะโดยการปรบมือ ต่อมา มีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีคือ กรับ ฉิ่ง และตะโพน ปัจจุบันมีการนำกลองชุด และเครื่องดนตรีไฟฟ้าต่าง ๆ มาใช้กับเครื่องดนตรีเดิมเพื่อความสนุกสนานและความทันสมัย

3. องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว

การแสดงเพลงอีแซวมีองค์ประกอบซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้รับการสืบทอดปฏิบัติสืบทอดกันมา ดังที่ สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533 : 418) กล่าวไว้ว่า

...เพลงอีแซวนิยมเล่นสัมผัสอักษรแพรวพราวมีจังหวะค่อนข้างกระชั้น คึกคัก เมื่อพัฒนาขึ้นเป็นเพลงอาชีพแล้วก็มีการร้องเพลงไหว้ครู เพลงเกริ่น เล่นเป็นดับอย่างเพลงน้อย และมีฉิ่ง กรับ ตีประกอบแทนที่จะปรบมือรับอย่างเดียว ธรรมเนียมลำดับการแสดงเพลงอีแซวนั้น เชื่อว่าเลียนแบบมาจากเพลงน้อย ส่วนคำว่าอีแซวนั้นยังไม่ทราบแน่ชัดว่ามาจากไหน บ้างก็ว่ามาจากการยืมว่ากันแซว ปัจจุบันยังมีคณะเพลงรับเล่นตามงานต่าง ๆ อยู่โดยเฉพาะในจังหวัดสุพรรณบุรี

องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซวมี 6 ประการ มีดังนี้

1. ผู้แสดงเพลงอีแซว
2. การแต่งกายของผู้แสดง
3. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว
4. บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว
5. ท่ารำ
6. ลักษณะคำประพันธ์

3.1 ผู้แสดงเพลงอีแซว

องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซวจะต้องประกอบด้วยผู้แสดง คือ พ่อเพลง และแม่เพลง ดังที่ สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533 : 345) กล่าวว่า “ผู้พื้นบ้านที่เล่นเป็นอาชีพรู้จักต้องมีการวางจ้างไปแสดง จึงต้องฝึกฝนมาอย่างดี และมี “ครู” นักร้องอาชีพรู้จักเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในหมู่บ้าน เพราะมีความจำดี เสียงดี มีปฏิภาณไหวพริบดี” นอกจากนี้ สุกัญญา ภัทรราชย์ (2533 : 372) ยังกล่าวต่อไปอีกว่า “ผู้ที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลงนั้น นอกจากจะมีน้ำเสียงดีโวหารดีแล้ว ยังต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องประเพณีชีวิต และเรื่องทั่วไปพอที่จะโน้มน้าวจิตใจผู้คนที่ฟังในสังคมให้คล้อยตามอีกด้วยจึงจะได้รับความนิยม” ผู้แสดงเพลงอีแซวมี 2 ประเภท ได้แก่

1. พ่อเพลงแม่เพลง
2. ลูกคู่

3.1.1 พ่อเพลงแม่เพลง

พ่อเพลงแม่เพลงอีแซวต้องเป็นคนที่มีความแข็งแรงดี สามารถบังคับเสียงสูง กลาง ต่ำ สามารถทำเสียงสั้นเล่นลูกคอได้ เพราะพ่อเพลงแม่เพลงจะต้องใช้เสียงในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมให้ติดตามผลงานและเรื่องราวต่อไป นอกจากนี้การรำมีความสำคัญคือ ต้องรำให้กลมกลืนกับการแสดง พ่อเพลงแม่เพลงควรเป็นบุคคลที่มีรูปร่างดี หุ่นดี เสียงดี ร่าสวย เป็นกันเองกับผู้ชม เพราะนักร้องนำคือหัวใจสำคัญของการแสดงเพลงอีแซว โดยเริ่มร้องเอื้อนเอ่ยการเกริ่นกลอนคือการตั้งระดับเสียงก่อนร้องเนื้อเพลง

การร้องเกริ่น มี 3 แบบ คือ

1. ร้องเกริ่นเต็มรูปแบบ

หมายถึง การร้องเอื้อน 12 ชั้น ใช้ตอนไหว้ครู แต่ในปัจจุบันไม่นิยมเนื่องจากร้องเอื้อนยาก ตัวอย่างดังนี้ “เอ้อ เงอ เอ้อ เอ็ง เงอ...เอ้อ เอ็ง เอ้ย เอ้อ เอ็ง เอ้ย”

2. ร้องเกริ่นแบบตัดตอน

หมายถึง การร้องเอื้อนเพียงครึ่งเดียว ใช้ร้องตอนออกตัวพ่อเพลงแม่เพลง ตัวอย่างดังนี้ “เอ้อ เอ็ง เอ้อ...เอ้อ เอ็ง เอ้ย”

3. ร้องเกริ่นแบบสั้น ๆ

หมายถึง การร้องเอื้อนเมื่อไม่สามารถร้องเกริ่นแบบที่ 1 หรือแบบที่ 2 ได้ใช้ในการร้องออกตัว แต่ไม่นิยมเนื่องจากไม่ไพเราะ เหมาะสำหรับผู้หัดเล่นอีแซวใหม่ ๆ ตัวอย่างดังนี้ “เอ้ย”

3.1.2 ลูกคู่

การร้องเพลงอีแซวลูกคู่มีความสำคัญมาก เพราะลูกคู่มีส่วนสำคัญทำให้เพลงอีแซวเกิดความไพเราะ หน้าที่ของลูกคู่คือ คอยร้องรับเวลาลงเพลงในแต่ละวรรคการเอื้อนเสียงลงเพลงลักษณะการร้องรับโดยร้องซ้ำ 3 คำสุดท้าย หากคำร้องไม่ครบให้ใส่คำว่า “แล้ว” เพิ่มเข้าไป

การร้องเอื้อนเสียงรับของลูกคู่มีดังต่อไปนี้

การร้องรับวรรคหน้าของลูกคู่ แบบต่าง ๆ เช่น

1. แบบที่ 1 คือ การรับเพลงในตอนท้ายเพลงแม่เพลงลงกลอน ซึ่งนิยมกันอย่างแพร่หลาย ตัวอย่างดังนี้

(นักร้องนำ) มานะน้องมา แม่ขวัญตาของพี่

(ลูกคู่รับ) “เออ...เอ้ย แล้วของพี่”

2. แบบที่ 2 คือ การรับเพลงในตอนท้ายเพลงแม่เพลงลงกลอน แต่ไม่นิยมเนื่องจากไม่ไพเราะ เพราะจะทำให้ขัดกับผู้ร้อง ไม่เข้าทำนองกับเครื่องดนตรี ตัวอย่างดังนี้

(นักร้องนำ) มานะน้องมา แม่ขวัญตาของพี่

(ลูกคู่รับ) “เอ็ง เงอ เอ้ย แล้วของพี่”

3. แบบที่ 3 คือ การรับเพลงในตอนท้ายเพลงแม่เพลงลงกลอน ในอดีตนิยมมาก แต่ไม่ไพเราะเนื่องจากรับแล้วไม่ลงกลอน ตัวอย่างดังนี้

(นักร้องนำ) มานะน้องมา แม่ขวัญตาของพี่

(ลูกคู่รับ) “เอ็ง เงอ เอ่อ เอ้ย แล้วของพี่”

3.2 การแต่งกายของผู้แสดง

การแต่งกายของผู้แสดงแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การแต่งกายของพ่อเพลง และการแต่งกายของแม่เพลง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 การแต่งกายของพ่อเพลง

การแต่งกายของพ่อเพลงอีแซว คือ ในอดีตเริ่มจากการแต่งกายแบบธรรมดา ใส่กางเกง ใส่เสื้อหม้อฮ่อมมีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า ประมาณ 40 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อคอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงาม หรือลายดอกสีสด ๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม นุ่งทับเสื้อที่เอว มีผ้าขาวม้าคาดเอว พ่อเพลงส่วนใหญ่นิยมใส่พระเครื่อง หรือสร้อยทอง พ่อเพลงอีแซวไม่สวมรองเท้าในการแสดงเพลงอีแซว

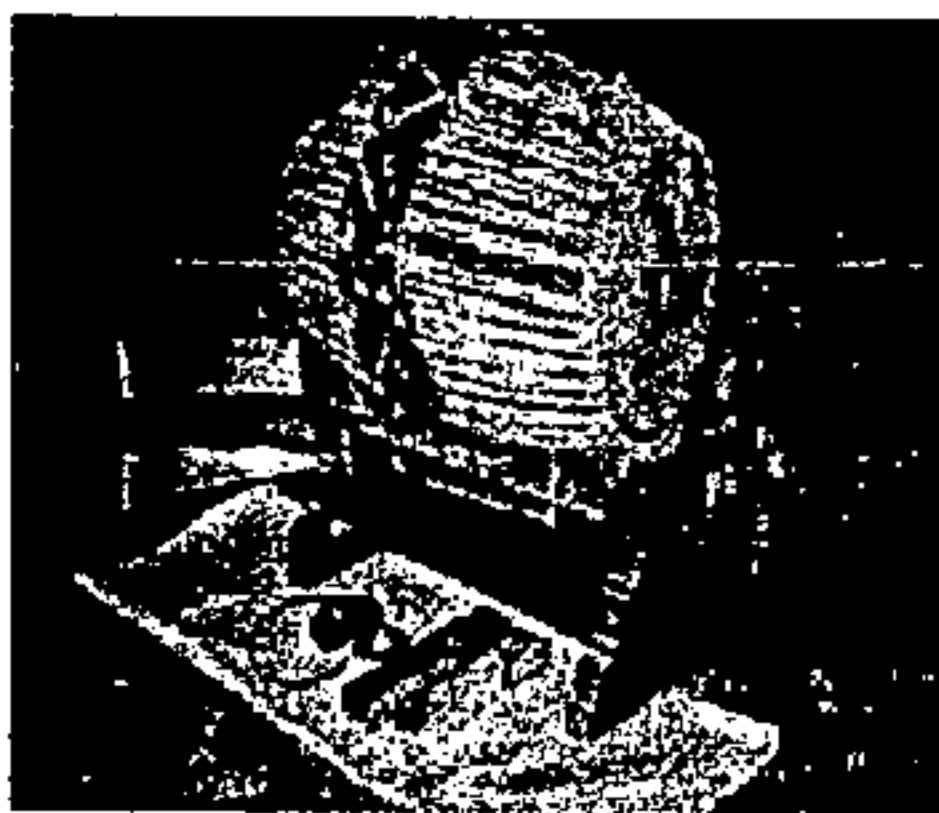
3.2.2 การแต่งกายของแม่เพลง

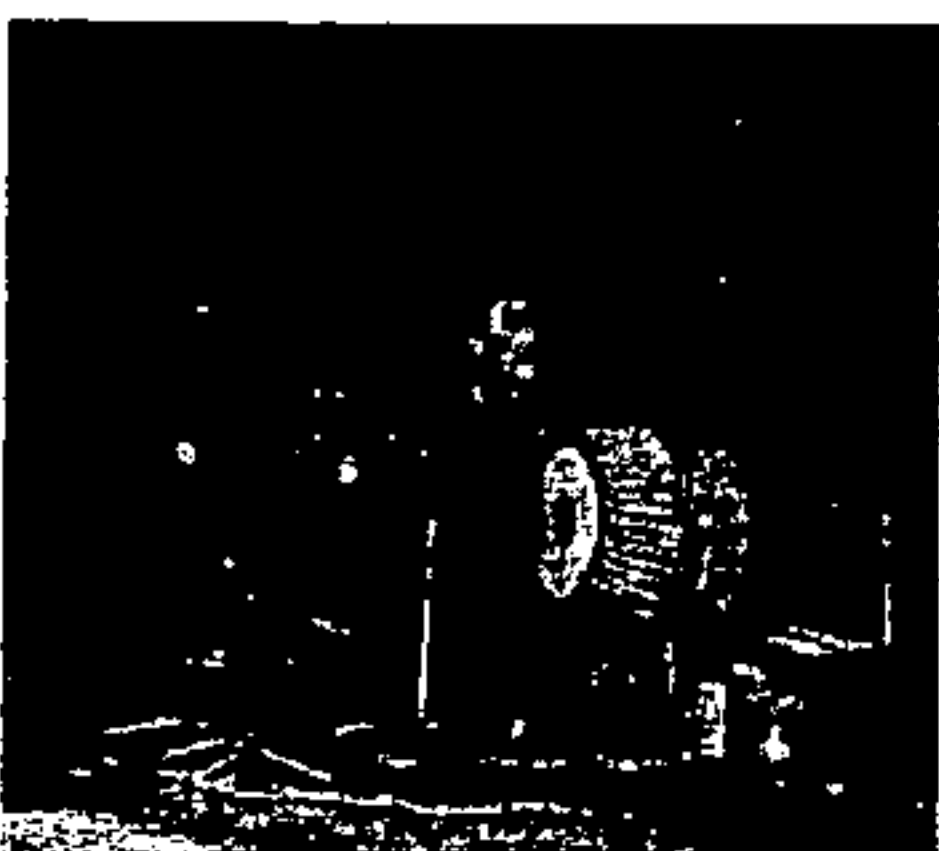
การแต่งกายของแม่เพลงอีแซว คือ ในอดีตแม่เพลงใส่เสื้อคอกลมแขน กระบอก นุ่งผ้าถุง หรือโจงกระเบนก็ได้ ประมาณ 40 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาใส่เสื้อลูกไม้ หรือเสื้อคอกลม หรือคอวี หรือ คอปก แขนกระบอก ปล้อยชายเสื้อทับผ้าโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน หรือเข็มขัดนาค หรือเข็มขัดทอง สวมเครื่องประดับ เช่น ต่างหู สร้อยคอ สร้อยข้อมือ เป็นต้น หรืออาจมีดอกไม้เหน็บผมก็ได้ แม่เพลงอีแซวไม่สวมรองเท้าในการแสดงเพลงอีแซว

จากการศึกษาการแต่งกายของพ่อเพลงแม่เพลง สรุปได้ว่า พ่อเพลงในอดีตเริ่มจากการแต่งกายแบบธรรมดา ใส่กางเกง ใส่เสื้อม่อฮ่อมมีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า แต่ในปัจจุบัน พ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อคอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงาม หรือลายดอกสีสด ๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม นุ่งทับเสื้อที่เอว มีผ้าขาวม้าคาดเอว แม่เพลงในอดีต ใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าถุง หรือโจงกระเบนก็ได้ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาใส่เสื้อลูกไม้ หรือเสื้อคอกลม หรือคอวี หรือคอปก แขนกระบอก ปล้อยชายเสื้อทับผ้าโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน หรือเข็มขัดนาค หรือเข็มขัดทอง สวมเครื่องประดับ พ่อเพลงและแม่เพลงไม่สวมรองเท้าในการแสดงเพลงอีแซว

3.3 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว

เครื่องดนตรีมีความสำคัญต่อการแสดงเพลงพื้นบ้านเพราะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังที่ ปราณี วงษ์เทศ (2533 : 89) กล่าวไว้ว่า “เครื่องดนตรีทุกชิ้น ถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ และถือเป็นครุฑด้วย จะจับต้องเครื่องดนตรีชิ้นใดจะต้องกราบไหว้แสดงความเคารพ ระลึกคุณครูและขอขมามาก่อน ใครจะเดินข้ามหรือแสดงความไม่สุภาพต่อเครื่องดนตรีไม่ได้เลย”

การเล่นเพลงอีแซวในสมัยก่อนใช้การปรบมือประกอบจังหวะเท่านั้น ต่อมามีการใช้ กรับ ฉิ่ง และตะโพนมาตีประกอบจังหวะ แต่ในปัจจุบันมีรำมะนาดด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ตีประกอบจังหวะคณะละประมาณ 3 - 5 คน โดยจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีเดียวกันเพื่อความเป็นระเบียบและสวยงาม

เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงเพลงอีแซว

เครื่องดนตรีที่ใช้ในอดีต

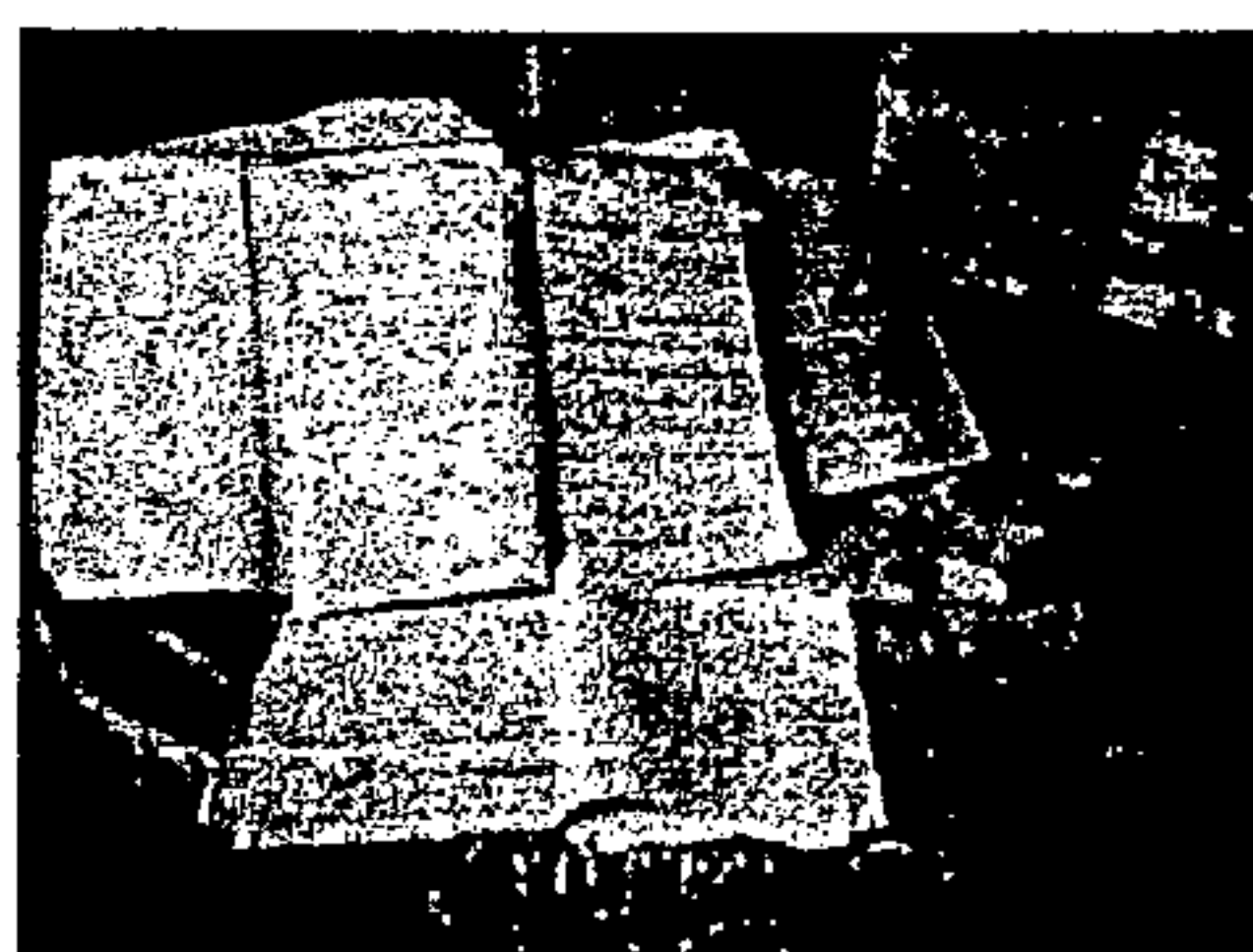
1. กรับ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง
2. ฉิ่ง ทำด้วยทองเหลือง
3. ตะโพน ทำด้วยหนังสัตว์

เครื่องดนตรีที่ใช้ในปัจจุบัน

1. เบส
2. รำมะนา
3. กลองชุด
4. กลองทอมโบ้

จากการศึกษาเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว สรุปได้ว่า ในอดีตมีการใช้กรับ ฉิ่ง และตะโพน และในปัจจุบันแม้ว่าจะมีเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น แต่คณะเพลงอีแซวก็ยังต้องใช้เครื่องดนตรีทั้งในอดีต คือ กรับ ฉิ่ง และตะโพนผสมผสานกับเครื่องดนตรีที่ใช้ในปัจจุบัน คือ เบส รำมะนา กลองชุด และกลองทอมโบ้ เพื่อสร้างความสนุกสนานและความทันสมัย

3.4 บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว

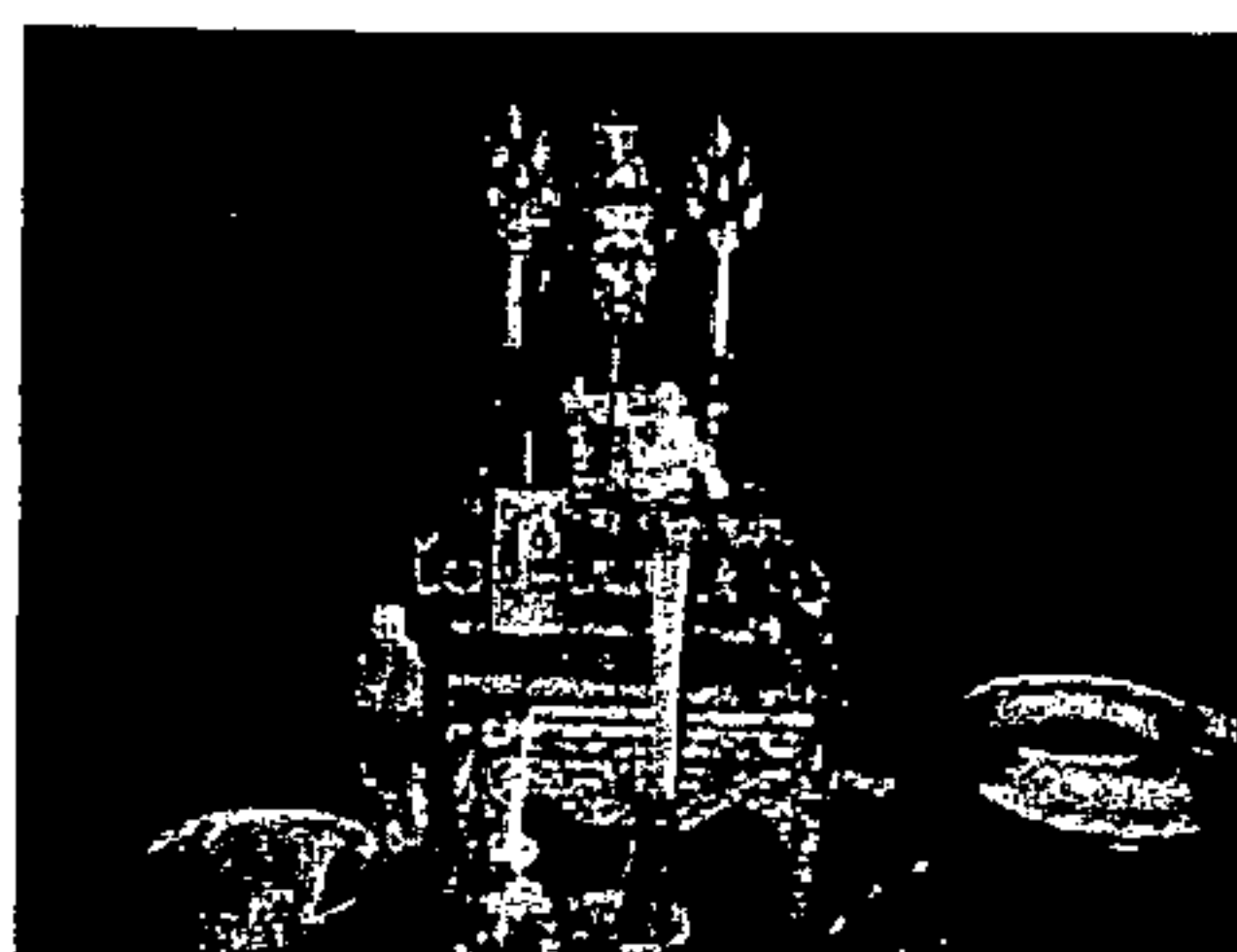
พ่อเพลงแม่เพลงของแต่ละคณะจะเก็บรวบรวมตำราเพลงอีแซวซึ่งประกอบด้วยบทร้องต่าง ๆ ไว้บนหิ้งบูชาชั้นสูง เพื่อกกราบไหว้สักการะตามโอกาสอันสมควร พ่อเพลงแม่เพลงเชื่อว่าตำราเพลงอีแซวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นของชั้นสูงซึ่งจะต้องรักษาไว้ด้วยความเคารพ เพราะจะนำสิ่งที่ดี ๆ มาสู่คณะเพลงอีแซว บทร้องในการแสดงเพลงอีแซวมี 3 ประเภท มีดังนี้

1. บทไหว้ครูและบทเกริ่น
2. บทประ
3. บทอวยพรและบทลา

3.4.1 บทไหว้ครูและบทเกริ่น

หมายถึง บทร้องเพลงอีแซวก่อนเริ่มต้นแสดงเพลงอีแซว

3.4.1.1 บทไหว้ครู

หมายถึง บทเพลงที่ใช้ร้องที่ผู้ร้องก่อนที่จะเล่นเพลงอีแซว ถือเป็นบทไหว้ครู ในอดีตพ่อเพลงนักร้อง มือถือพานไหว้ครู แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงนักร้องพับเพียบมือถือพานกำนัล ซึ่งประกอบด้วยเครื่องบูชาคือ หมาก 5 กำ ฐูป 5 ดอก เทียน 5 เล่ม เหล้าขาว 1 ขวด บุหรี่ 5 มวน (ในอดีต) ปัจจุบันใช้ 1 ซอง เงิน 6 สลึง (ในอดีต) ปัจจุบันใช้ 12 บาท ดอกไม้ 5 ดอก (ในอดีต) ปัจจุบันใช้ 1 กำ พ่อเพลงร้องบทไหว้ครูก่อน ต่อจากนั้นแม่เพลงนักร้องพับเพียบร้องบทไหว้ครู

บทไหว้ครูจะกล่าวถึงการไหว้ และขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งหลายที่ตนนับถือ จากนั้นก็ไหว้พ่อแม่ แล้วจึงไหว้ครูในตอนสุดท้าย ในปัจจุบันพ่อเพลงแม่ได้จัดให้มีการไหว้ครูประจำปี ซึ่งนิยมไหว้ในวันพฤหัสบดี เดือนหก ดังนั้นในการเล่นเพลงแต่ละครั้งพ่อเพลงแม่เพลงจะไม่ไหว้ครูอีกก็ได้ ดังตัวอย่างเช่น

...ยกพานก้านกลั่นขึ้นบนหน้าผาก
ลูกจะยกบายศรีขึ้นสี่มุม
ลูกจะไหว้ไตรสูตรองค์พระพุทธรูป
ไหว้ชั้นอินทร์ชั้นพรหมชั้นยมกาส
ไหว้พระโมคคัลลาน์องค์พระสารีบุตร
ไหว้พระพุทธรูปเจ้าที่ล่องเข้านิพพาน
ได้ฝากศาสนามาตั้งห้าพัน
เกิดมาก็ช้านานเนิ่นสมัย
เห็นแต่ฝ่าพระบาทองค์พระศาสดา
พวกเราชาวบริวาร
จะไหว้พระพุทธรูปที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ
ที่ข้อที่เข่าที่ข้าพเจ้าจะยก
ไหว้ทั้งอุณรุทตลอดทั้งอินทรี
ไหว้ทั้งองค์มัลลยพระไชยเดช
ขอให้มาค้าชูเอ๋ยกัณฑ์ (เอ๋ย แล้วกัณฑ์)

รูปเทียนและหมากถวาย
ลูกจะไหว้พระภูมิเจ้าของที่
ไหว้ทั้งเทวดาองค์ดีดี
ท้าวเวสสุวรรณอยู่ในลิบลี่
ไหว้ทั้งอุณรุทเรื่องฤทธิ์
ตัดบ่วงสงสารลงไปลิบลี่
พวกเราหรือท่านประเดี๋ยวนี้
ไม่ทันตัวท่านสักที
เหยียบย่ำอยู่ในป่าเอยพงพี
ได้ไปน้มน้ำเสียทุกปี
ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐอยู่ในโลกโลเก
ไหว้ไปทั้งสาวกองค์พระชินสีห์
ท่านไปหักกงจักรกันอยู่ในเมืองผี
ท่านเป็นบริเวณอยู่ในโลกโลเก
ไปเสียในเวลาเอยแล้ววันนี้

(บทไหว้ครูคณะนกเอี้ยง เสียงทอง คณะนกเล็ก ดารุ่ง และคณะบุญโชค ชนะโชติ)

3.4.1.2 บทเกริ่น หรือบทออกตัว

หมายถึง เมื่อไหว้ครูเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะมีการโต้ตอบกัน พ่อเพลงจะร้องเกริ่นก่อนเป็นการทักทายฝ่ายหญิง ขวบนสนทนาปราศรัย บอกชื่อเสียงเรียงนามหรือถามเรื่องราว เพื่อสร้างความคุ้นเคย—ฝ่ายหญิงร้องเกริ่นตอบข้อซักถาม—เพื่อสร้างความสนิทสนม ต่อมาฝ่ายชายจะดำเนินการร้องเพลงทอด คือ จะบอกก่อนว่าเป็นกลอนอะไร เช่น กลอนโล หรือ กลอนลี เป็นต้น บทออกตัวเพลงอีแซวมีลำดับขั้นดังนี้

พ่อเพลง → ร้องออกตัว → แต่งตัว → เดินทางหาแม่เพลง → เรียกแม่เพลงออกมา
แม่เพลง → ลูกไปหาพ่อเพลง → ร้องออกตัว → แต่งตัว → ร้องเพลงลงบันได
→ เรียกพ่อเพลง → พ่อเพลงมาพบกันแล้วร้องเพลงดับ

ตัวอย่างบทร้องออกตัวพ่อเพลง

...จะกล่าวนักซึกซ้าเดี๋ยวมั่นจะเกินต้องการ
 เหลียวไปดูเวลานาฬิกาสามทุ่ม
 บ้างอัมบุตรจุดหลานมากันรุ่งรัง
 เมื่อเราจะไปหาสาวต้องแต่งกายให้สวย
 ผืนผ้าหันหน้าเข้าห้องหวังจะประนํ้าหอม
 สมัยนี้แต่งกายมันผิดสมัยรุ่นเก่า
 เราต้องแต่งแต่พอเหมาะเพราะเราเป็นหนุ่มโสด

สวมกางเกงเสื้อก๊ากเสื้อปักคอปาน
 หยิบเอาเสื้อสมัยมาสวมใส่พอเหมาะ
 ยุคสมัยให้มันเราต้องกันผมจอน
 เลยหยิบแป้งผัดหน้าลงมหาเสน่ห์
 เอาอิทธิไจไว้หน้าเอาเมตตาไว้หลัง
 ว่ายันตั้งสันตังอะวิกสิ่งกะเล
 แต่พอสาวสาวเห็นหน้าน้ำตาหยดผลอย

(บทออกตัวพ่อเพลงคณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

ประเดี๋ยเวลาสำราญเราจะล่องไปหลาย
 ประชาชนมาประชุมไม่เลือกหญิงหรือชาย
 อัมหน้าจูงหลังพากันมามากหลาย
 แต่งไม่ดีแล้วมันป่วยแล้วการไป
 ให้สาวตามวิ่งตอมกันเจียนตาย
 ไม่เลือกว่าหนุ่มหรือสาวต้องแต่งตามนิสัย
 จะต้องนุ่งริสเซียแต่งให้เทียมมาเสีย
 หยิบรองเท้ามาใส่
 ผ้าขาวม้าเยอร์มันแต่ซื้อจากเชียงใหม่
 หวังใจจะเดาะอีแม่สาวบ้านใต้
 ประเดี๋ยวมแม่สาวดัดลอนเธอจะไม่อาลัย
 บทอิทธิไจสาวเห็นชอบใจ
 แล้วเอายันปัตถมึงเข้าไว้ข้างท้าย
 สัพพะสัพพะสันนอกสันใน
 มันต้องยอมให้ทอยไม่ว่าเจ๊กหรือไทย

จากบทร้องออกตัวพ่อเพลง เป็นการแสดงให้เห็นความใกล้ชิดสนิทสนมของคนในชนบท
 เมื่อมีงานรื่นเริงต่าง ๆ ก็จะมาชุมนุมการแสดงเพลงอีแซว มีการสร้างสรรค์ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับ
 วิถีชีวิตของคนในสังคมเริ่มตั้งแต่การแต่งกาย ความเชื่อเรื่องการลงนะเมตตามหาเสน่ห์ การบริการร
 คาถาอาคมต่าง ๆ

ตัวอย่างบทร้องออกตัวแม่เพลง

...สิบนิ้วประนมขอน้อมคำนับ
 ประชาชนหญิงชายที่ล้อมหลังล้อมหน้า
 ลุงป้าตาปู่ที่มายืนดูดาษตื่น
 บ้างมายืนดูแบ้างมาแลดูหล่อน
 หนูเพิ่งจะเริ่มริเล่นยังไม่เด่นโด่งดัง
 หักหาญบรรหาไม่เคยว่าสักหน
 ถ้ายกทกลอนที่กล่าวไม่เกลี้ยงเกลาร้อยกรอง
 คราวลุงคราวป้าคราวน้ารุ่นพี่
 บทบาทพลาดพลั่งทั้งหน้าหลังตกหล่น

ก้มเกล้าลงกราบที่ท่านมาเกลื่อนกลาย
 ทั้งบ้านนอกบ้านนาและบ้านใน
 บ้างก็นั่งบ้างก็ยืนชายหญิงเด็กใหญ่
 เพลงจริงสัญจรเราจะมานั่งดูใจ
 แม้จะเปลอไผลพลาดพลั่งยังเปลอเปลอ
 ไผลไผล
 ยามลูกเข้าตาจนมันก็ต้องจำใจ
 ทั้งป้าน้าพี่น้องจะเบนหน้าเปื้อนอาย
 คราวเดียวกันก็ดีเมียมีแม่มา
 เปลอตัวลืมนไม่ว่าเหนือหรือใต้

จงโปรดปรานอภิปรายขอภัยแม่พ่อ
ไม่แนบเนียนนิมนวลเหมือนยังเขาเล่นชำนาญ
อีตอัดแน่นอกคล้ายกับแผ่นอิฐ
ถ้าผิดบ้างพลั้งพลาดจงอนุญาตยกย่อง

ไม่แนบเนียนเสนาะเหมือนกินน้ำบ่อใน
ลูกยังไม่เคยเชี่ยวชาญมีชัย
เพิ่งจะประดกประดิดฐยังเอาดีไม่ได้
โปรดปรานนักร้องที่ยังไม่รู้เท่าไร

(บทร้องออกตัวแม่เพลงคณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

จากบทร้องออกตัวแม่เพลง เป็นการกล่าวทักทายผู้ชม แสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน หากมีความผิดพลาดในการแสดงก็ขอภัย เนื่องจากผู้แสดงยังไม่เชี่ยวชาญมากนัก ซึ่งความอ่อนน้อมถ่อมตนนี้เป็นลักษณะนิสัยที่ดีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาในสังคมไทย

3.4.2 บทประ

หมายถึง การร้องเพลงประกันระหว่าง ชาย หญิง โดยแบ่งผู้แสดงเป็น 2 ฝ่าย ร้องเพลงประการระหว่างพ่อเพลงและแม่เพลง และเล่นเป็นเพลงยาว ๆ ที่เรียบเรียงเป็นเรื่องราว เรียกว่า เพลงตับ เช่น ตับจินดยา คือ เรื่องราวที่เกี่ยวกับการจินดยา การใช้เข็มจินดยา ซึ่งในเนื้อเพลงจะแฝงไปด้วยถ้อยคำสองแง่สองง่าม ส่วนตับหมา คือ เรื่องราวที่เกี่ยวกับหมา โดยการใช้หามาเปรียบเทียบสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างเพลงอีแซวบทประ

พ่อเพลง

...ได้ฟังน้องสาวแม่มาเฝ้าสั่งสอน
น้องห่วงประเพณีอย่างนี้พี่ก็แค้น
ในสมัยปัจจุบันน้องต้องทันโลกบ้าง
หนุ่มสาวสมัยนี้อายุสิบสี่สิบห้า
การจับมือถือแขนไม่ใช่แก่นสำคัญ
การจับมือถือแขนอย่าโกรธแค้นรำคาญ

ฟังเป็นอุทาหรณ์ใจสะท้อนไม่หาย
ระวังจะเป็นสาวแก่ใครไม่แลไม่ไถ่
เขาเอาอย่างฝรั่งไม่เห็นเป็นไร
เขาด่างซึ่งด่างซ่าเคยเห็นมาใช้ไหม
ถือว่าเป็นเพื่อนกันเล่นแบบหมาหยอกไก่
ถือว่าเป็นเพื่อนกันไม่เห็นเป็นไร

แม่เพลง

...พ่อทูลหัวผิวใครมาใช้นิสัยฝรั่ง
ก็อย่างนี้เสาลูกเต้าใจแตก
ก็ผู้ใหญ่ทำยุ่งเด็กจึงทำตัวยาก
เดี๋ยวนี้หนุ่มน้อยและสาวน้อย
รู้จักกันง่ายว่าชิดใกล้กันเกิน
หญิงชายใกล้ชิดสนิทสนม
ผู้ชายเห็นแก่ตัวลืมหืมชั่วลืมดี
อย่าเห็นแก่ได้เลยผู้ชายอยากดัง

รสนิยมสูงจึงน่าเศร้าหัวใจ
ก็ผู้ใหญ่ทำแปลกเด็กจึงจำเอาไป
ก็ผู้ใหญ่ทำอย่างเด็กจึงทำตามใหญ่
ช่างผิดร่องผิดรอยช่างน่ากลัวกระไร
เมื่อบ้านเราเจริญมีทั้งดีทั้งร้าย
คงจะไม่เหมาะสมเพราะมันผิดวิสัย
ลืมกระทั่งประเพณีวัฒนธรรมไทย
อยากตามกินชีฝรั่งหรืออย่างไร

ก็พวกฝรั่งชาวต่างประเทศ
เราเป็นคนไทยต้องรักวัฒนธรรม

จะมาอ้างสาเหตุทำให้เสียหาย
พวกเจ้าจงจำแล้วใส่ใจ

(บทร้องเพลงอีแซวตำบลงันไคคณะนกเอี้ยง เสียงทอง
คณะนกเล็ก ดารุ่ง และคณะบุญโชค ชนะโชติ)

จากบทประเพณีอีแซวดังกล่าว เป็นการแสดงทัศนคติเรื่องคุ้มครองในสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป เพราะเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันเป็นไปในทางเสื่อมเสีย ผู้ชายในปัจจุบันมีความมักได้และเห็นแก่ตัว ผู้ใหญ่ควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี คิดและปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อบ้านเมืองมีความเจริญรุ่งเรืองก็ต้องพิจารณาไตร่ตรองสิ่งต่าง ๆ ให้มากขึ้น ดังนั้นเราเป็นคนไทยจึงควรรักษาประเพณีวัฒนธรรมไทยปฏิบัติสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง

ตัวอย่างเพลงอีแซวตัดยา

ญ. แก่นิดยาอยู่ทุกคืนรักษาใช้
แกดันมาฉีดยากลางคืน
ก็มันเป็นข้อนาคิดที่แกเที่ยวฉีดยาอยู่ทุกคืน
ฉันขอโทษเถิดหนอแล้วพ่อหมอเขาจะเคือง
แก่นิดให้สุนัขที่มันนอนหรือสุกรที่เดินก่า

แกจงช่วยบอกอธิบายเสียให้มันได้ความจริง
ถ้าไม่ใช่หมอชั้นประมุขคงบอกไม่ถูกหลงทาง

ข. เห็นว่าหมอหลวงโลกจึงสาธกถกเถียง

ว่าฉีดยาสุนัขที่มันนอนหรือฉีดยาสุกรเดินก่า
จะฉีดยาของมันก็ใหญ่จะฉีดยาของมันก็ขวิด
ฉันไม่ใช่หมอเลอะเลอ
เที่ยวฉีดยาผู้หญิงมาจนโชก
ก็ถ้าสดเป็นกล่อนมันก็ต้องฉีดยากรอก

ญ. ฉันรู้สึกนึกท้อเสียจริง
เที่ยวฉีดยาผู้หญิงจนโชกโชน
ก็ผู้ชายก็ห้ามฉีดยา
เป็นหมอที่สอบบรรดาศักดิ์
ฉันกลัวไม่ใช่หมอแท้
เขาจะหาไปรักษาจะหมดค่าสินทาง

ก็แต่กลางวันมันยังฉีดได้
ก็แกเป็นหมอเบื่องตันหนอยคนไข้ตาย
ไม่ว่าดีหรือตื่นแกก็ฉีดกันได้
ก็เพราะฉันไม่รู้เรื่องราวแก่นิดให้อะไร
แก่นิดข้างหรือฉีดยาฉันยังไม่รู้ความ
หมาย

แก่นิดข้างฉีดยาถึงก็หรือแก่นิดอะไร
จะส่งเข้าคุกบางขวางให้แกไปฉีดยา

แกจึงประหลาดเรียบเรียงมาพูดจาสอบ
ไล่
ฉีดยาข้างฉีดยาจะฉีดยาให้มันทำไม
จะฉีดยาให้มันมันก็ตีฉีดยาให้มันไม่ได้
เป็นหมอที่เลวหลวงโลกหรือโฉน
เขาห้ามฉีดยาผู้ชาย
ถึงมันร้อนทั้งนอกประเดี๋ยวก็เย็นข้างใน

พ่อหมอลองโรคหรืออย่างไร
แต่ห้ามฉีดยาผู้ชายก็มันเป็นเหตุโฉน
เพราะมันเป็นข้อหน้าคิดฟังดูมีเงื่อนไข
ฉันทุกข์หนักกลัวไม่ได้
ก็กลัวจะเทศอยู่ข้างท้าย
ฉันกลัวเป็นหมอลากข้างไม่มีทางแก้ไข

ก็ถ้ามีงใช้ยาผิดจะต้องไปติดคุกคน

ทำหน้าเหมือนเหมือนเต้านาของเขาคือตัว
ใน

ช. ทำหน้าเหมือนเหมือนเต้านาอิตัวใน

แกไม่ต้องทุกข์ใจท้อก็นี้แหละหมอี่
สามารถรักษาไข้

ฉันรักษาไข้ได้เด็ดขาด

ไม่เคยขาดไม่เคยจะคิดหนีไข้

ถ้าเห็นว่าไข้มันจะแยจะต้องรีบแก้เสียให้ทัน

ไม่ว่ากลางคืนหรือกลางวันต้องฉีดยากัน
เข้าไว้

ให้คนไข้หงายหน้าแล้วฉีดยาบำรุง

มันต้องฉีดยากันในมุ้งแล้วฉีดให้มิดที่หมาย

พอถูกหยุดถูกยาพอสีหน้าขึ้นนวล

เอาเข็มเลือกฉีดสวนเข้าลำไส้

(คณะนักร้อง เสียงทอง และคณะนักร้องเล็ก ดาवरุ่ง)

จากบทร้องเพลงอีแซวระดับฉีดยา เป็นการแสดงทัศนะเกี่ยวกับความไม่เชื่อมั่นในการรักษา
คนไข้ด้วยวิธีการฉีดยาซึ่งเป็นการรักษาในสมัยใหม่ แต่เพลงอีแซวระดับฉีดยามีการใช้ถ้อยคำสองแง่
สองงามที่สื่อความหมายในเรื่องเพศ โดยการเปรียบเทียบอวัยวะเพศของผู้เหมือนเข็มฉีดยา จึงตั้ง
ชื่อว่าระดับฉีดยา และมีการร้องโต้ตอบกันระหว่างพ่อเพลงแม่เพลงเพื่อใช้ในการแสดงอีแซว

ตัวอย่างเพลงอีแซวระดับหมา

ญ. เสียงโครหนอโครหนอมาตั้งข้อเรียกข้า จะเป็นคนหรือหมาฉันยังไม่รู้ความหมาย
เสียงมันพูดคล้ายคนได้ยินเสียงบ่นพึมพำ จะเป็นไอ้ไน้ลกินลามาอย่างไร

ช. ไม่ใช่ไอ้ไน้ลกินลามาไม่ใช่ไอ้ดำหมาแดง ไอ้คอขวั้นมาจากแขวงเมืองอุทัย

ญ. จะออกไปดูหน้ามันจะเป็นหมาหรือคน เสียงมันชอบพิกลั่นแล้วให้เสียวกาย
ก็ชาติไอ้หมาต่างแขวงมึงจะแขยงเดินขวาง ประเดี้ยวแม่โขงเสียด้วยรางแล้วลูกใน

ช. ถึงเอ็งโขกกันเสียด้วยรางหมาจะต้องวางด้วยเขี้ยว ว่ารางทะเลลูเตียวเตียวน้ำข้าว
ก็ไหล

ญ. ก็ชาติไอ้หมากระยาสูบเขี้ยวคำมึงไม่คม ไอ้หน้านี้ไม่ได้อมกลั่นกระโถ
ให้เห็นสียีนอยากอำปากแย่งแย่ง ให้ยีนเสียสีกแจนตาลาย

ช. กูเหลียวเหลียวแลแลดูบังเง่งเง้งะ เห็นชนปกลงมาปะไม่รู้ว่ชนของใคร

ญ. ที่ชนปกกลงมาปะไม่ใช่ธรรฐรัง
มึงเห็นสีสาวสาวมึงเที่ยวไปเล่ากันแซ่

มึงจะไหวสีมั่งหรือก็ไหว
ถามว่าเหมือนสีแม่มึงกันบ้างไหม

ช. มันไม่เหมือนของแม่แต่มันเหมือนแต่ของหมา อีโน่นสีข้างอีนี้สีม้าอีนั้นสีวัวอีนี้สี
ควาย
บอกว่าสีของไครมันก็ไม่ใหญ่เก้ง
มันสู้ของแม่เพลงพวกนี้ไม่ได้

ญ. มึงเห็นเม็ดสมอจะหลงว่าเม็ดสำหม
นี้จะเม็ดละมุดสำหรับไว้ชุดสมองนี้
ยังงั้นก็สีแม่ของเอ็งมันคงเก้งกันตลอด
มึงเห็นเม็ดสีแม่จะหลงว่าเม็ดลูกไม้
มาแหกตามองกันอยู่ทำไม
มันกัดของพ่อมึงจนคอดและตอนปลาย

ช. กัดของพ่อข้าคอดนั้นแหละเพราะคาดตะกรุด กัดมันไม่หลุดเสียเมื่อไร
กัดแล้วไม่หลุดมันเป็นตะกรุดกันเก่า ถ้าพวกเอ็งโดนเข้าซี่เยี่ยวต้องไหล
(คณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

จากบทร้องเพลงอีแซวดับหมา เป็นการเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับหมา ซึ่งมีการร้องโต้ตอบกันด้วยถ้อยคำรุนแรง โดยการใช้ภาษาปาก เช่น ญ. มึง ไอ้ชาติหมาระยำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่าม ใช้สัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศ เช่น เม็ดละมุด ตะกรุดกันเก่า เป็นต้น

3.4.3 บทอวยพรและบทลา

หมายถึง ก่อนจบการแสดงเพลงอีแซวพ่อเพลงแม่เพลงจะร้องอวยพรเจ้าภาพ และร้องลาเจ้าภาพซึ่งเป็นขนบนิยมที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ตัวอย่างบทอวยพร

...จะอวยชัยให้พรให้ถาวรสวัสดิ์
จะอวยชัยให้พรให้ถาวรสมหวัง
จะย่างเท้าไปทางไหนให้บ่าวไพร่พร้อมพล
หากท่านมีทองแดงให้กลายเป็นทองดี
จะเลี้ยงเปิดหรือเลี้ยงไก่ก็ขอให้ไข่เป็นแก้ว
ขอให้ยังข้าวเหนียวสูงแค่ยอดมะพร้าว
ให้ถุงเงินแค่แขนถุงแหวนแค่ศอก
ขอให้ท่านเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี
ให้อายุวรรณะสุขพละ

ให้บริบูรณ์สมบัติมีแต่สุขสบาย
ให้เปรียบเหมือนชาววังใครเห็นก็ต้องไหว
ต้อนรับขับสู้เล่นเอาใจใส่
หากมีเศษสังกะสีให้กลายเป็นเครื่องสาย
จะเลี้ยงหมาหมูแมวให้กลายเป็นมโนมัย
ขอให้ยังข้าวเจ้าสูงแค่ยอดไม้
ลากเข้าลากออกทุกวันไป
ให้อยู่ดีกินดีกันอยู่ดงดา
สมดังพรพระท่านให้

อายุยืนกันไม่น้อยสักหนึ่งร้อยเกินเกิน

ขอให้ทุกท่านเจริญปราศจากอันตราย

(บทอวยพรคณะนกลีกร ดาวรุ่ง)

จากบทอวยพรดังกล่าว เป็นการร้องบทอวยพรให้กับผู้ชม หรือผู้ที่เป็นเจ้าภาพหาเพลงอีแซวมาแสดง ด้วยการอวยพรให้มีแต่ความสุข ความสมหวัง มีความเจริญก้าวหน้า อุดมด้วยลาภ เกียรติยศ บริวาร และสมบัติ มีสุขภาพแข็งแรง อายุยืนยาว ปราศจากอันตราย ซึ่งการอวยพรที่ปรากฏในบทร้องนั้นเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพราะเป็นการสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต และเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาแต่สิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นกับตนเอง

ตัวอย่างบทลา

...ลาแล้วต้องลาแนปากลาตาแล
ต้องจากไกลกลับก่อน
คณะอีแซวเหนื่อยจึงขอเอวังเสียที

เล่นเอาฉันอ้ายฉันอยู่ด้วยไม่ได้
กลับสถานบ้านดอนฉันอยู่ด้วยไม่ได้
โอกาสหางานมีค่อยได้เจอกันใหม่

(บทลาคณะนกลีกร ดาวรุ่ง)

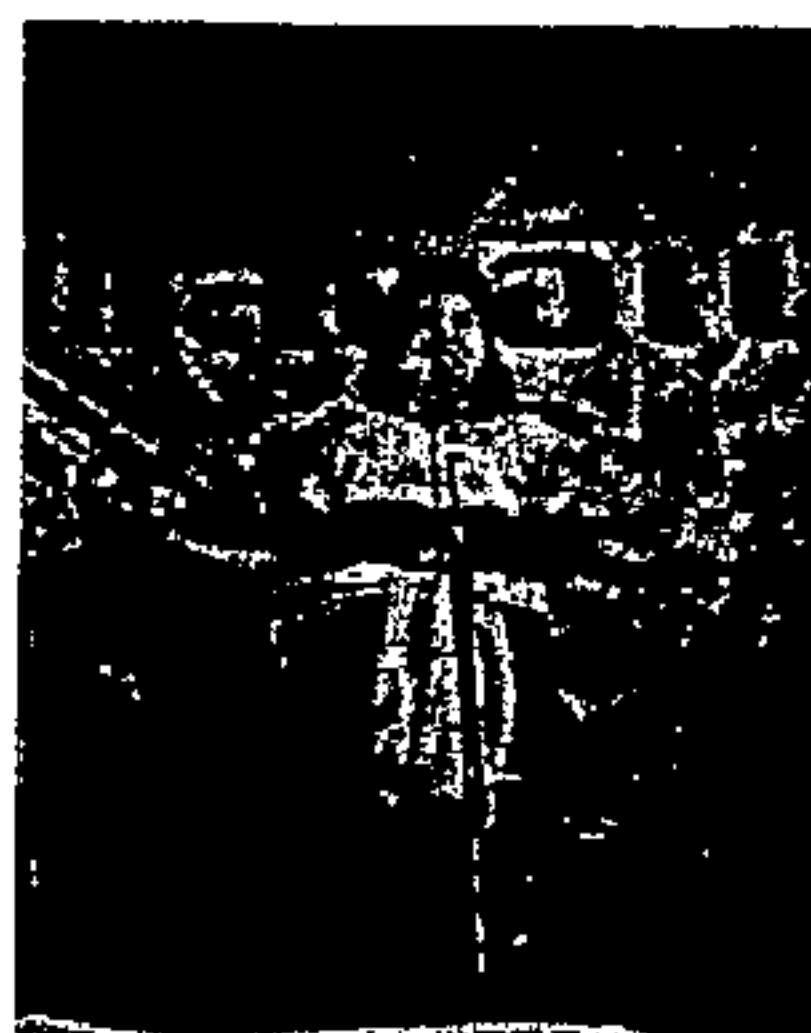
จากบทลาดังกล่าว เป็นการร้องลาเพื่อจบการแสดงเพลงอีแซว บทร้องแสดงถึงความอาลัย แม้ว่าไม่ต้องการจะจากแต่ก็ต้องลา เพราะต้องเดินทางกลับภูมิลำเนาที่อำเภอดอนเจดีย์ พ่อเพลงแม่เพลงจะทิ้งท้ายว่าคงมีโอกาสพบกันใหม่ถ้ามีงานให้แสดง การร้องอวยพรและร้องลาเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ชมและเจ้าภาพ เพื่อให้มีความคุ้นเคยสนิทสนม สร้างความประทับใจ เพราะการอวยพรเป็นการสร้างกำลังใจที่ดีงามให้เกิดขึ้น การลาเป็นการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน อันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของคนไทย

จากการศึกษาบทร้องในการแสดงเพลงอีแซว สรุปได้ว่า บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ บทไหว้ครูและบทเกริ่น บทประ และบทอวยพรและบทลา ดังนี้ บทไหว้ครู เป็นการร้องก่อนที่จะเล่นเพลงอีแซว ผู้เล่นจะมีการไหว้ครู ในอดีตพ่อเพลงนั่งยอง ๆ แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงนั่งพับเพียบมือถือพานก้านล ซึ่งประกอบด้วยเครื่องบูชาครูคือ หมาก 5 กำ รูป 5 ดอก เทียน 5 เล่ม เหล้าขาว 1 ขวด บุหรี่ 5 มวน (ในอดีต) ปัจจุบันใช้ 1 ของ เงิน 6 สลึง (ในอดีต) ปัจจุบันใช้ 12 บาท ดอกไม้ 5 ดอก (ในอดีต) ปัจจุบันใช้ 1 กำ พ่อเพลงร้องบทไหว้ครูก่อนต่อจากนั้นแม่เพลงนั่งพับเพียบร้องบทไหว้ครู ก่อนที่จะมีการโต้ตอบกัน พ่อเพลงจะร้องเกริ่นก่อนเป็นการทักทายฝ่ายหญิง ชวนสนทนาปราศรัย บอกชื่อเสียงเรียงนามหรือไต่ถามเรื่องราว เพื่อสร้างความคุ้นเคย บทประ เป็นการร้องเพลงประกันระหว่างชายกับ หญิง โดยแบ่งผู้แสดงเป็น 2 ฝ่าย ร้องเพลงประการระหว่างพ่อเพลงและแม่เพลง และเล่นเป็นเพลงยาว ๆ ที่เรียบเรียงเป็นเรื่องราว เรียกว่า เพลงดัด และบทอวยพรและบทลา เป็นการร้องบทอวยพรให้กับผู้ชม หรือผู้ที่เป็นเจ้าภาพหาเพลงอีแซวมาแสดง ด้วยการอวยพรให้มีแต่ความสุข ความสมหวัง มีความเจริญก้าวหน้า

หน้า อุดมด้วยลาภ เกียรติยศ บริวาร และสมบัติ มีสุขภาพแข็งแรง อายุยืนยาว ปราศจากอันตราย การร้องลาเพื่อจบการแสดงเพลงอีแซว

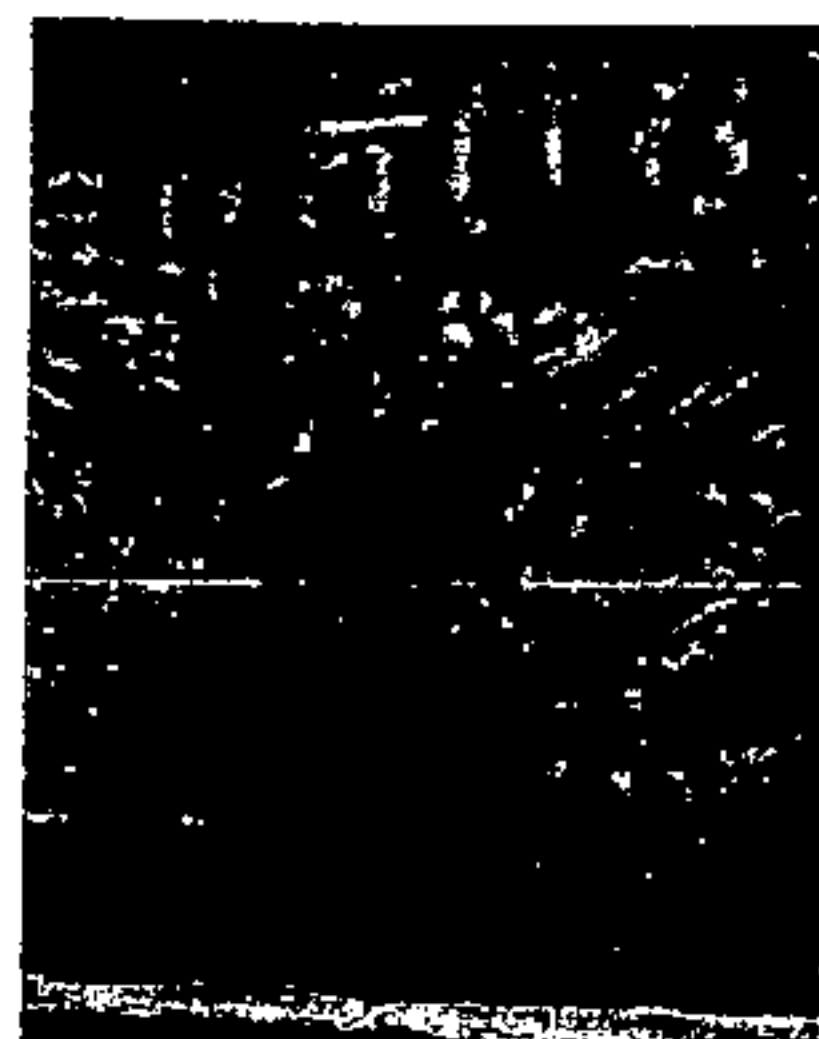
3.5 ทำรำ

การทำรำประกอบการแสดงเพลงอีแซวมี 2 ลักษณะ คือ ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลง และทำรำของลูกคู่ ชำเลียง มณีวงศ์ (2542 : 8) กล่าวไว้ว่า “การทำรำทำทางประกอบการแสดงเพลงอีแซวนั้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือการทำรำด้วยท่าทางง่าย ๆ และการทำท่าทางประกอบเนื้อร้องในปัจจุบันวงดัง ๆ เช่น คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ จะมีนักรำเป็นฝ่ายหญิงราว 10 คน ยืนรำเป็นแถว ๆ อยู่ด้านหลังพ่อเพลงแม่เพลง ทำให้ดูสวยงามมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมมีแต่พ่อเพลงแม่เพลง และลูกคู่ร้องรำทำท่าทางกันเท่านั้น” การศึกษาขนบนิยมเรื่องทำรำในการแสดงเพลงอีแซวมี 2 ประการ ดังนี้

3.5.1 ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลง

ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลงในอดีต โดยเฉพาะพ่อเพลง เวลาร้องเพลงอีแซวจะย่อตัวงอเข่าลง ใช้สองมียืนไปข้างหน้ารำทำตั้งวง จีบมือเข้าหาลำตัวย่อเข่าขยับขึ้นลงตามจังหวะกลอง เมื่อเริ่มร้องก็เปลี่ยนมือจากการตั้งวงมาเป็นการจีบ จากการจีบเป็นการตั้งวงสลับกันไป

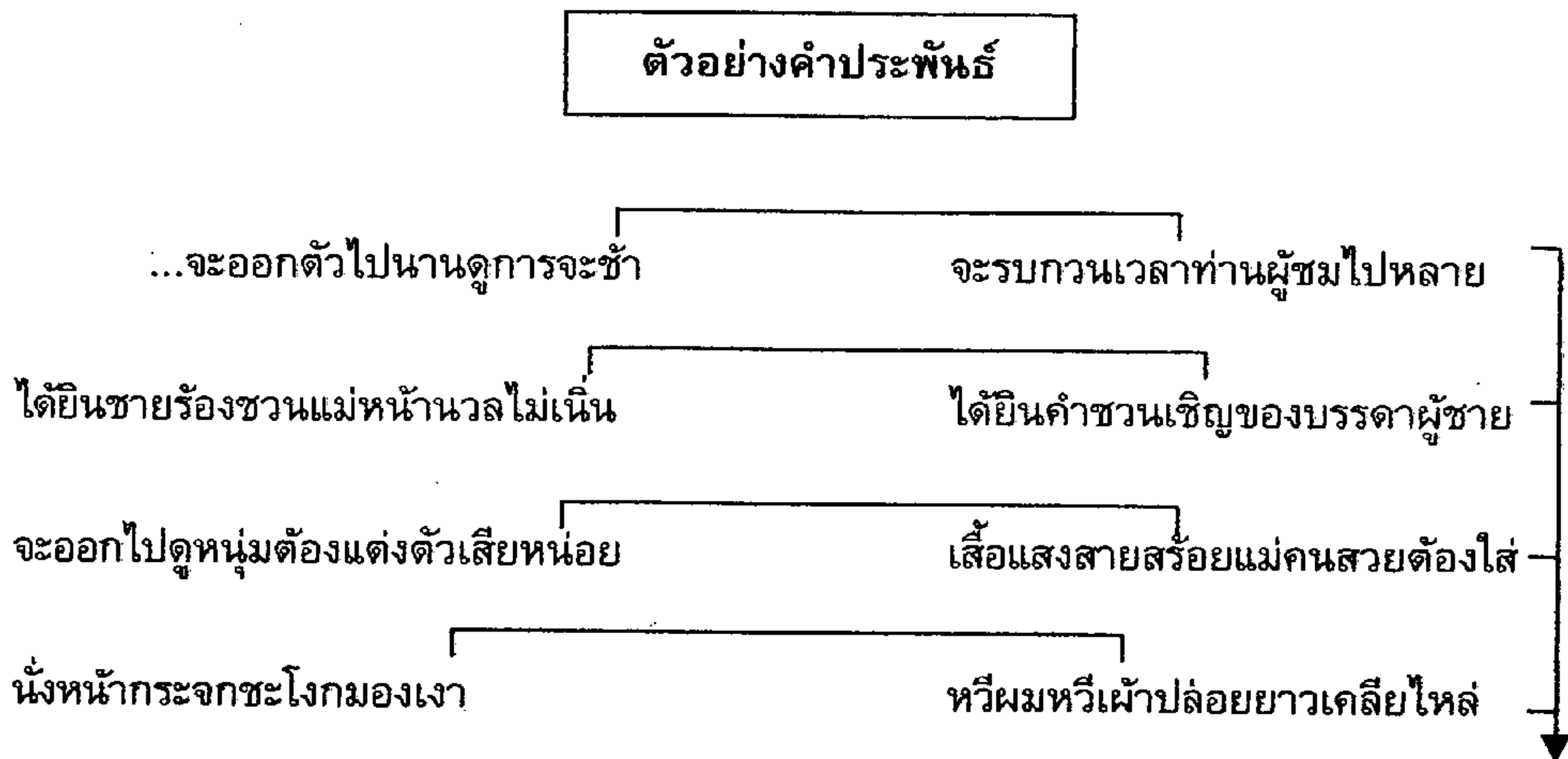
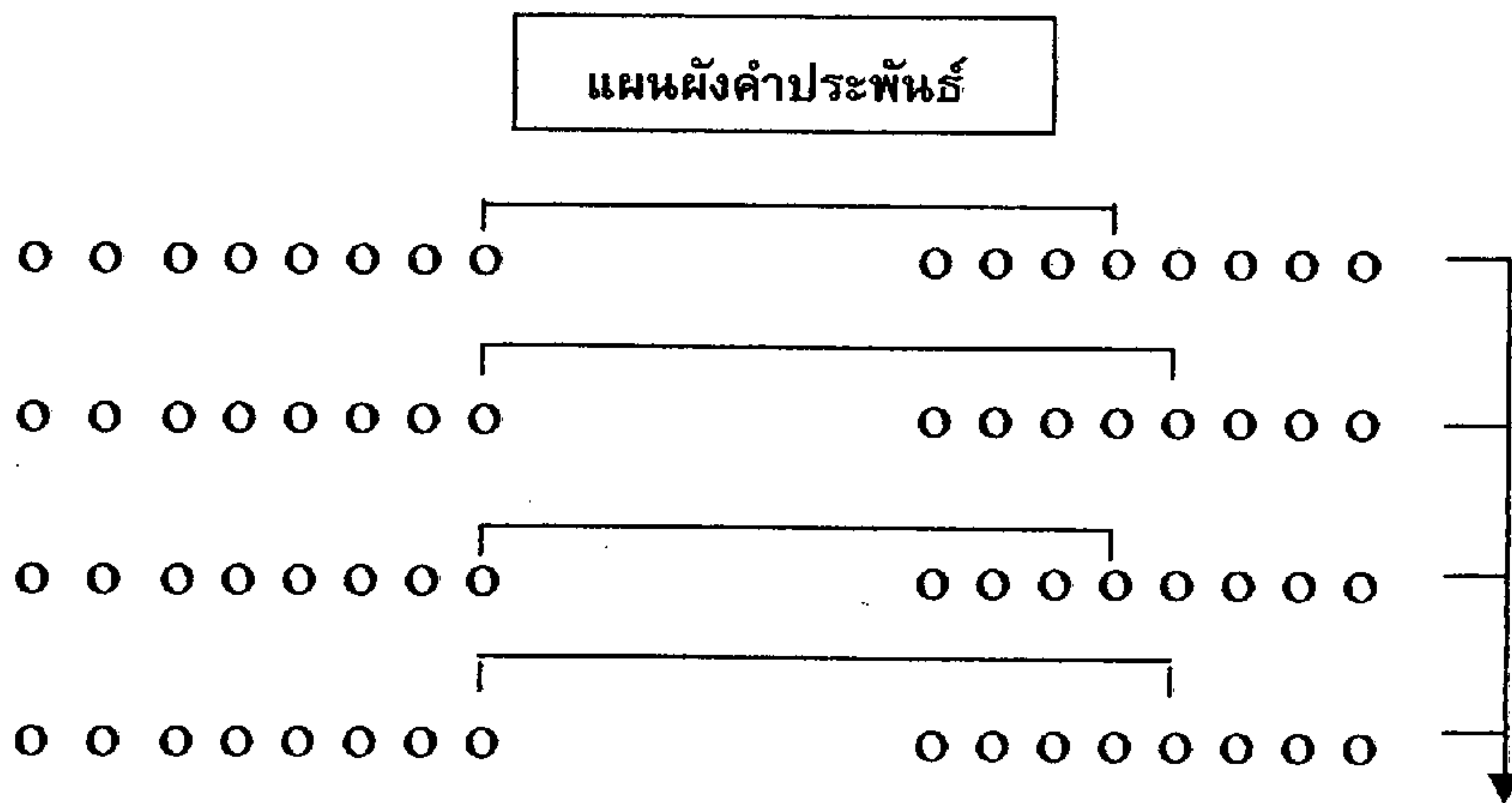
3.5.2 ทำรำของลูกคู่

ทำรำของลูกคู่มีการจัดการยืนเป็นแถว แถวหน้าประกอบด้วยพ่อเพลงแม่เพลง 2-4 คน ออกมาได้คารมกัน แถวหลัง 8 คน ใช้ทำรำวงมาตรฐาน เช่น ทำสอดสร้อยมาลา รำสาย ชักแป้งผัดหน้า รำแบบยืนอยู่กับที่ รำแบบก้าวเคลื่อนไหวไปตามจังหวะตะโพน เดินหมุนตัวสลับที่ยืนกันบ้าง เป็นต้น

3.6 ลักษณะคำประพันธ์

ลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซวเป็นกลอนหัวเดียว คือ คำสุดท้ายของคำกลอนเป็นเสียงสระเดียวกันโดยตลอด ดังต่อไปนี้

1. บทเพลงอีแซว 1 คำกลอนแบ่งเป็น 2 วรรค วรรคละประมาณ 8 คำ โดยแบ่งจังหวะการอ่านคำ คือ 4 – 4 คำสุดท้ายของวรรคหน้าส่งสัมผัสไปยังคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคหลังก็ได้
2. สัมผัสระหว่างบทเรียกว่า “ลงกลอน” ถ้าวางด้วยสระอี เรียกว่ากลอน “ลี” ลงท้ายด้วยสระไอ เรียกว่ากลอน “ไล” แต่นิยมเล่นกลอน “ไล” เพราะหาคำลงง่าย
3. การสัมผัสระหว่างบทมักจะไม่ค่อยเคร่งครัดเสียงสั้นยาวของสระ

(เพลงอีแซวตำบลงันไคคณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

จากการศึกษาองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว สรุปได้ว่า องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซวมี 6 ประการ ได้แก่ ผู้แสดงเพลงอีแซว การแต่งกายของผู้แสดง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว ท่ารำ และลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้ ผู้แสดงเพลงอีแซวมี 2 ประเภท ได้แก่ พ่อเพลงแม่เพลง และลูกคู่ การแต่งกายของผู้แสดง พ่อเพลงในอดีตเริ่มจากการแต่งกายแบบธรรมดา ใส่กางเกง ใส่เสื้อม่อฮ่อมมีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อคอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงาม หรือลายดอกสีสด ๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม นุ่งทับเสื้อ ที่เอวมีผ้าขาวม้าคาดเอว แม่เพลงในอดีตใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าถุง หรือโจงกระเบนก็ได้ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาใส่เสื้อลูกไม้ หรือเสื้อคอกลม หรือคอวี หรือคอปก แขนกระบอก ปล่อยชายเสื้อทับผ้านุ่งโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน หรือเข็มขัดนาค หรือเข็มขัดทองตามฐานะ สวมเครื่องประดับ ไม่สวมรองเท้า เครื่องดนตรีที่ใช้ในอดีต คือ กรับ ฉิ่ง และตะโพน และในปัจจุบันแม้ว่าจะมีเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น คณะ

เพลงอีแซวก็ยังคงใช้เครื่องดนตรีทั้งในอดีต คือ กรับ ฉิ่ง และตะโพนผสมผสานกับเครื่องดนตรีที่ใช้ในปัจจุบัน คือ เบส รำมะนา กลองชุด และกลองทอมโบ้ บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ บทไหว้ครูและบทเกริ่น บทประ และบทอวยพรและบทลา ทำรำ ในการแสดงเพลงอีแซวมี 2 ประการ คือ ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลง ทำรำของลูกคู่ และลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว คือ 1 คำกลอนแบ่งเป็น 2 วรรค วรรคละ ประมาณ 8 คำ โดยแบ่งจังหวะการอ่านคำ คือ 4 – 4 คำสุดท้ายของวรรคหน้าส่งสัมผัสไปยังคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคหลังก็ได้ สัมผัสระหว่างบทเรียกว่า “ส่งกลอน” ถ้าวางด้วยสระอี เรียกว่ากลอน “ลี” ลงท้ายด้วยสระไอ เรียกว่ากลอน “ไล” แต่นิยมเล่นกลอน “ไล” เพราะหาคำลงง่าย การสัมผัสระหว่างบทมักจะไม่น้อยแค่ครึ่งเสียงสั้นยาวของสระมากนัก

บทที่ 4

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคนในสังคม เพลงอีแซวสะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งยังเป็นศิลปวัฒนธรรมการแสดงที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการสั่งสม ถ่ายทอด รวบรวมบันทึกเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยความตระหนัก และสำนึกในคุณค่าวัฒนธรรมพื้นบ้าน สร้างความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และความภาคภูมิใจของชาวจังหวัดสุพรรณบุรี ดังที่ เรณู โกศินานนท์ (2537 : 2) กล่าวไว้ว่า "การแสดงพื้นบ้านเป็นการแสดงออกซึ่งชีวิตจริงของคนในชนบท เริ่มด้วยการใช้เสียงร้องเป็นเพลงที่มีทำนองเอื้อนอย่างง่าย ๆ ก่อน แล้วจึงเพิ่มความเคลื่อนไหวของร่างกาย เรียบเรียงเป็นเรื่องราวที่เลียนแบบหรือจำลองเหตุการณ์ในชีวิตจริง ถ่ายทอดชีวิตประจำวันจากการเกี่ยวข้าว การดำนา การจับปลา การแสดงเพลงพื้นบ้านเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตของคนรุ่นก่อน ๆ ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นไว้แล้วถ่ายทอดสืบทอดกันมา"

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวเป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องราว การบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ใช้ชีวิตด้วยความเรียบง่าย ถ่ายทอดความเป็นจริงได้อย่างชัดเจน ดังที่ วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2537 : 184) กล่าวไว้ว่า "เพลงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในสมัยใดย่อมบันทึกภาพสังคมและวัฒนธรรมในสมัยนั้นไว้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม สังคมมีส่วนกำหนดความรู้สึกนึกคิดของพ่อเพลงแม่เพลงในสังคมนั้น ๆ และจะสะท้อนภาพสังคมออกมาถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด" ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ต้นสารี (2532 : 121) กล่าวไว้ว่า "การศึกษากระบวนการทางความคิด ความเชื่อของสมาชิกในสังคมที่สามารถสังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมนั้นๆ ออกมาและสอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของคนในยุคสมัยนั้น"

ในบทนี้จะวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี 5 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ
2. ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ
3. ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม
4. ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย
5. ภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ

1. ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ

เพลงอีแซวสะท้อนความเชื่อของบุคคลว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะความเชื่อเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของมนุษย์ให้กระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดได้ ความเชื่อเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ก็มีคุณค่าต่อจิตใจของคนในสังคมให้ประพฤติปฏิบัติแตกต่างกันออกไปดังที่ วาสนา ต้นสารี (2532 : 123) กล่าวไว้ว่า "ความเชื่อเกิดจากการที่มนุษย์มีความฉลาด มีประสบการณ์มาก

กว่า มีเจตนาที่จะให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มชนหรือสังคมนั้น ๆ เชื่อฟังปฏิบัติตาม จึงตั้งความเชื่อขึ้นโดยแฝงเหตุผลต่าง ๆ ไว้โดยมีจุดมุ่งหมายต่าง ๆ เช่น เพื่อความเป็นระเบียบของสังคม เพื่อความเป็นผู้มีมารยาท เพื่อสุขภาพอนามัย เพื่อผลทางด้านจิตใจ เป็นต้น”

ปัจจุบันแม้ความเชื่อจะเปลี่ยนแปลงไป ด้วยการสร้างพื้นฐานการคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าหาหลักฐาน ความมีหลักการและเหตุผล ดังนั้นความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และไสยศาสตร์จึงลดลงโดยเฉพาะสังคมเมืองที่คนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับสูงขึ้น แต่วิถีชีวิตในด้านความเชื่อของคนในสังคมสมัยก่อนยังคงถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัด ความเชื่อเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นวิถีชีวิตของคนในสังคมสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 5 ประการ ดังนี้

1. ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา
2. ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม
3. ความเชื่อเรื่องการลงมหาเสน่ห์
4. ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง
5. ความเชื่อเรื่องเทวดา

1.1 ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติของไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยสืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลาหลายร้อยปี แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนามีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนไทยให้มีความสุขราบรื่น และได้รับการยอมรับตลอดมา ดังที่ ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ. (2543 : 184) กล่าวไว้ว่า “ศาสนาเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมด้านอื่น ๆ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาอยู่บ้านอยู่เมืองมาช้านาน คำสอนของพุทธองค์จึงมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมาก ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ไม่ว่าประเพณีส่วนบุคคลหรือส่วนรวมจะมีพิธีทางพุทธศาสนาแทรกอยู่เสมอ คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม และการเวียนว่ายตายเกิด ทำให้คนไทยรู้ประมาณตนเอง” ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว ได้แก่ การนับถือพระรัตนตรัย และการปฏิบัติตนตามศีลห้า ดังต่อไปนี้

1.1.1 การนับถือพระรัตนตรัย

การนับถือพระรัตนตรัย เป็นความเชื่อที่ดั้งเดิมเพราะเป็นการสร้างสิริมงคลให้เกิดขึ้น ดังที่ สมบูรณ์ สุขสำราญ และคณะ (2543 : 655) กล่าวไว้ว่า “ศาสนามีบทบาทที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นเรื่องราว ๆ ไป คือ หากเป็นเรื่องเพื่อความเป็นสิริมงคล ความสบายใจ และเพื่อให้ได้บุญกุศล พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ก็จะเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน” ซึ่งพระรัตนตรัย หมายถึง แก้ว 3 ดวง คือ สิ่งมีค่าและควรเคารพบูชาสูงสุดของชาวพุทธศาสนิกชน ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ตัวอย่างดังนี้

...ได้ฝากศาสนามาตั้งห้าพัน
เกิดมาก็ช้านานเนิ่นสมัย
เห็นแต่ฝ่าพระบาทองค์พระศาสดา
พวกเราชาวบริวาร
จะไหว้พระพุทธที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ

พวกเราหรือท่านประเดี๋ยวนี้
ไม่ทันตัวท่านสักที
เหยียบย่ำอยู่ในป่าเอยพงพี
ได้ไปนมัสการเสียทุกปี
ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐอยู่ในโลกโลภี

(เพลงอีแซวบทไหว้ครู คณะนกเอี้ยง เสียงทอง และคณะนกเล็ก ดาวรุ่ง)

จากเพลงอีแซวบทไหว้ครูดังกล่าว เป็นการสะท้อนเรื่องการนับถือพระรัตนตรัยว่ามีความสำคัญต่อความเชื่อ ความศรัทธา เป็นสิ่งมงคลเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน

1.1.2 การปฏิบัติตนตามศีลห้า

ศีล หมายถึง คำสอนที่เป็นข้อห้ามมิให้ประพฤติปฏิบัติ ทั้งทางกาย วาจา และใจ ในสิ่งที่เป็นอกุศล เป็นความชั่ว ศีลขั้นต้นของชาวพุทธมี 5 ประการ เรียกว่า เบญจศีล ดังตัวอย่างเช่น

...จะถามถึงคนเราที่เกิดมา
ศีลข้อที่หนึ่งนั้นหนา
ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ

มันต้องมีศีลห้าประจำใจ
พระท่านห้ามปาณาณันยังสงสัย
ช่วยบอกฉันทีซิพระท่านห้ามเรื่องอะไร

...อดทนทนหาเอาศีลห้ามาหาม
เขาเรียกกุศลมูลเป็นคนตระกูลรากแก้ว
คนแก่คนเฒ่ารากขาวรากขาด
สอนว่าศีลข้อที่สองเขาเรียกว่าล้าศีล
ปลายแดงตั้งดิ่ง
ส่วนศีลสามใบสายกำลังรวบใบศีล
ขอจับกันแก้มแกมหนอยฝิ่งน้ำถ้อยวาที
จะเชื่อคนรั้นจะไปดันคนเถียง
แม่หนามขิดปิดของถ้าขัดข้องต่อخان
แกจะโง่ดำดินไปให้เขาล่อไข่ดาว
ศีลหกศีลห้าจะมาเป็นศีลเจ็ดเป็นศีลใหม่
พระท่านห้ามปาณาเราต้องไปหาปลาหนอง
ก็หันใส่แกงส้ม
ไม่เห็นท่านบ่นว่าเบือเหลือแต่เชื่อติดขาม

กูมีแต่เพียงศีลสามของกูก็ยังสดใส
มันมีรากออกแล้วภายในว่ารากอะไร
มันหลุดร่วงเรียกราดขาวขาวลายลาย
ให้กูดับตายดินกูให้ใครไม่ได้
ยังดันชิงล่าแข็งเวลาลูกน้ำไหล
ผมถือประจำเป็นอาจินจนติดอกติดใจ
ในคำราบาสีมันหาได้เมื่อไร
อบรมเรียบเรียงเอาไว้หลายราย
ในบาลีโบราณมันยังไม่ล้มละลาย
ถ้าถูกเขาเกาะกินเขาจะคิดเสียใจ
มีเมื่อดใครจะเห็นด้วยไหม
เตรียมส้มตะของเตรียมแหเตรียมข่าย
พระเจ้าล่อกันจมบอกว่าอ่อยจับใจ
ไว้พวกลูกล่อน้ำพระท่านล่อเครื่องใน
(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าวการปฏิบัติตนตามศีลข้อที่ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) คือ การไม่ฆ่าสิ่งมีชีวิต ไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์และสัตว์ทุกชนิด การปฏิบัติตามหลักของพระพุทธศาสนาสะท้อนให้เห็นการไม่เบียดเบียนชีวิตกัน ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข แต่บทร้องเพลงอีแซวดังกล่าวเป็นบทตลก มีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่ามเพื่อความสนุกสนาน สะท้อนความคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร เป็นสิ่งที่ปฏิบัติประจำ จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องแปลก เพราะเป็นสิ่งที่ต้องกระทำเพื่อความอยู่รอด ดังตัวอย่าง

...จะดูท่าดูทางแกก็บอกเข้าที่
จะขอถามสักข้อจะขอต่อสักตอน
ข้อที่สองลงมาทันทันนี้แน่
อทินนาทานาเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาทิยามิ

แกคงจะเป็นคนดีแกจึงบอกฉันได้
จะหาว่าน้องขอตก่อนกล่าวคำแคะได้
คำของท่านแปลตั้งแต่ต้นจนปลาย
ช่วยบอกอีกทีซิของท่านห้ามเรื่องอะไร
(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

...ส่วนว่าศีลที่สองของท่านห้ามลักทรัพย์
ดูแลให้ตลอดดูรอดดูแล
ตัดช่องย่องเบาที่ของเขามีค่า
แม้มันหลับยามไหนเราต้องเข้ายำนั่น
ได้มากแค่ไหนก็สบายแค่นั้น
หากจะแข่งบ้างก็บ่นหมดแรง
ทำดีได้ดีมันก็มีออกถม
ถ้ามีงเป็นทีไหนพากูไปดูที่
พ่อจะฟาดให้เลี่ยนไม่ให้มันเหลือหลอ

เห็นเจ้าของนอนหลับไม่ต้องกลัวอะไร
ถ้าเจ้าของเขาแก่ให้มองเปิดมองไก่อ
เอาแต่ของราคาจะซื้อได้ขาย
ข้าวของเขี่ยนชั้นต้องถีบชนไปขาย
ทำดีได้ชั่วมีคนเขาแข่งมิได้
เห็นมาแล้วหลายราย
มีแต่คนนิยมบอกว่าได้ลาภใหญ่
ทำชั่วได้ถูกก็เคยเอาได้
ให้เหลือแต่กระดอที่เอาไปได้
(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าวการปฏิบัติตนตามศีลข้อที่ 2 (อทินนา ทานา เวรมณี) คือ การไม่ลักขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นสะท้อนภาพชีวิตของคนในสังคม ด้านความปลอดภัยในทรัพย์สิน สังคมจะยกย่องว่าเป็นคนดี แต่เนื่องจากเป็นบทตลก จึงมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่าม เพื่อสร้างอารมณ์ขัน และสะท้อนให้เห็นว่าการรักษาศีลเป็นเพียงคำพูด แต่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

...ฉันจะถามอีกสักนิดเถอะนะพ่อทิดคนงาม
กาเมสุมิจณาจาราเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาทิยามิ

ถามถึงศีลข้อที่สามฉันมันสงสัย
บอกฉันอีกทีซิบอกได้หรือไม่
(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

...ข้อที่สามกาเมไม่หลงมัวเมา
ถ้าหญิงยอมให้ทำยามกำไม่เกี่ยว

ผัวเขาเราไม่ต้องเชื่อใคร
ขอให้มันได้อย่างเดียวไม่ต้องไปเชื่อผู้ใด

ต้นจิวหนามโง้งสิบหกองค์
 ทั้งอีแร้งอีกามาเกาะเกี่ยว
 หมดสิ้นสายสูญต้นตระกูลเหล้ากอ
 ต้นจิวหนามโง้งสิบหกองค์
 กิ่งก้านมันพุ่งกระฉูดไปตรงตูดเทวดา
 ไอ้กะทะใบบัวที่เคยคว่ำผู่ปรต
 ได้ช่องเป็นอะจะทำเป็นพระอดเพล

มีกาจิกสีอีแร้งจิกใส่
 ยังหาทำยาไม่ได้
 ภูไม่เห็นมีที่ไหน
 กิ่งก้านยังชี้เหมือนยังหล่อกระชาย
 ท่านใช้ให้ลูกน้องมาฆ่าตัดต้นมาตาย
 มันตกสะเก็ดแตกพังทลาย
 ที่เหลือเจาะลากเดนจะได้ไม่นึกเสียดาย
 (เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าวการปฏิบัติตนตามศีลข้อที่ 3 (กาเมสุมิจณาจара เวมณี) คือ เว้นการประพฤติดิในกาม ไม่ประพฤติดิทางชู้สาวกับผู้ที่ไม่ใช่คู่ของตน ไม่แย่งชิงของรักของคนอื่น สะท้อนให้เห็นการใช้ชีวิตที่ไม่ลุ่มหลงมัวเมาในกามตัณหา ซึ่งจะทำให้สังคมสงบสุข แต่เนื่องจากเป็นบทตลก และมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่ามเพื่อความสนุกสนาน ดังนั้นจึงสะท้อนว่า เมื่อประพฤติดิในกามแล้ว จะไม่ได้รับผลของกรรมนั้น ความเชื่อเรื่องการตกนรกเริ่มน้อยลง เป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมทรามในสังคม

...ฉันจะมีเนื้อความขอลาอีกที
 มุสาวาทาเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาทิยามิ

ถามถึงศีลข้อที่สี่ฉันยังนึกสงสัย
 บอกฉันอีกทีซิพระท่านห้ามเรื่องอะไร
 (เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

...มุสาที่สี่ถ้าเชื่อพระก็เสร็จ
 พวกตกหยกเหตุพูดเท็จถมทับ
 ดูแต่พ่อค้าแม่ขายยังกำไรราย
 ต้นทุนเท่าไรก็มีกำไรเท่านั้น
 มีกำไรเท่าไรเขาบอกว่าขายเท่าทุน
 เหลือใช้เหลือสอยเขาต้องคอยมุสา
 เขาหลอกหลวงกินไล่คนเราตายเพราะเชื่อ
 เสียทรัพย์เสียสินเสียถิ่นหลักฐาน
 ถ้าหญิงเชื่อลมชายพากายก่อนแต่ง

ข้อมันหาสาเหตุข้อมันกันความเสียหาย
 เขากินอึมนอนหลับรำรวยทุกราย
 ดูแต่อาม้าอาหมวยเงินทองมากมาย
 มีกำไรทุกวันกินไม่หวาดไม่ไหว
 คิดแล้วพอลุ้นไม่คิดเอากำไร
 ถ้าใครหลงเชื่อเขาก็จะเอาไปตาไสไส
 ยึดมั่นเชื่อถือจึงได้เสียลูกไม้
 เสียจนหมดที่มันเสียจนหมดความหมาย
 เขาหลอกคอยไขแฉงกลับไปบ่นเสียดาย
 (เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าวการปฏิบัติตนตามศีลข้อที่ 4 (มุสาวาทา เวมณี) คือ เว้นจากการกล่าวความเท็จ ไม่พูดโกหก หลอกหลวง ไม่พูดหยาบคาย สะท้อนให้เห็นความซื่อสัตย์ มีชีวิตอยู่ด้วยความจริง ไม่หลอกตนเองและผู้อื่น คนในสังคมไทยยึดหลักการพูดที่มีเหตุผลน่าเชื่อถือ แต่เนื่องจากเป็นบทตลก จึงใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็นในแง่ลบ คือ ไม่มีความเชื่อถือในอาชีพค้า

ขาย เพราะสิ่งที่พูดกับสิ่งที่ปฏิบัติตรงข้ามกัน บางครั้งต้องพูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด การเป็นคนหูเบาเชื่อง่าย ไม่คิดไตร่ตรองด้วยเหตุผล จะทำให้ตกเป็นเครื่องมือของผู้ที่คิดเอาเปรียบเอาเปรียบ นอกจากนี้ยังสะท้อนว่าการอยู่ในสังคมต้องมีสติ ใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาด่าง ๆ

...จันทามศีลข้อสุดท้ายคือศีลข้อห้า
คำว่าสุราเมระยะมัจจะปะมาถิตานาเวระมะนี
สิกขาปะทังสะมาทียามิ

ศีลสุดท้ายคือสุรามันเป็นสิ่งเลวร้าย
ก็ฉันจะถามแกแค่นี้ไม่มากมาย

(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

...ศีลห้าพระห้ามผมจำได้หมด
เหล้ายาปลาบึงเสี้ยนประภาศปาวปาว
สามสิบตีกรีสตีเหล้าเด็ด
แม่โขงเหล้าขาวเจ้าเก่าก่ายกอง
พระเทศน์วัดไหนไปดูได้วัดนั้น
เห็นแต่ขวดมันเทียวถึงเกะกะ
เงินทองของเราส่วนเหล้าของร้าน
พวกกฤหัสถ์กินเหล้าพระเรากินเหล้าผี
เขว่าพระกินผีรสตะลึงกินพระ
บ้านก็ขัดวัดก็ขัดบ้างก็พูดพึมพำ
กุศลาทำมาทำนาทำลูก

ซื้อมากินหมดเพราะเดี๋ยวก็มีมาใหม่
เต็มรถมีเหล้าเตี้ยนี้กำลังแพร่หลาย
เอมร้อยสำเร็จกินแล้วดาดลาย
มีกระทิงกวางทองที่เขาทำเมืองไทย
ไม่เคยเห็นพระท่านมาพูดจาถามไถ่
ไม่เห็นมีใครใจละเรื่องสุราเมรัย
เงินทองของฉันจะต้องกินต้องใช้
มีเช่นนั้นรสตะลึงเราจะกินอะไร
ผมเคยพบปะจึงได้พูดออกไป
ว่าขุนท่านก็ทำไร่นาก็ไถ
ถ้าผมนี้พูดไม่ถูกมาช่วยทักทาย

(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าวการปฏิบัติตนตามศีลข้อที่ 5 (สุราเมระยะมัจจะปะมาถิตานาเวระมะนี) คือเว้นจากการเสพสุราและน้ำเมาเป็นสาเหตุแห่งความประมาท สะท้อนสังคมไทยให้รู้จักสำนึกผิดชอบชั่วดี การรับผิดชอบต่อสังคม การป้องกันอันตราย มีชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความไม่ประมาท แต่เนื่องจากเป็นบทตลก จึงทำให้เห็นวิถีชีวิตของคนในสังคมที่ผูกพันกับวัด เมื่อมีงานเทศกาลต่าง ๆ ก็ก็นำสุรามีส้ม โดยไม่มีผู้ใดว่ากล่าว ด้วยเหตุผลนี้ จึงทำให้คนในสังคมไม่เห็นความสำคัญของเลิกดื่มสุรา ในทางตรงข้ามกลับเป็นภาพที่เห็นจนชินตา ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกสำนึกผิดในการปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ภาพสะท้อนสังคมด้านพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตัวของคนในสังคม แต่การปฏิบัติตนนั้นขึ้นอยู่กับความเคยชิน ไม่เคร่งครัด ศาสนาสอนไว้อย่างหนึ่ง คนปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเข้าทำนองที่ว่า “ชั่วดีรู้หมด แต่อดไม่ได้”

จากการศึกษาบทร้องเพลงอีแซวเรื่องความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า การนับถือพระรัตนตรัยมีความสำคัญต่อความเชื่อ ความศรัทธา เป็นสิ่งมงคลเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน การปฏิบัติตนตามศีลห้า สะท้อนให้เห็นการควบคุมคนในสังคมไม่ให้ทำความชั่วทั้งปวง

ยึดมั่นในหลักเบญจศีล เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิต เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดีในกาม เว้นจากการกล่าวความเท็จ เว้นจากการเสพสุราและน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่บางครั้งคำสอนกับการปฏิบัติตนก็ตรงข้ามกัน เนื่องจากคนไทยเป็นผู้ที่รักอิสระ จึงไม่ยึดติดกับหลักการและเหตุผล บางครั้งต้องการหาเหตุผลต่าง ๆ เพื่อเป็นข้ออ้างในการประพฤติดีศีลห้า แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมไม่ได้เคร่งครัดในหลักปฏิบัติมากนัก แต่อย่างไรก็ตามหากวันประพฤติดีสิ่งดังกล่าวทั้งหมดได้ ย่อมทำให้เกิดความเป็นปกติในสังคม

1.2 ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม

คนไทยในอดีตนิยมศึกษาดำราพรหมชาติในการพยากรณ์ต่าง ๆ ดังที่ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2543 : 616) กล่าวไว้ว่า “ตำราพรหมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นตำราที่ใช้อ้างอิงมากที่สุดในการตรวจสอบโชคชะตาราศี ได้บันทึกวิธีการพยากรณ์ต่าง ๆ ไว้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่หรือแทบทุกวิธีการ จะอาศัยการคำนวณจากวันเดือนปีเกิดหรืออายุ” ด้วยเหตุนี้ ตามตำราพรหมชาติได้อธิบายประวัติยามอุบากอง (พม่าแหกคุก) ไว้ว่า คำว่า “อุบากอง” เป็นชื่อของนายทหารเอกของพม่า เข้ามาตีไทยในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ผลการสอบสวนอุบากองปรากฏว่าเป็นคนไทยเกิดในเมืองไทย พ่อมีเชื้อสายพม่าส่วนแม่มีเชื้อสายคนไทย ในระหว่างถูกคุมขังอุบากองสอนตำรายันต์ยามยาตราให้กับพรรคพวก ยามนี้สามารถแหกคุกที่คุมขังได้ อุบากองทำพิธีตามหลักโหราศาสตร์พอได้ฤกษ์งามยามดีก็พากันแหกคุกหลบหนีได้โดยปลอดภัย มีนักโทษที่ไม่ได้หลบหนีไปด้วย นำมาบอกเล่าผู้คุมนักโทษและเล่าเรียนกันโดยให้ชื่อยามยาตราว่า “ยามอุบากอง” ซึ่งมีผู้นับถือว่ามีคามแม่นยำและได้ผลจริง ๆ

ความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมายังคงปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว โดยเรียกว่า ยันต์พม่า หรือยามอุบากอง ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังที่ เสรีพงศ์พิศ (2543 : 294) กล่าวไว้ว่า “การดูฤกษ์ยามเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งสืบทอดกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันและดูเหมือนว่าเรื่องนี้จะคงทนอยู่นานกว่าเรื่องประเพณีอื่น ๆ การดำเนินชีวิตของผู้คนแต่โบราณเป็นความพยายามที่จะดูเวลาที่เหมาะสม ซึ่งจะยังสิริมงคลให้เกิดแก่ตน” ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ และคณะ (2543 : 645) กล่าวไว้ว่า “คนไทยเชื่อเรื่องโหราศาสตร์จึงเลื่อมใสในเรื่องฤกษ์ยาม และนิยมหาฤกษ์ยามเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเชื่อว่าถ้าฤกษ์ยามไม่ดีแล้วจะมีเคราะห์ ถ้าฤกษ์ยามดีจะมีโชค โหรหรือผู้ให้ความรู้ทางโหราศาสตร์เป็นผู้คำนวณหาฤกษ์ยามดี” เพลงอีแซวปรากฏความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ก่อนจะออกจากบ้านต้องดูยันต์พม่า
ยันต์พม่าแหกคุกเป็นคู่ทุกเดินทาง
ตกลงมาศูนย์หนึ่งเราจะพึงรับจร
แต่พอเข้าสองศูนย์มันยามกากบาท
ตัวกากบาทเขาว่าเป็นยามอัปรีดิ์
ตกมาตาว่างเปล่าเขาก็เรียกยามปลอดภัย

ต้องฤกษ์ตำราแล้วจึงค่อยครรไล
เขาสักเป็นตาตารางเอาไว้ที่ได้หัวไหล่
ถ้าเราขึ้นรั้นก่อนจะเกิดอันตราย
ลามของเรายังขัดมันยังไปไม่ได้
แม้เดินทางไม่ดีอาจจะเจ็บตัวได้
แม้เดินทางจนตลอดไม่พบดีหรือร้าย

แต่พอได้สี่ศูนย์เพิ่มพูนเกิดผล
พอได้ฤกษ์พระรามเราก็พากันข้ามสมุทร

จงรีบจรียามนี้ต้องได้
มือก็ถืออาวุธเราจงไปไวไว

(เพลงอีแซวออกตัวพ่อเพลง)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม โดยใช้คำร่ายยามอุบากอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยันต์พม่า โดยมีความเชื่อว่าการออกเดินทางต้องดูตำราโหราศาสตร์เรื่อง ฤกษ์เดินทาง คือ หากยามตกมาที่ศูนย์หนึ่งห้ามเดินทางจะเกิดอันตราย ถ้าเป็นยามกากบาทถือว่า เป็นยามอัปรีกษ์ถ้าเดินทางจะได้รับอันตราย ถ้าเป็นยามที่ตกกับความว่างเปล่าจะเดินทางปลอดภัย ยามที่ดีที่สุดคือสี่ศูนย์ เพราะเดินทางจะปลอดภัยมีโชคมีชัย จากการใช้คำร่ายฤกษ์ยามเป็นการ สะท้อนความเชื่อในเรื่องการเดินทางซึ่งต้องพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วน เพื่อความปลอดภัย และประสบความสำเร็จมีชัย

1.3 ความเชื่อเรื่องการลงมหาเสน่ห์

ความเชื่อเรื่องการลงมหาเสน่ห์เป็นเรื่องลึกลับที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ดังที่ วาสนา ต้น สารี (2532 : 125) กล่าวไว้ว่า “ไสยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มนุษย์เราถือว่าเป็นเรื่องลึกลับยังไม่สามารถ พิสูจน์หาเหตุผลได้อย่างชัดเจน เช่น เป็นเรื่องลึกลับเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เวทมนต์คาถา และอำนาจจิต” ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2537 : 212) กล่าวไว้ว่า “เมื่อมนุษย์มีความ เชื่อก็แสดงออกมาในรูปของพิธีรีตองประกอบด้วยคาถาเวทมนต์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เชื่อใน ทางที่ดี” เพลงอีแซวปรากฏความเชื่อเรื่องคาถาอาคมการลงมหาเสน่ห์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...เลยหยิบแป้บมัดหน้าลงมหาเสน่ห์
เอาอิทธิเจไว้หน้าเอาเมตตาไว้หลัง
ว่ายันต์สั่นตั้งอะวิกสิ่งละเล
แต่พอสาวสาวเห็นหน้าน้ำตาหยดผลอย

บทอิทธิเจสาวเห็นชอบใจ
แล้วเอายันต์ถมึงเข้าไว้ข้างท้าย
สัพพะสัพเพสันนอกสันใน
มันต้องยอมให้ทอยไม่ว่าเจ๊กหรือไทย

(เพลงอีแซวออกตัวพ่อเพลง)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนความเชื่อในเรื่องการลงเมตตามหาเสน่ห์โดยใช้แป้บ มัดบริเวณใบหน้า แล้วบริกรรมคาถาเป็นภาษาบาลี เพราะเชื่อว่าเมื่อปฏิบัติแล้ว จะทำให้ผู้ที่พบ เห็นนั้นเกิดความรักความเมตตาและหลงใหล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพบปะกันนั้นเป็นการผูกมิตร ไม่ตรีการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แม้ว่าความเชื่อนี้จะพิสูจน์ได้ยาก แต่ก็มีความเชื่อที่ผูกพันกับคน ในสังคมไทยมายาวนาน

1.4 ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 580) ให้ความหมายของพระเครื่อง ไว้ว่า “พระเครื่อง หมายถึง พระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ที่นับถือว่าเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันอันตราย” บทร้องเพลงอีแซวปรากฏความเชื่อเรื่องพระเครื่อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...จงพิเคราะห์ไคร่ครวญให้มันถ้วนมันถี่
เขาคงปั่นไม่ได้แบบนี้เก่าแก่แนวแน่มานาน
ท่านเป็นพระปากน้ำลำทวาร

หากว่านายช่างไม่ดีเขาคงปั่นไม่ได้
ชื่อเสียงสะท้อนไปจนทั่วเมืองไทย
ที่พวกแกมุดคลานมานั้นอย่างไร

...พระเก่าพระแก่เมื่อครั้งแม่ครั้งพ่อ
รอยเขานับเปี้ยเปี้ยนี้เขาเรียกพระปั้น
เมื่อจะกราบจะไหว้ต้องถามไถ่ถ้วนถี่

นั้นเขาใช้ทองหล่อดอกแม่พวงมาลัย
หน้าอกยานยานอึ้งค์นี้ยาวใหญ่
ว่าเขาจะมีดีกันอยู่ทางใด

...มีดีหลายอย่างตั้งแต่สร้างรูปทรง
อยู่ยงคงกระพันยิ่งพันไม่เข้า

อึ้งค์นี้มันคงไม่เชื่อลองถามใครๆ
ทั้งเจ๊กจีนไทยลาวก็นับถือกันหลาย

(เพลงอีแซวฉบับนกเขา)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว เป็นการสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับพระเครื่องที่มีชื่อเสียงของเมืองไทย ได้แก่ พระวัดปากน้ำ ซึ่งมีคนนิยมแพร่หลาย เชื่อว่าผู้ที่มีไว้ในครอบครองจะทำให้อยู่ยงคงกระพัน ยิ่งพันไม่เข้า แคล้วคลาดจากภัยอันตราย มีคนให้ความเคารพสักการะนับถือทั่วไป เพราะเชื่อว่าเป็นพระที่มีความศักดิ์สิทธิ์ แต่มีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองงาม เพื่อความสนุกสนาน โดยการเปรียบเทียบกับเรื่องเพศกับพระเครื่องซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนเคารพนับถือ

1.5 ความเชื่อเรื่องเทวดา

ความเชื่อเรื่องเทวดาที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว เป็นเรื่องของอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำกิจการต่าง ๆ ดังที่ วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2537 : 214) กล่าวไว้ว่า “ความเชื่อในอิทธิฤทธิ์ของเทพเจ้า เทวดา และภูติผีจะช่วยดลบันดาลให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ หรือช่วยเหลือให้กระทำการงานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี หรือเชื่อว่าจะให้คุณให้โทษแก่ตน” แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถมองเห็นได้ ไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ก็ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของคนในสมัยก่อน เพื่อลบล้างความกลัวหรือบรรเทาความกลัวได้ ความเชื่อเรื่องเทวดาที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว มีตัวอย่างดังนี้

...ยกพานก้านลงกันขึ้นบนหน้าผาก
ลูกจะยกบายศรีขึ้นสี่มุม

รูปเทียนและหมากถวาย
ลูกจะไหว้พระภูมิเจ้าของที่

ลูกจะไหว้ไตรสรุตรองค์พระพุทธรูป
ไหว้ชั้นอินทร์ชั้นพรหมชั้นยมกภาพ
ไหว้พระโมคคัลลาน์องค์พระสารีบุตร

ไหว้ทั้งเทวดาองค์ดีดี
ท้าวเวสสุวรรณอยู่ในลิบล้อ
ไหว้ทั้งอุณรุทเรืองฤทธิ์

.....
ที่ข้อที่เข่าที่ข้าพเจ้าจะยก
ไหว้ทั้งอุณรุทตลอดทั้งอินทร์
ไหว้ทั้งองค์มัลลยพระไชยเถร
ขอให้มาค้าชูเอ๋ยกู่หน้า

.....
ไหว้ไปทั้งสาวกองค์พระชินสีห์
ท่านไปหักกงจักรกันอยู่ในเมืองผี
ท่านเป็นบริเวณอยู่ในโลกโลกลี้
ไปเสียในเวลาเอ๋ยแล้ววันนี้

(เพลงอีแซวบทไหว้ครู)

จากบทร้องไหว้ครูดังกล่าว สะท้อนความเชื่อเรื่องเทวดาของศาสนาพราหมณ์ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม พระยม พระกาฬ ท้าวเวสสุวรรณ เทวดาของศาสนาพุทธ ได้แก่ พระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตร พระอุณรุท พระชินสีห์ พระมัลลย และพระไชยเถร การกราบไหว้เทวดาเป็นการสร้างความมั่นใจและยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อความป็นสิริมงคล อันจะทำให้ชีวิตมีแต่ความรุ่งเรืองสืบไป

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมทางด้านความเชื่อ สรุปได้ว่า เพลงอีแซวสะท้อนความเชื่อของคนในสังคม 5 ประการ ดังนี้ ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา การนับถือพระรัตนตรัยมีความสำคัญต่อความเชื่อ ความศรัทธา เป็นสิ่งมงคลเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน การปฏิบัติตามตามศีลห้า สะท้อนให้เห็นการควบคุมคนในสังคมไม่ให้ทำความชั่วทั้งปวง ยึดมั่นในหลักเบญจศีล เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิต เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการประพฤติดนินทาในกาม เว้นจากการกล่าวความเท็จ เว้นจากการเสพสุราและน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่บางครั้งคำสอนกับการปฏิบัติตนก็ตรงข้ามกัน เนื่องจากคนไทยเป็นผู้ที่รักอิสระ จึงไม่ยึดติดกับหลักการและเหตุผล คนในสังคมไม่ได้เคร่งครัดในหลักปฏิบัติมากนัก แต่อย่างไรก็ตามหากเว้นประพฤตีสั่งดังกล่าวทั้งหมดได้ ย่อมทำให้เกิดความเป็นปกติในสังคม ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามตามตำราโหราศาสตร์ เป็นการสะท้อนความเชื่อในเรื่องการเดินทางซึ่งต้องพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนเพื่อความปลอดภัย และประสบกับความโชคดีมีชัย เชื่อเรื่องการลงเมตตามหาเสน่ห์ โดยใช้แป้งผัดบริเวณใบหน้า แล้วบริกรรมคาถาเป็นภาษาบาลี จะทำให้ผู้ที่พบเห็นนั้นเกิดความรักความเมตตาและหลงใหล สะท้อนให้เห็นว่าการพบปะกันนั้นเป็นการผูกมิตรไมตรีการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นความเชื่อที่ผูกพันกับคนในสังคมยาวนาน ความเชื่อเรื่องพระเครื่องที่มีชื่อเสียงของเมืองไทย ได้แก่ พระวัดปากน้ำ ซึ่งมีคนนิยมแพร่หลาย เชื่อว่าผู้มีไว้ในครอบครองจะทำให้อยู่ยงคงกระพัน ยิ่งพินไม่เข้า แคล้วคลาดจากภัยอันตราย มีคนให้ความเคารพสักการะนับถือทั่วไป ประเด็นสุดท้ายคือ ความเชื่อเรื่องเทวดา เชื่อว่าการกราบไหว้เทวดาจะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อความป็นสิริมงคล อันจะทำให้ชีวิตมีแต่ความรุ่งเรืองสืบไป ความเชื่อเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม ความประพฤติ และเป็นแนวทางในการสร้างสันติสุขในสังคม

2. ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ

อาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เพราะอาชีพช่วยสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้น ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 3 ประการ ดังนี้

1. อาชีพทำนาทำไร่
2. อาชีพแพทย์
3. อาชีพเล่นเพลงอีแซว

2.1 อาชีพทำนาทำไร่

อาชีพทำนาทำไร่ เป็นอาชีพทางการเกษตรที่สำคัญของคนไทย เนื่องจากคนไทยต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยสร้างอาชีพ ดังที่ สุกัญญา ภักธราชัย (2533 : 361) กล่าวไว้ว่า “สังคมไทยแต่ดั้งเดิม ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวนาชาวไร่ มีวิถีชีวิตผูกพันกับการทำมาหากินอันเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหารเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการยังชีพ” นอกจากนี้ อมรา พงศาพิชญ์ (2543 : 501) กล่าวไว้ว่า “วิถีชีวิตของคนไทยในอดีตตั้งถิ่นฐานอยู่ตามลุ่มน้ำ ปลูกข้าวในที่ลุ่มสภาพ “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” จึงเป็นสภาพที่ไม่ผิดไปจากความจริงของสังคมไทยสมัยนั้น ชุมชนไทยสมัยก่อนถ้ายังตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มก็เรียกได้ว่า ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ชนบทสมัยก่อนมีวิถีการผลิตแบบผลิตเพื่อยังชีพ ต่อมาเกษตรกรเริ่มรู้จักการเพาะปลูกพืชบนที่ดอน และบางกลุ่มก็ตั้งถิ่นฐานอยู่บนที่ดอนซึ่งมีปัญหาเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของที่ดิน” บทร้องเพลงอีแซวที่ปรากฏภาพสะท้อนด้านอาชีพทำนาทำไร่ มีตัวอย่างดังนี้

...เจอเจอคนงามจะขอถามข่าวคราว
บ้านน้องอยู่ไหนทำไร่หรือนา

จะถามถึงภูมิลำเนาบ้านน้องอยู่ไหน
หรือน้องเป็นแม่ค้ารับของไว้ขาย

...มีเนื้อความเข้ามาถามน้องสาว
ฉันอยู่หลังคาตากแดดหัวบันไดลงดิน
ฉันจะบอกให้ชัดอยู่จังหวัดสุพรรณ
ฉันเป็นชาวดอนกรรมกรชาวนา
เศรษฐกิจตกต่ำฉันจำต้องเจียม

ถามถึงภูมิลำเนาบ้านน้องอยู่ไหน
จะบอกพี่ให้สิ้นหมดความสงสัย
เชิญไปเที่ยวบ้านฉันกันบ้างซิพี่ชาย
ไม่ได้เป็นแม่ค้าเที่ยวรับของไปขาย
หากินหลายเหลี่ยมทำนาทำไร่

...ฉันจะมีเนื้อความร้องถามแกต่อ
การทำไร่ทำนาในเวลาปีนี้
แกทำนาลุ่มหรือทำนาดอน
ฝนฟ้าไม่แล้งรुरะแหงไม่อ้า

เพราะฉันยังมีข้อข้องเคืองระคาย
มักผลได้ดีหรือประการใด
เกี่ยวได้ก็ฟ่อนหวดได้ก็ฝาย
มั่งหрокหรือแถวนากระปิ้งใน

...แถวย่านบ้านฉันจังหวัดสุพรรณบุรี
 นาหวานตายน้ำนาดำตายแล้ง
 ถึงฝนจะแล้งธุระแห่งไม่อ้าเพราะว่าหญ้ามีคลุม

...แถวย่านบ้านฉันไม่เหมือนกันหรือพี่
 เดือนสิบสองฝนแล้งดินแห้งเป็นผง
 ข้าวเป็นเพลี้ยขยอกท้องไม่ออกแล้วอ้า

...กุศลสันลบเข้ามาพบกับน้อง
 ได้มาเจอคู่รักจะถามทักนับถือ
 เขาลือว่านาดำของน้องมีทำหลายแห่ง
 จันอุตสำหรับมาไกลตั้งใจมาหา

...ว่ามีเนื้อความเข้ามาถามน้องยา
 นาหวานนาดำฉันมีทำหลายแปลง
 เมื่อจะเช่าแห่งไหนเชิญให้ไปชม
 อีนาลุ่มทุ่งยาวฉันให้เขาเช่าหมดแล้ว

น้ำทำก็ดีแต่ทำนาไม่ได้
 ฝนฟ้ามันแล้งจึงหากินทางไกล
 ว่าพื้นดินมันชุ่มจะบอกกับพี่ชาย

มรรคผลก็ดีแต่ทำนาไม่ได้
 ข้าวคลุมหม่มโปงเหี่ยวแห้งลงไป
 มันอมเม็ดอยู่คาเว้นแต่ยังไม่ตาย

ปรีดาปรองดองกันให้เป็นทีได้
 อยากจะขอหาสื่อเช่านาสักราย
 นาโหนดตราแดงมีอยู่หลายใบ
 อยากจะมาเช่ามาแล้วทุ่งใน

ว่าจะมาเช่านาเอาเถอะไม่เป็นไร
 นาโหนดตราแดงมีอยู่หลายใบ
 นาฉันมีอยู่ถมเถไป
 ยังอยู่แต่อีแถวนาใน

(เพลงอีแซวตับภูมิลำเนา)

...ถ้าเอ็งไม่ได้เนื้อนาของแม่ผู้หญิงไปทำ

ข้าวพ่อแม่จะดำไปได้ยังไง

...ถ้าเอ็งไม่ได้น้ำก๊อกของพ่อออกจากท่อ

ข้าวฝั่งจะแตกกอขึ้นมาได้ยังไง

...ถ้าเอ็งไม่ได้ข้าวปลูกของพวกผู้หญิงทำพันธุ์ข้าว

ฝั่งจะเกิดกันขึ้นมาอย่างไร

(เพลงอีแซวตับลำเล็กเนื้อนา)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพหลักของชาวจังหวัดสุพรรณบุรีคือ การทำนาทำไร่ สามารถทำได้ทั้งที่ลุ่มและที่ดอน ซึ่งต้องอาศัยลักษณะภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำนาดอน ถ้าเกิดภาวะความแห้งแล้งจะทำให้การประกอบอาชีพไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การทำนาในจังหวัดสุพรรณบุรีมี 2 ประเภท คือ การทำนาหวาน และการทำนาดำ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการประกอบอาชีพมีดังนี้คือ ปัญหาแมลงเพลี้ยทำลายข้าว ปัญหาการขาดที่ดินทำกิน ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคมคือ คนมีที่นามากคือคนที่มีฐานะดี แต่บทร้องเพลงอีแซวมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่าม การใช้ความหมายของการทำนาแทนสัญลักษณ์ทางเพศ มีการสอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อความสนุกสนาน

2.2 อาชีพแพทย์

ในท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรีมีแพทย์ประจำสถานีนามัยเพื่อดูแลรักษาสุขภาพของชาวบ้าน ดังที่ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ (2543 : 601) กล่าวไว้ว่า

...ในประวัติศาสตร์วงการแพทย์ไทยมีปรากฏการณ์หลายประการที่ชี้ให้เห็นว่ามีการแลกเปลี่ยนระหว่าง “หมอหลวง” ซึ่งเป็นหมอในราชสำนักทำหน้าที่เยียวรักษาคความป่วยไข้แก่เจ้านายและข้าราชการบริพารกับ “หมอเชลยศักดิ์” ซึ่งเป็นหมอชาวบ้านที่มีความรู้ดูแลประชาชนทั่วไป โดยหมอเชลยศักดิ์ที่มีความสามารถก็อาจถูกรับตัวไปรับราชการเป็นหมอหลวง ในขณะเดียวกันการเผยแพร่ความรู้จากหมอหลวงไปให้แก่หมอเชลยศักดิ์ก็มีปรากฏหลายลักษณะ เช่น การเผยแพร่ตำราต่าง ๆ โดยการจดหรือคัดลอกจากตำราหลวง การจารึกตำราวิชาการแพทย์ต่าง ๆ ไว้ในแผ่นศิลาและจารึกไว้ตามเสากระเบียง กำแพงแก้วของวิหารและโบสถ์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจได้มาศึกษา เป็นต้น

บทร้องเพลงอีแซวที่ปรากฏอาชีพแพทย์มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

...เป็นหัวหน้าขายเบอร์
มันเป็นคำที่เขาเล่ามันเป็นข่าวที่เขาว่า

ฉันไม่ได้อยู่สะพานถ่านฉันอยู่ที่บ้านฝั่งธน
ฉันเป็นหมอเจ้าตำบล
ฉันทำไม่ได้ที่ฉันอยู่ฝั่งธน
ได้แรมทางฝั่งธนก็มีแต่คนชมชื่น

...แกฉีดยาอยู่ทุกคืนรักษาไข้
แกฉันมาฉีดยากลางคืน

ก็มันเป็นข้อนำคิดที่แกเที่ยวฉีดยาอยู่ทุกคืน
ฉันขอโทษเถิดหนอแล้วพ่อหมอเขาจะเคือง
แกฉีดยาให้สุนัขที่มันนอนหรือสุกรที่เดินกำ
แกจงช่วยบอกอธิบายเสียให้มันได้ความจริง
ถ้าไม่ใช่หมอชั้นประมุขคงบอกไม่ถูกหลงทาง

...เห็นว่าหมอหลวงโลกจึงสาธกตกเถียง
ว่าฉีดยาสุนัขที่มันนอนหรือฉีดยาสุนัขเดินกำ

ทำจะอยู่กันสบาย
แกไม่ได้เห็นหน้ากับตาถ้าเชื่อเขาอดข้าว
ตาย
เป็นหมอเจ้าตำบลเที่ยวหากินได้สบาย
ฉันไม่ใช่คนที่ขายเบอร์ฉันกลัวเสียอันใด
ก็มีแต่คนเขานับหน้าเป็นหมอใหญ่
ฉันฉีดยากันทุกคืนรักษาคนไข้

ก็แต่กลางวันมันยังผิดได้
แกเป็นหมอเบื้องต้นหน้อยคนไข้เขา
ตาย
ไม่ว่าดีหรือตื่นแกก็ฉีดยาได้
ก็เพราะฉันไม่รู้เรื่องว่าแกฉีดยาให้อะไร
แกฉีดยาข้างหรือฉีดยาข้างฉันไม่รู้ความหมาย
แกฉีดยาข้างฉีดยาข้างก็หรือแกฉีดยาอะไร
จะส่งเข้าคุกบางขวางให้แกไปฉีดยา

แกประหละเรียบเรียงพูดจาสอบไล่
ฉีดยาข้างฉีดยาข้างจะฉีดยาให้มันทำไม

จะฉีดข้างมันก็ใหญ่จะฉีดควายมันก็ขวิด
ฉันไม่ใช่หมอเลอะเลอ
เที่ยวฉีดผู้หญิงมาจนโชก
ก็ถ้าสดเป็นกร่อนมันก็ต้องฉีดยากรอก

...ฉันรู้สึกนึกท้อเสียจริง
เที่ยวฉีดผู้หญิงจนโชกโชน
ก็ผู้ชายก็ถึงห้ามฉีด
เป็นหมอที่สอบบรรดาศักดิ์
ฉันกลัวไม่ใช่หมอแท้
เขาจะหาไปรักษาจะหมดค่าสิ้นทาง
ก็ถ้ามีงูไขยาผิดจะต้องไปติดคุกคน

...เอาเข็มเลือกฉีดส่วนเจ้าสำไส้
ว่าเกิดมาก็ใครเคยไปฉีดยานอนหงาย
แล้วฉีดยาบำรุงแต่ต้องฉีดกันในมุ้ง
ฉันรู้สึกนึกท้อเสียจริงหมอวิเศษ
จะฉีดเข้าเส้นเข้ากล้ามเนื้อแล้วฉีดเข้าฉีดสวน
ทั้งหมอหลวงสุขศาลาที่ฉีดยาอยู่ประจำ

ถึงจะไปฉีดกันเมื่อไรแล้วเขาก็ให้นอนคว่ำ
ก็หรือเขาเปลี่ยนสมัยให้คนใช้หงายหน้า

...แต่หมออย่างฉันมันต้องฉีดกันข้างหน้า
ฉันใช้ยาน้ำขาวและเข็มมันยาวไปตั้งคืบ

ฉีดเข้าเส้นเข้ากล้ามเนื้อแล้วแทงซ้ำไม่เมิน
เพราะเข็มของฉันมันใหญ่มันไม่ใช่เข็มเล็ก

ฉีดได้ทุกคนถ้าแกลจะลองสักหนฉันก็จะฉีดยาให้

จะฉีดให้แกสักที่จะฉีดให้ฟรีสักครั้ง
พอคนใช้หงายหน้าต้องฉีดยาเสียให้ถึง

ฉีดเข้าฉีดเย็นฉีดพอหน้าชืดนั่งเศร้า

จะฉีดให้ม้ามันก็ติดฉีดให้มันไม่ได้
เป็นหมอที่เลวลงโลก
เขาห้ามฉีดผู้ชาย
ถึงมันร้อนทั้งนอกประเดี้ยวเย็นข้างใน

พ่อหมอลองโรคอะไร
แต่ห้ามฉีดผู้ชายก็มันเป็นไฉน
เพราะมันเป็นข้อนำคิดฟังดูมีเงื่อนไข
ฉันทุกข์หนักกลัวไม่ได้
ก็กลัวจะเทศอยู่ข้างท้าย
ฉันกลัวเป็นหมอลากข้างไม่มีทางแก้ไข
ทำหน้าเหมือนเด่านาของอีตัวใน

นี่พ่อแม่เกิดมาทั้งหน้านาย
มันให้คนใช้นอนหงาย
เอะนั่นมันฉีดกันทำไม
พ่อหมอหมารักษามีตูดพุดจามีลูกไม้
มันพุดก็มีสำนวนฟังดูเป็นหลายนัย
เขาให้คนใช้นอนคว่ำกันนะอ้ายหมอ
ควาย
ก็นี่พ่อหมอรูปงามทำไมถึงให้คนนอนหงาย
แกอยากจะดมเด่านาของเขาอีตัวใน

ไอ้เข็มที่ฉีดยา มันต้องเป็นเข็มใหญ่
ต้องฉีดเลาะตามหลังแล้วนำยามันถึงจะ
ไหล
เพราะปลายเข็มมันเบิ้ลมันไม่กล้าเข้าไป
ถ้าอายุยังเด็กฉันฉีดให้ไม่ได้ตั้งแต่สิบสี่สิบ
ห้าขึ้นไป
จะฉีดให้แกสักที่จะฉีดให้ฟรีสักหนฉันก็จะ
ฉีดยาให้
แล้วฉันไม่คิดสินจ้างเอาเพื่อเป็นสินน้ำใจ
ประเดี้ยวก็อ้วนพุงปึงใครชวนไปไหนก็ไม่
ไป
ทั้งไข่แดงไข่ดาวไปหากินเสียให้ได้

พอเห็นว่าไข้กระต๋องต้องฉีดยากระตุ้น
พออยู่เย็นเป็นสุขจะรีบขุยกให้พุ่งโย้

ทั้งไข้ดัมไข้ตุนแล้วกินไม่ต้องกลัวตาย
จะอ้วนตบท้องโตฉันรับรองว่าไม่ตาย

(เพลงอีแซวดับฉีดยา)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นการยกย่องอาชีพแพทย์ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีคนให้ความเคารพศรัทธา โดยเฉพาะหมอหลวง เพราะเชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาคนไข้มากกว่าหมอธรรมดาทั่วไป ซึ่งชาวบ้านแสดงออกด้วยการกระทำ หรือคำพูดที่แสดงให้เห็นว่าขาดความเชื่อมั่นในเรื่องการรักษาคนไข้ เช่น การฉีดยา การรับประทานยาแก้ไ้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่ามีการจัดตั้งสุขศาลา หรือในปัจจุบันเรียกว่า สถานีอนามัย เพื่อดูแลรักษาสุขอนามัยของคนไข้ แต่บทร้องเพลงอีแซวมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองงามโดยการใช้สัญลักษณ์ทางเพศ เช่น การฉีดยา เป็นสัญลักษณ์ของการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความสนุกสนาน และเปิดโอกาสให้คนในสังคมได้แสดงทัศนะต่าง ๆ ต่ออาชีพแพทย์ตามความรู้สึกของคนในสังคม

2.3 อาชีพเล่นเพลงอีแซว

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นแหล่งกำเนิดเพลงพื้นบ้านที่สำคัญหลายประเภท เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าชาวจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นผู้ที่รักความสนุกสนาน ชอบการแสดงออกในด้านการเล่นเพลงพื้นบ้านโดยเฉพาะเพลงอีแซว บทร้องเพลงอีแซวที่ปรากฏอาชีพเล่นเพลง มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

...หรือน้องเป็นนักเลงเที่ยวเล่นเพลงระบำ

หากินทางรำหรือมีอาชีพทางไร

...เศรษฐกิจตกต่ำฉันจำต้องเจียม

หากินหลายเหลี่ยมทำนาทำไร

ถึงเดือนสี่เดือนห้าฉันก็มาเล่นเพลง

ยังรู้สึกนึกเกรงหากินทางไกล

เพราะความจนคับใจฉันถึงจากบ้าน

เดินทางกันดารกว่าจะหาเงินได้

เที่ยวเอาเสียงแลกทรัพย์ชีวิตแทบดับกระเด็น

เป็นนักกีฬาการเล่นไม่รำรวยเท่าไร

(เพลงอีแซวดับภูมิสำเนา)

...ไอ้วิลั่นกว่าผีมาพูด
ไม่เจอหน้าตาสามวันกว่ากว่า

วิ่งหนีผ้าหลุดเล่นเอาเหงื่อเข้าไหล
ไปเล่นเพลงที่ไหน

(เพลงอีแซวชมดัม)

...ไอ้มาเถิดหนา กระไรแม่มา
หากได้ยินเสียงนี้ เสียงของพี่ไผ่พจน์
พี่นี้เป็นพ่อเพลง ใครใครก็เกรงกระทุ้

สาวน้อยเจ้าอย่าช้า ชำรำไร
คนสุพรรณเขารู้หมด ว่าพี่เป็นใคร
ถ้าหากว่าน้อยยังอยู่ พี่จะบอกให้

พี่สืบสายเพลงอีแซว ไปเล่นมาแล้วทุกที่
 เดิมบางนางบวช ก็เคยไปอวดการม
 บางปلام้าอุทอง สองพี่น้องอำเภอมือง
 ชื่อเสียงโด่งดัง แต่ยังขาดแม่เพลง
 พี่ขอเชิญมาสมัคร ถ้ามีใจรักทางร้อง
 ขอเพียงให้เชื่อฟัง แม่ร้อยชั่งอย่าเกรง
 คอหนึ่งนั้นเสียงพี่ เสียงโคมศรีเป็นคอสอง
 ถ้าหากน้องเก่งแล้ว มาร่วมอีแซววงพี่
 จะได้ร่วมกันหากิน ในถิ่นเมืองสุพรรณ
 ขออย่าให้อิดเอื้อน ให้พี่เดือนเช้าสอง
 โอ้มาเถิดมา กระไรแม่มา
 มาร่วมวงกับพี่ชาย

ศรีประจันต์ดอนเจดีย์ พี่นี้ก็เคยไป
 สามชุกก็เคยชม ว่าการมพี่คมคาย
 อย่าว่าคุยเชื่อง พี่เฟื่องนะสายใจ
 แม้ฝีปากเจ้ายังไม่เก่ง จะเกรงไปไย
 อีกหนอยก็คงจะคล่อง ต้องคอยหัดคอยไป
 จะหัดให้เป็นแม่เพลง ให้ร้องเก่งจนได้
 บกพร่องจะแก้ไข
 คงมีแม่เพลงชั้นดี มาเป็นเพื่อนใจ
 ให้ขึ้นชื่อลือลั่น ไม่หวั่นใครใคร
 เชิญแม่เกริ่นทำนอง ร้องเป็นเพลงอีแซว
 สาวน้อยเจ้าอย่าช้า ช้ารำไร
 น้องอย่าอายใครเลย

(เพลงอีแซวของไวพจน์ เพชรสุพรรณ)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าชาวจังหวัดสุพรรณบุรีแก้ไขความยากจนโดยยึดประกอบอาชีพการเล่นเพลงอีแซว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และเพื่อความบันเทิงแก่คนในสังคม ซึ่งนิยมเล่นในช่วงเดือน 4 เดือน 5 เขตอำเภอศรีประจันต์ อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภอบางปلام้า อำเภออุทอง อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ สรุปได้ว่า บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคมด้านอาชีพ 3 ประการ ได้แก่ อาชีพทำนาทำไร่ สะท้อนภาพชาวจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบอาชีพหลักคือการทำนาทำไร่ ซึ่งต้องอาศัยลักษณะภูมิอากาศ การทำนาในจังหวัดสุพรรณบุรีมี 2 ประเภท คือ การทำนาหว่าน และการทำนาดำ ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการประกอบอาชีพมีดังนี้คือ ปัญหาแมลงเพลี้ยทำลายข้าว ปัญหาการขาดที่ดินทำกิน แต่บทร้องเพลงอีแซวมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่าม การใช้ความหมายของการทำนาแทนสัญลักษณ์ทางเพศ มีการสอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อความสนุกสนาน อาชีพแพทย์ สะท้อนให้เห็นการยกย่องอาชีพแพทย์ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีคนให้ความเคารพศรัทธา โดยเฉพาะหมอหลวง เพราะเชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาคนไข้มากกว่าหมอธรรมดาทั่วไป มีการจัดตั้งสุขศาลา หรือในปัจจุบันเรียกว่า สถานีอนามัย เพื่อดูแลสุขภาพสุขอนามัยของคนไข้ แต่บทร้องเพลงอีแซวมีการใช้ถ้อยคำสองแง่สองง่ามโดยใช้สัญลักษณ์ทางเพศ ทั้งนี้เพื่อสร้างความสนุกสนาน และเปิดโอกาสให้คนในสังคมได้แสดงทัศนะต่าง ๆ ต่ออาชีพหมอตามความรู้สึกของคนในสังคม อาชีพเล่นเพลงอีแซว สะท้อนภาพชาวจังหวัดสุพรรณบุรีแก้ไขปัญหาความยากจนโดยยึดประกอบอาชีพการเล่นเพลงอีแซว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และเพื่อความบันเทิงแก่คนในสังคม ซึ่งนิยมเล่นในช่วงเดือน 4 เดือน 5 ตามอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี

3. ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม

ค่านิยมของชาวบ้านเป็นวิถีชีวิตที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาของคนในสังคม ดังที่ คึกฤทธิ์ พันธุ์วิโล (ม.ป.ป. : 342) กล่าวไว้ว่า “ค่านิยมคือการยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคนมีอยู่ต่อสิ่งต่างๆ ค่านิยมจึงเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคน และค่านิยมอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยมของคนในสังคมนั้น” ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ต้นสารี (2532 : 150) กล่าวไว้ว่า “ค่านิยมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคม ค่านิยมแต่ละอย่างขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมและสภาพแวดล้อมของสังคม และจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาแล้วแต่สังคมจะเห็นว่า เป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรแก่การกระทำหรือน่ายกย่องเพียงใด” ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก
2. ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง
3. ค่านิยมเรื่องการกินหมาก

3.1 ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก

วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม สังคมเปลี่ยนแปลง เพราะวัฒนธรรมตะวันตก ดังที่ นิตยา มาตะวิสุทธิ และคณะ (2543 : 396) กล่าวไว้ว่า “ประเทศไทยกำลังพัฒนา มักรับเอาเทคนิค วิธีการ และความคิดของคนตะวันตกมาใช้ในบ้านเมืองของตน รวมทั้งรับเอาวัฒนธรรมของคนตะวันตกมาใช้ ทั้งการกิน การอยู่ การแต่งกาย ฯลฯ วิถีชีวิตของคนไทยจึงคล้ายคลึงกับวิถีชีวิตของชาวตะวันตกมากขึ้นทุกที รวมทั้งทัศนคติในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศชายและเพศหญิง” ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว มีตัวอย่างดังนี้

...ขอโทษเถอะน้องสาวเพราะเราคนชื้อ
จะหวงไปทำไมแค่จับไม้จับมือ
หนุ่มสาวสมัยนี้อยู่ในยุคก้าวหน้า
พี่เคยอยู่กรุงเทพเห็นมาจนทั่ว
เห็นตามศูนย์การค้าหรือตามหน้าโรงหนัง
ไม่เห็นเขาถือตัวแม้ไม่ใช่ผิวเมียกัน

เพียงแค่ขอจับมือจะหวงไปทำไม
อย่าทำเป็นชื้อป้อเลยแม่บัวบังใบ
เขาไม่ถือไม่สาเก้นหรือกหนารู้ไหม
เดินเป็นคู่เดินทั่วไม่รู้ใครเป็นใคร
เขากอดหน้ากอดหลังกอดเอวกอดไหล่
เห็นกลางคืนกลางวันเขาแจะวุ่นวาย
(เพลงอีแซวฉบับลงบันได)

...ได้ฟังน้องสาวแม่มาเฝ้าสั่งสอน
น้องห่วงประเพณีอย่างนี้พี่ก็แยะ

ฟังเป็นอุทาหรณ์ใจสะท้อนไม่หาย
ระวังจะเป็นสาวแก่ใครไม่แลไม่ไถ่

ในสมัยปัจจุบันน้องต้องทันโลกบ้าง
หนุ่มสาวสมัยนี้อายุสิบสี่สิบห้า
การจับมือถือแขนไม่ใช่แกนสำคัญ
การจับมือถือแขนอย่าโกรธแค้นรำคาญ

เขาเอาอย่างฝรั่งไม่เห็นเป็นไร
เขาดังซึ่งต่างชาเคยเห็นมาใช้ใหม่
ถือว่าเป็นเพื่อนกันเล่นแบบหมาหยอกไก่
ถือว่าเป็นเพื่อนกันไม่เห็นเป็นไร

(เพลงอีแซวดับลงบันได)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนความเจริญของบ้านเมืองมากขึ้น มีศูนย์การค้า และ
โรงพยาบาลซึ่งเป็นแหล่งรวมของวัยรุ่น สังคมเปิดโอกาสให้ชายหญิงคบหาสมาคมกันโดยเปิดเผย
ไม่ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด คนไทยรับตะวันตกแบบผิด ๆ ในเรื่องของการรักแบบ
เสรี การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างชัดเจน จนลืมนวัตกรรมที่
ดีงามของไทย นอกจากนี้วัฒนธรรมการปล่อยเนื้อปล่อยตัวและปล่อยใจของผู้หญิงสมัยใหม่กำลังมี
บทบาทในสังคมโดยสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงค่านิยม
ไปในทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม

...พ่อทูลหัวผิวไครมาใช้นิสัยฝรั่ง
ก็อย่างนี้เฝ้าลูกเต้าใจแตก
ก็ผู้ใหญ่ทำยุ่งเด็กจึงทำตัวยาก
เดี๋ยวนี้หนุ่มน้อยและสาวน้อย

รสนิยมสูงจึ่งน่าเศร้าหัวใจ
ก็ผู้ใหญ่ทำแปลกเด็กจึงจำเอาไป
ก็ผู้ใหญ่ทำอย่างเด็กจึงทำตามใหญ่
ช่างผิดร่องผิดรอยช่างน่ากลัวกระไร

(เพลงอีแซวดับลงบนได)

...ถ้าหญิงเชื่อลมชายพากายก่อนแต่ง

เขาหลอกดอยไข่แดงกลับไปบนเสียดาย

(เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวใจัก)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนถึงการรับวัฒนธรรมตะวันตกต่อการใช้ชีวิตในสังคม
ดังที่ นิตยา มาศะวิสุทธิ และคณะ (2543 : 403) กล่าวว่า "สังคมปัจจุบันมีสิ่งเย้ายวนเยาวชน
ให้หลงใหลและเดินทางผิดมากมาย ตั้งแต่รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สถานที่เดินรา เหล้า การ
พนัน และยาเสพติด" ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้คนในสังคมมีความสับสนในการใช้ชีวิต การเป็น
คนหูเบาเชื่อคนง่าย ไม่ใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาให้รอบคอบยอมทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการ
ลวงละเมิดทางเพศ อันจะนำมาซึ่งความสูญเสียทำให้หมดความภาคภูมิใจในชีวิต

จากการศึกษาบทร้องเพลงอีแซว สรุปได้ว่า เพลงอีแซวสะท้อนความคิดในเรื่องค่านิยมการ
รับวัฒนธรรมตะวันตก เนื่องจากสังคมเปิดโอกาสให้ชายหญิงคบหาสมาคมกันโดยเปิดเผย ไม่ต้อง
อยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด คนไทยรับตะวันตกแบบผิด ๆ ในเรื่องของการรักแบบเสรี
การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างชัดเจน จนลืมนวัตกรรมที่ดีงาม
ของไทย นอกจากนี้วัฒนธรรมการปล่อยเนื้อปล่อยตัวและปล่อยใจของผู้หญิงสมัยใหม่กำลังมีบท
บาทในสังคมโดยสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น คนในสังคมมีความสับสนในการใช้

ชีวิต การเป็นคนหูเบาเชื่อคนง่าย ไม่ใช่ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาให้รอบคอบยอมทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการลวงละเมิดทางเพศ อันจะนำมาซึ่งความสูญเสียทำให้หมดความภาคภูมิใจในชีวิต วัฒนธรรมตะวันตกมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรม แนวความคิดในการใช้ชีวิต ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านศีลธรรมการปฏิบัติตนของคนในสังคม

3.2 ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง

การรักษานวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นคุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ การไม่รักษานวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติ ดังที่ นิตยา มาตะวิสุทธิ และคณะ (2543 : 371) กล่าวไว้ว่า “คติของไทยนิยมให้ผู้หญิงรักษานวลสงวนตัว ไม่แสดงความรู้สึกรักใคร่อย่างเปิดเผย ในความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชาย ฝ่ายชายจึงเป็นฝ่ายเสนอและฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายสนอง การทำสิ่งที่ตรงข้ามถือว่าเป็นเรื่องน่าอับอาย” ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิงที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว มีตัวอย่างดังนี้

...พานประสพพบกันให้ไหวหวั่นอาวรณ
มือไวใจเร็ววัยรุ่นใจร้อน
ฉันไม่ใช่หญิงข้างทางข้างถนน
ฉันก็ลูกพ่อหนอว่ามีแม่
จับมือจับไม่ว่าคนไทยเขาถือ

ต้องสลัดปิดกรของพ่อหนุ่มบ้านไกล
หยุดก่อนช้าก่อนอย่าเพิ่งเข้ามาใกล้
อย่าทำนิสัยสัปดนใช้การไม่ได้
ไม่ใช่ออกมาแต่กระบอกไม้ไผ่
เดี่ยวชาวบ้านเอาไปล้อแล้วน้องอาย
(เพลงอีแซวตำบลงันได)

...ตัวอย่างที่เห็นนั้นมันเป็นสิ่งเสีย
เราเป็นคนไทยต้องรักวัฒนธรรม
ประเพณีของไทยเขาก็ให้เหตุผล
เป็นสาวเป็นนางต้องรักน้ำรักษนวล
อย่าเอาอย่างฝรั่งแล้วมั่งค่า

เราไม่ใช่ผัวเมียมาจับมือจับไม้
อย่าโสโมมมูมตามสมัยใหม่ใหม่
ว่าหญิงไทยทุกคนอย่าทำตนเหลวไหล
ความสาวต้องสงวนหญิงไม่ควรมั่งง่าย
พ่อแม่จะขายหน้าชาวบ้านตาย
(เพลงอีแซวตำบลงันได)

...รู้จักกันง่ายว่าชิตใกล้กันเกิน
หญิงชายใกล้ชิตสนิทสนม
ผู้ชายเห็นแก่ตัวลืมหืมชั่วลืมหืมดี
อย่าเห็นแก่ได้เลยผู้ชายอยากดัง
ก็พวกฝรั่งชาวต่างประเทศ
เราเป็นคนไทยต้องรักวัฒนธรรม

เมื่อบ้านเราเจริญมีทั้งดีทั้งร้าย
คงจะไม่เหมาะสมเพราะมันผิดวิสัย
ลืมหืมทั้งประเพณีวัฒนธรรมไทย
อยากตามกินชีฝรั่งหรืออย่างไร
จะมาอ้างสาเหตุทำให้เสียหาย
พวกเจ้าจงจำแล้วใส่ใจ
(เพลงอีแซวตำบลงันได)

จากบทร้องอีแซวดังกล่าว เป็นการสะท้อนภาพสังคมในเรื่องการปฏิบัติตัว การวางตัวของผู้หญิงนั้นไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่เหมาะสม คนในสังคมเห็นว่าการถูกเนื้อต้องตัวกันเป็นสิ่งที่ผิดประเพณีและวัฒนธรรมไทย ผู้หญิงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว ยึดมั่นในสิ่งที่ดีงามและถูกต้อง ปัจจุบันความเจริญของบ้านเมืองทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทัศนคติการใช้ชีวิตในสังคม แต่ในฐานะที่เป็นคนไทย จะต้องรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามเหมาะสม เพื่อรักษาคุณค่าที่น่ายกย่องของผู้หญิง และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคมสืบไป

จากการศึกษาบทร้องเพลงอีแซว สรุปได้ว่า เพลงอีแซวสะท้อนภาพการรักษานวลสงวนตัว เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นคุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ การไม่รักษานวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติ ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ การก้าวทันโลกทันเหตุการณ์ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทัศนคติการใช้ชีวิตในสังคม แต่ในฐานะที่เป็นคนไทยจะต้องรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามเหมาะสม และรักษาคุณค่าของความเป็นกุลสตรีให้ปรากฏในสังคมไทยสืบไป

3.3 ค่านิยมเรื่องการกินหมาก

ค่านิยมการกินหมากมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 ความนิยมดังกล่าวเริ่มลดลง ดังที่ มัลลิกา มัสอูดี (2544 : 36) กล่าวไว้ว่า “การเปลี่ยนแปลงประเพณีในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงแนะนำให้ราษฎรขัดฟันให้ขาว เพราะคนไทยโบราณนิยมกินหมากฟันดำซึ่งทรงเห็นว่าล้าสมัย” ค่านิยมเรื่องการกินหมากที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว มีตัวอย่างต่อไปนี้

...ให้เอาน้ำบ้วนปากแล้วคายหมากให้เสร็จ
พี่ได้เอาเสียงมาวอนเอาสุนทรเข้าอ้อย
เจ้าจะนั่งเป็นไปทำให้ชายเป็นบ้า
ให้หล่อนเอาน้ำบ้วนปากคายหมากลงกอง

จะนั่งเหม่อลมเมิดกันอยู่ทำไม
แม่แขนอ่อนท่อนอ้อยเจ้าอย่าทำเป็นอาย
แม่ดอกบุษบาเจ้าจะเพ็งเบนหน้าบ้าย
จะได้ออกมาร้องเพลงพวงมาลัย

(เพลงอีแซวออกตัวพ่อเพลง)

...เอาผ้าแพรมาห่มดูเหมาะสมสดสวย
หมากเจียนพลูจีบจัดแจงบรรจง

เอาเชี่ยนหมากไปด้วยเพราะฉันอดไม่ได้
พอเตรียมเสร็จแม็กก็ลงลงบันได

(เพลงอีแซวดับลงบันได)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนให้เห็นค่านิยมเรื่องการกินหมากว่ามีความสำคัญต่อคนในสังคม เป็นวิถีชีวิตชาวบ้านที่ปรากฏโดยทั่วไปก่อนมีการประกาศยกเลิกการกินหมากในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นอกจากนี้ยังสะท้อนความประณีตบรรจงในการจัดแต่งหมากพลู ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก เนื่องจากสังคมเปิดโอกาสให้ชายหญิงคบหาสมาคมกันโดยเปิดเผย ไม่ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด คนไทยรับตะวันตกแบบผิด ๆ ในเรื่องของการรักแบบเสรี การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรส เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างชัดเจน วัฒนธรรมการปล่อยเนื้อปล่อยตัวและปล่อยใจของผู้หญิงสมัยใหม่กำลังมีบทบาทในสังคมโดยสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น คนในสังคมมีความสับสนในการใช้ชีวิต การเป็นคนหูเบาเชื่อคนง่าย ไม่ใช้ปัญญาไตร่ตรองพิจารณาให้รอบคอบยอมทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อการล่อลวงละเมิดทางเพศ อันจะนำมาซึ่งความสูญเสียทำให้หมดความภาคภูมิใจในชีวิต ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง สะท้อนภาพการรักนวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นคุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ การไม่รักนวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่ไม่สมควรปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นคนไทยจะต้องรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามเหมาะสม และรักษาคุณค่าของความเป็นกุลสตรีให้ปรากฏในสังคมไทยสืบไป ประการสุดท้ายคือ ค่านิยมเรื่องการกินหมาก สะท้อนวิถีชีวิตชาวบ้านที่ปรากฏโดยทั่วไปก่อนมีการประกาศยกเลิกการกินหมากในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม สะท้อนภาพสังคมด้านค่านิยมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมไทย และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

4. ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย

คนไทยมีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมาช้านาน ดังที่ มัลลิกา มัสสูติ (2544 : 36) กล่าวไว้ว่า

...การเปลี่ยนแปลงประเพณีในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ เปลี่ยนแปลงประเพณีการแต่งกายเป็นแบบตะวันตก ผู้ชายที่เคยไว้ผมทรงมหาดไทย ให้ตัดเกรียนทั้งศีรษะหรือไว้ยาวเล็กน้อยเสมอกันทั้งศีรษะ ผู้หญิงเลิกไว้ผมเปีย นิยมไว้ผมยาวและผมทรงดอกกระตุ่ม ส่วนเครื่องแต่งกายของผู้ชายที่นุ่งโจงกระเบนเปลี่ยนมานุ่งกางเกง สวมเสื้อเชิ้ต แต่งแบบสากลและตามอัธยาศัยของแต่ละบุคคล ผู้หญิงที่เคยนุ่งโจงกระเบนห่มผ้าสไบเฉียง เปลี่ยนมาสวมเสื้อแพรยาวกรอมแขน หรือเสื้อแขนสั้นคอเปิดบางที่มีผ้าสไบห่มทับอีกที หรือมีผ้าคล้อง ส่วนผ้านุ่งยังไม่เปลี่ยนแปลงยังนิยมนุ่งโจงกระเบน

ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกายที่ปรากฏในเพลงอีแซวมี 2 ประการได้แก่ การแต่งกายของผู้ชาย และการแต่งกายของผู้หญิง ตัวอย่างดังนี้

4.1 การแต่งกายของผู้ชาย

การแต่งกายของผู้ชายที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว ตัวอย่างดังนี้

...จะกล่าวนักชกข้าเดี๋ยวมันจะเกินต้องการ ประเดี๋ยวลเวลาสำราญเราจะล่องไปหลาย

เหลียวไปดูเวลาหาพิกาสามทุ่ม
 บ้างอัมบุตรจุดหลานมากันรุ่งรัง
 เมื่อเราจะไปหาสาวต้องแต่งกายให้สวย
 ผืนผ้าหันหน้าเข้าห้องหวังจะประน้าหอม
 สมัยนี้แต่งกายมันผิดสมัยรุ่นเก่า
 เราต้องแต่งแต่พอเหมาะเพราะเราเป็นหนุ่มโสด

สวมกางเกงเสื้อก๊ากเสื้อปักคอปาน
 หยิบเอาเสื้อสมัยมาสวมใส่พอเหมาะ
 ยุคสมัยให้มันเราต้องกันผมจอน

ประชาชนมาประชุมไม่เลือกหญิงหรือชาย
 อัมหน้าจูงหลังพากันมามากหลาย
 แต่งไม่ดีแล้วมันป่วยแล้วการไป
 ให้สาวตามวิ่งตอมกันเจียนตาย
 ไม่เลือกว่าหนุ่มหรือสาวต้องแต่งตามนิสัย
 จะต้องนุ่งริสเซียแต่งให้เทียมมาเสีย
 หยิบรองเท้ามาใส่
 ผ้าขาวม้าเยอร์มันแต่ซื้อจากเชียงใหม่
 หวังใจจะเดาะอีแม่สาวบ้านได้
 ประเดี้ยวแม่สาวดัดลอนเธอจะไม่สนใจ
 (เพลงอีแซวออกตัวพ่อเพลง)

...เพื่อนพัคตร์เข้ามาพบพ่อมาพบชายหนุ่ม

ดูแต่งตัวภาคภูมิแลดูงามฝั่งผาย
 (เพลงอีแซวดับนักจี้)

...จะเข้าบ้านผู้อื่นต้องมีนิสัยโอนอ่อน
 ให้แกเปิดหมวกแล้วบนหัว

ให้เปิดหมวกเสียก่อนช้พ่อหนุ่มบ้านไกล
 ให้มุดมอดรอดรู้แล้วเข้าไป
 (เพลงอีแซวดับเข้าบ้าน)

...เปิดหมวกบนศีรษะหวังจะเข้าบ้าน

พอเข้าได้ไม่ต้องดันแหลมมัวง้ออยู่ได้
 (เพลงอีแซวดับเข้าบ้าน)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว เป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะการแต่งกายของผู้ชายจะแต่งกายตามสมัยนิยม โดยได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากวัฒนธรรมตะวันตก สามารถใส่รองเท้า สวมกางเกง ใส่เสื้อก๊าก มีลักษณะเป็นเสื้อไม่มีแขน ไม่มีปก ผ่าอกตลอด หรือใส่เสื้อปักคอปาน ส่วนการสวมหมวก มีความทันสมัยเทียบเท่ากับชาติตะวันตก การมีอักษาศัยไมตรีของคนในสังคม คนในสมัยก่อนจะสวมหมวกก่อนออกจากบ้านและถอดหมวกก่อนเข้าบ้าน นอกจากนี้การสวมหมวก ยังสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่เห็นได้ชัดในสมัยรัชกาลที่ 5 ดังที่ ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ. (2540 : 151) กล่าวว่า “การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ภายหลังการเสด็จออกประพาสต่างประเทศทั้งในเอเชียและยุโรปของพระองค์ในด้านการแต่งกาย ทรงปรับปรุงประเพณีการไว้ผมและการแต่งกายของคนไทยให้เป็นแบบสากลนิยม คือ สวมหมวกอย่างยุโรป” ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวจึงทำให้เห็นวิวัฒนาการทางด้านการแต่งกายของผู้ชายอย่างชัดเจน

4.2 การแต่งกายของผู้หญิง

การแต่งกายของผู้หญิงที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซว ตัวอย่างดังนี้

...จะออกตัวไปนานดูการจะช้า
ได้ยืนขายร้องชวนแม่หน้าवलไม่เห็น
จะออกไปดูหนุ่มต้องแต่งตัวเสียหน่อย
นั่งหน้ากระจะกะโงกมองเงา
หยิบแปงมาทาผัดหน้าให้ขาวผ่อง

จะรบกวนเวลาท่านผู้ชมไปหลาย
ได้ยืนคำชวนเชิญของบรรดาผู้ชาย
เสื้อแสงสายสร้อยแม่คนสวยต้องใส่
หวีผมหวีเฝ้าปล่อยยาวเคลียไหล่
หนุ่มเห็นให้มองทำชม้าย

...ว่าเธอก็แต่งฉั้นหรือก็แต่ง
หวีผมทรงกระทุ่มสาวหนุ่มโบราณ
เอาผ้าแพรมาห่มดูเหมาะสมสุดสวย
หมากเจียนพลูจีบจัดแจงบรรจง

ผัดหน้าทาแป้งเธอไปฉั้นก็ไป
ผ้าโจงกระเบนพื้นบ้านเสื้อคอระบาย
เอาเชี่ยนหมากไปด้วยเพราะฉนั้นอดไม่ได้
พอเตรียมเสร็จแม่ก็ลงลงบันได

(เพลงอีแซวดับลงบันได)

จากบทร้องเพลงอีแซวดังกล่าว สะท้อนให้เห็นการแต่งกายของผู้หญิงที่ประณีตบรรจงก่อนออกจากบ้าน การไว้ผมยาวเคลียไหล่ การไว้ผมทรงดอกกระทุ่ม การผัดแป้งทาหน้า การนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อคอระบาย และการห่มผ้าแพร ซึ่งการแต่งกายของผู้หญิงนั้นเป็นเอกลักษณ์ที่น่าชื่นชมของคนไทย

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย สรุปได้ว่า บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพด้านการแต่งกาย 2 ประการ ได้แก่ การแต่งกายของผู้ชาย เป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยม โดยได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากวัฒนธรรมตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา การสวมหมวก สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ประการสุดท้ายคือการแต่งกายของผู้หญิงสะท้อนให้เห็นความประณีตบรรจงในการแต่งกายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่น่าชื่นชมของคนไทย เพราะเป็นการแสดงความมีสัมมาคารวะรู้จักกาลเทศะและบุคคล

5. ภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ

ความผูกพันระหว่างเครือญาติทำให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม และมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ดังที่ ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ (2543 : 178) กล่าวว่า “สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความผูกพันระหว่างเครือญาติ คนในครอบครัวสมัยก่อนมีขนาดใหญ่ นอกจากพ่อแม่ลูกๆ แล้วยังมีป้า ตายาย และอาจมีญาติอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย การอยู่ร่วมกันอย่างใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์ทางระบบเครือญาตินี้ ทำให้เกิดความผูกพันและห่วงใยในทุกข์ของกันและกัน เป็นความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นที่จะต้องอุปการะเกื้อกูลกัน เรื่องความผูกพันระหว่างเครือญาติเป็นลักษณะที่เด่นชัดในสังคมไทย” ศิราพร จิตะฐาน (2544 : 223) กล่าวเกี่ยวกับระบบเครือญาติไว้ว่า “การเข้าใจพฤติกรรมในสังคมหนึ่งๆ จำเป็นที่จะต้องเข้าใจระบบครอบครัวอันเป็นพื้นฐานที่กำหนดพฤติกรรม

ของคนในสังคมนั้น ในบางสังคมเราจะไม่เข้าใจพฤติกรรมของคนในสังคมนั้นได้เลย ถ้าเราไม่เข้าใจระบบเครือญาติ” สุภาภรณ์ จันทวานิช และสุวรรณา สถาอานันท์ (2544 : 151) อธิบายความสำคัญของระบบเครือญาติไว้ว่า “ระบบเครือญาติเป็นแกนความสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญมากอีกแกนหนึ่งในสังคมไทย ในสังคมไทยจัดระเบียบโดยการจัดให้เครือญาติเป็น กลไกสำคัญ บุคคลที่เป็นเครือญาติจะมีความสัมพันธ์กัน โดยมีสถานภาพและบทบาทต่อกันและกันที่ชัดเจนค่อนข้างมาก” ความผูกพันระหว่างเครือญาติที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมีดังตัวอย่างต่อไปนี้

...โอ้โฮเกือบตายเลยหรือเข้าประตู
บ้านเหนือบ้านยายบ้านใต้บ้านย่า
เรือนฉันมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี
เรือนฉันมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี

เชิญเข้าบ้านแม่หนูเชิญเข้ามาข้างใน
บ้านกลางบ้านข้าไม่ใช่บ้านใคร
จะว่าจนหรือมีก็ตามใจ
เป็นเรือนหอค่าตัวแม่ยกให้

...เรือนเอ็งมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี
เรือนเอ็งมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี

แหมเอ็งเป็นคนมีสมบัติมากมาย
แล้วเรือนหอค่าตัวเอ็งเท่าไร

(เพลงอีแซวดับเข้าบ้าน)

...หมาสัตว์ได้ถิ่นแมวสกุลบนเรือน

อีสะเกิดโรคเรือนนี้มันหาเรื่องร้าย”

(เพลงอีแซวดับนางแมว)

...มีเนื้อความเข้ามาถามน้องสาว
ฉันอยู่หลังคาตากแดดหัวบันไดลงดิน

ถามถึงภูมิลำเนาบ้านน้องอยู่ไหน
จะบอกพี่ให้สิ้นหมดความสงสัย

(เพลงอีแซวดับภูมิลำเนา)

จากบทร้องเพลงอีแซวการศึกษาภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ เป็นการสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนในสังคม มีการปลูกบ้านอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันหรือบริเวณใกล้เคียงกัน นอกจากนี้เห็นว่าคนในสังคมไทยเป็นครอบครัวใหญ่ มีความใกล้ชิดสนิทสนม และไปมาหาสู่กัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน ส่วนลักษณะของบ้านจะเป็นบ้านไม้สองชั้นใต้ถุนสูงหลังคามุงด้วยสังกะสี

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่า บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคม 5 ประการ ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย และภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ คือ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อมี 5 ประการ ดังนี้ ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนับถือพระรัตนตรัย การปฏิบัติตนตามศีลห้า สะท้อนให้เห็นการควบคุมคนในสังคมไม่ให้ทำความชั่วทั้งปวง ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เชื่อเรื่องการลงเมตตามหาเสน่ห์ ความเชื่อเรื่องพระเครื่องที่มีชื่อเสียงของเมืองไทย ได้แก่ พระวัดปากน้ำ ซึ่งมี

คนนิยมแพร่หลาย เชื่อว่าผู้ที่มิไว้ในครอบครองจะอยู่ยงคงกระพัน ความเชื่อเรื่องเทวดา เชื่อว่าการกราบไหว้เทวดาจะทำให้ประสบความสุขความเจริญในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นสิริมงคล ทำให้ชีวิตมีแต่ความรุ่งเรืองสืบไป ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ สรุปได้ว่า บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคมด้านอาชีพ 3 ประการ ได้แก่ อาชีพทำนาทำไร่ (สะท้อนภาพว่าชาวจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบอาชีพหลักคือการทำนาทำไร่) อาชีพแพทย์ สะท้อนให้เห็นการยกย่องอาชีพแพทย์ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีคนให้ความเคารพศรัทธา โดยเฉพาะหมอหลวง เพราะเชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาคนไข้มากกว่าหมอธรรมดาทั่วไป มีการจัดตั้งสุศาลา หรือในปัจจุบันเรียกว่าสถานอนามัย เพื่อดูแลรักษาสุขภาพของคนไข้ อาชีพเล่นเพลงอีแซว สะท้อนภาพชาวจังหวัดสุพรรณบุรีแก้ปัญหาความยากจนโดยยึดประกอบอาชีพการเล่นเพลงอีแซว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง และค่านิยมเรื่องการกินหมาก (ค่านิยมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมไทย และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย) ภาพสะท้อนสังคมด้านการรับวัฒนธรรมตะวันตกเรื่องการแต่งกายมี 2 ประการ ได้แก่ การแต่งกายของผู้ชาย และการแต่งกายของผู้หญิง คือ การแต่งกายของผู้ชาย เป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยม โดยได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากวัฒนธรรมตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา การสวมหมวก สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ประการสุดท้ายคือ การแต่งกายของผู้หญิง สะท้อนให้เห็นความประณีตบรรจงในการแต่งกายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่น่าชื่นชมของคนไทย เพราะเป็นการแสดงความมีสัมมาคารวะรู้จักกาลเทศะและบุคคล ประการสุดท้ายคือ ภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ เป็นการสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนในสังคม ความใกล้ชิดสนิทสนม วิถีชีวิตของคนในสังคมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมในแต่ละยุคสมัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

ผลการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาประวัติเพลงอีแซว พบว่า จากการนับอายุของพ่อเพลงแม่เพลงอีแซว นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกล่าวไม่ตรงกัน ดังนี้ เอนก นาวิกมูล กล่าวว่า เพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 67 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) นางบรรจง หนูทอง ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่า เพลงอีแซวเกิดในสมัยรัชกาลที่ 6 สุกัญญา ภัทรชัย กล่าวว่า เพลงอีแซวเกิดประมาณในสมัยรัชกาลที่ 7 ขวัญจิต ศรีประจันต์ กล่าวว่า เพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 100 กว่าปี จากการศึกษาประวัติเพลงอีแซวผู้วิจัยอนุมานได้ว่า เพลงอีแซวน่าจะมีอายุประมาณ 70 - 100 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) และในปัจจุบันเพลงอีแซวยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบทอดต่อกันมา

2. จากการศึกษาวิวัฒนาการเพลงอีแซว พบว่า การจัดสถานที่ในการแสดงในอดีตเริ่มจากการแสดงกับพื้น ไม่มีหลังคา ในเวลากลางคืนจะจุดตะเกียงเจ้าพายุเพื่อให้แสงสว่าง ต่อมาเมื่อมีไฟฟ้าใช้ เริ่มมีการใช้เครื่องเสียง มีราวไฟประดับเพื่อเพิ่มแสงสี ในปัจจุบันมีการสร้างเวทีที่มีขนาดมาตรฐาน โอกาสในการแสดงเพลงอีแซวในอดีตจะเล่นเพื่อความสนุกสนานในงานบุญงานรื่นเริงต่างๆ โดยไม่คิดค่าแสดง ต่อมามีการตั้งค่าแสดง พ่อเพลงแม่เพลงยึดเป็นอาชีพ มีการประกอบจังหวะโดยการปรบมือ ในภายหลังมีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีคือ กรับ ฉิ่ง และตะโพน ปัจจุบันมีการนำกลองชุด และเครื่องดนตรีไฟฟ้าต่างๆ มาใช้กับเครื่องดนตรีเดิมเพื่อความสนุกสนานและความทันสมัย

3. จากการศึกษาองค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซว พบว่า องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซวมี 6 ประการ ได้แก่ ผู้แสดงเพลงอีแซว การแต่งกายของผู้แสดง เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว ท่ารำ และลักษณะคำประพันธ์ คือ ผู้แสดงเพลงอีแซวมี 2 ประเภท ได้แก่ พ่อเพลงแม่เพลง และลูกคู่ การแต่งกายของผู้แสดง พ่อเพลงในอดีตเริ่มจากการแต่งกายแบบธรรมดา ใส่กางเกง ใส่เสื้อม่อฮ่อมมีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อคอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงามหรือลายดอกสีสด ๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม นุ่งทับเสื้อที่เอว มีผ้าขาวม้าคาดเอว แม่เพลงในอดีตใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าถุง หรือโจงกระเบนก็ได้ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาใส่เสื้อลูกไม้ หรือเสื้อคอกลม หรือคอวี หรือคอปก แขนกระบอก ปลอกชายเสื้อทับผ้านุ่งโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน หรือเข็มขัดนาค หรือเข็มขัดทอง สวมเครื่องประดับ ไม่สวมรองเท้า เครื่อง

ดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว ในอดีตมีการใช้กรับ ฉิ่ง และตะโพน และในปัจจุบันแม้ว่าจะมีเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น แต่คณะเพลงอีแซวก็ยังต้องใช้เครื่องดนตรีทั้งในอดีต คือ กรับ ฉิ่ง และตะโพนผสมผสานกับเครื่องดนตรีที่ใช้ในปัจจุบัน คือ เบส รำมะนา กลองชุด และกลองทอมโบ้ บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ บทไหว้ครูและบทเกริ่น บทประ และบทอวยพรและบทลา ทำรำ ในการแสดงเพลงอีแซวมี 2 ประการ คือ ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลง ทำรำของลูกคู่ และลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว คือ 1 คำกลอนแบ่งเป็น 2 วรรค วรรคละ ประมาณ 8 คำ โดยแบ่งจังหวะการอ่านคำ คือ 4 – 4 คำสุดท้ายของวรรคหน้าส่งสัมผัสไปยังคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคหลังก็ได้ สัมผัสระหว่างบทเรียกว่า “ลงกลอน” ถ้าวางด้วยสระอี เรียกว่ากลอน “ลี” ลงท้ายด้วยสระไอ เรียกว่ากลอน “ไล” แต่นิยมเล่นกลอน “ไล” เพราะหาง่าย การสัมผัสระหว่างบทมักจะไม่ค่อยเคร่งครัดเสียงสั้นยาวของสระ

4. จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคม 5 ประการ ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย และภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ คือ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อมี 5 ประการ ดังนี้ ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ การนับถือพระรัตนตรัย การปฏิบัติตนตามศีลห้า สะท้อนให้เห็นการควบคุมคนในสังคมไม่ให้ทำความชั่วทั้งปวง ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยามตามตำราโหราศาสตร์ ความเชื่อเรื่องการลงเมตตามหาเสน่ห์ ความเชื่อเรื่องพระเครื่องที่มีชื่อเสียงของเมืองไทย ได้แก่ พระวัดปากน้ำ ซึ่งมีคนนิยมแพร่หลาย เชื่อว่าผู้ที่มิไว้ในครอบครองจะทำให้อยู่ยงคงกระพัน ความเชื่อเรื่องเทวดา เชื่อว่าการกราบไหว้เทวดาจะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเพื่อความเป็นสิริมงคล อันจะทำให้ชีวิตมีแต่ความรุ่งเรืองสืบไป ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ สรุปได้ว่า บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคมด้านอาชีพ 3 ประการ ได้แก่ อาชีพทำนาทำไร่ สะท้อนภาพว่าชาวจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบอาชีพหลักคือการทำนาทำไร่ อาชีพแพทย์ สะท้อนให้เห็นการยกย่องอาชีพแพทย์ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีคนให้ความเคารพศรัทธา โดยเฉพาะหมอหลวง เพราะเชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาคนไข้มากกว่าหมอธรรมดาทั่วไป มีการจัดตั้งสุขศาลา หรือในปัจจุบันเรียกว่า สถานีอนามัย เพื่อดูแลรักษาสุขภาพของคนไข้ อาชีพเล่นเพลงอีแซว ชาวจังหวัดสุพรรณบุรีแก้ปัญหาความยากจนโดยยึดประกอบอาชีพการเล่นเพลงอีแซว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง และค่านิยมเรื่องการกินหมาก (ค่านิยมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคมไทย และเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย) ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกายมี 2 ประการ ได้แก่ การแต่งกายของผู้ชาย และการแต่งกายของผู้หญิง คือ การแต่งกายของผู้ชาย เป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะการแต่งกายตามสมัยนิยม โดยได้รับอิทธิพลการแต่งกายจากวัฒนธรรมตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา การสวมหมวก สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ประการสุดท้ายคือ การแต่งกายของผู้หญิง สะท้อนให้เห็นความประณีตบรรจงในการแต่งกายซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่น่าชื่นชมของคนไทย เพราะเป็นการแสดงความมีสัมมาคารวะรู้จักกาลเทศะและบุคคล ประการสุดท้ายคือ

ภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ เป็นการสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนในสังคม ความใกล้ชิดสนิทสนม ซึ่งภาพสะท้อนดังกล่าวปรากฏอยู่ในบทร้องเพลงอีแซวเป็นหลักฐานทางสังคม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยเห็นว่าเพลงอีแซวมีประวัติ วิวัฒนาการ ขนบนิยมการแสดง และการสะท้อนภาพสังคมวิถีชีวิตของคนในสังคมได้ชัดเจน

ผู้วิจัยเห็นว่าเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี มีการเก็บรวบรวมจากการท่องจำ และบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร จากการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรีมี 4 ประการ ดังนี้

ประวัติเพลงอีแซวนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกล่าวไม่ตรงกัน ดังนี้ เอนก นาวิกมูล กล่าวไว้ว่า เพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 67 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) นางบรรจง หนูทอง ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่าเพลงอีแซวเกิดในสมัยรัชกาลที่ 6 สุกัญญา ภัทรราชย์ กล่าวไว้ว่า เพลงอีแซวเกิดประมาณในสมัยรัชกาลที่ 7 ขวัญจิต ศรีประจันต์ กล่าวว่าเพลงอีแซวเกิดมาประมาณ 100 กว่าปี จากการศึกษาประวัติเพลงอีแซวผู้วิจัยอนุมานได้ว่าเพลงอีแซวน่าจะมีอายุประมาณ 70 - 100 ปี (นับถึง พ.ศ. 2547) และในปัจจุบันเพลงอีแซวยังคงได้รับการอนุรักษ์สืบทอดต่อกันมา ซึ่งเพลงอีแซวมีประวัติใกล้เคียงกับเพลงพวงมาลัยของ วิบูลย์ ศรีคำจันทร์ (2536) จากการศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เพลงพวงมาลัย โดยศึกษาในเขตอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี คือ เพลงพวงมาลัยมีที่มาจากการใช้ภาษาพูดของคนในชีวิตประจำวัน นิยมเล่นกันมาตั้งแต่กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการเพลงอีแซว มีการจัดสถานที่ในอดีตโดยเริ่มจากการแสดงกับพื้น ไม่มีหลังคา ในเวลากลางคืนจะจุดตะเกียงเจ้าพายุเพื่อให้แสงสว่าง ต่อมาเมื่อมีไฟฟ้าใช้ เริ่มมีการใช้เครื่องเสียง มีราวไฟประดับเพื่อเพิ่มแสงสี ในปัจจุบันมีการสร้างเวทีที่มีขนาดมาตรฐาน โอกาสในการแสดงเพลงอีแซวในอดีตจะเล่นเพื่อความสนุกสนานในงานบุญงานรื่นเริงต่างๆ โดยไม่คิดค่าแสดง ในภายหลังมีการตั้งค่าแสดง พ่อเพลงแม่เพลงยึดเป็นอาชีพ มีการประกอบจังหวะโดยการปรบมือ ในภายหลังมีการประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีคือ กรับ ฉิ่ง และตะโพน ปัจจุบันมีการนำกลองชุด และเครื่องดนตรีไฟฟ้าต่างๆ มาใช้กับเครื่องดนตรีเดิมเพื่อความสนุกสนานและความทันสมัย ซึ่งเพลงอีแซวมีวิวัฒนาการใกล้เคียงกับเพลงพื้นบ้านกันตรึมของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์ จากการศึกษาของพรรณราย คำโสภา (2542) คือ เพลงพื้นบ้านที่ใช้ประกอบการแสดงแต่เดิมมีจุดประสงค์เพื่อความสนุกสนานร่าเริงของชาวบ้าน เป็นทำนองสั้นๆ ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ต่อมา มีการปรับปรุงพัฒนาให้เป็นรูปแบบมากขึ้น เครื่องแต่งกาย แต่ก่อนไม่คำนึงถึงมากนัก ต่อมา มีการปรับปรุงให้มีการแต่งกายตามประเพณีนิยมสวยงามมากขึ้น รูปแบบของบทเพลงจะมีทำนองสั้น ๆ ไม่สลับซับซ้อน ทำนองซ้ำกลับไปกลับมาจังหวะและทำนองมีความไพเราะง่ายต่อการจดจำ

องค์ประกอบการแสดงเพลงอีแซวมี 6 ประการ ได้แก่ ผู้แสดง การแต่งกายของผู้แสดง เครื่องดนตรี บทร้อง ทำรำ และลักษณะคำประพันธ์ คือ ผู้แสดงเพลงอีแซวมี 2 ประเภท ได้แก่

พ่อเพลงแม่เพลง และลูกคู่ การแต่งกายของผู้แสดง พ่อเพลงในอดีตเริ่มจากการแต่งกายแบบธรรมดา ใส่กางเกง ใส่เสื้อม่อฮ่อมมีผ้าขาวม้าคาดเอว ไม่มีการแต่งหน้า แต่ในปัจจุบันพ่อเพลงมีการแต่งหน้า แต่งกายด้วยเสื้อคอกลมแขนสั้น มีลวดลายสวยงาม หรือลายดอกสีสด ๆ นุ่งโจงกระเบนสีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม นุ่งทับเสื้อที่เอว มีผ้าขาวม้าคาดเอว แม่เพลงในอดีตใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอก นุ่งผ้าถุง หรือโจงกระเบนก็ได้ แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนมาใส่เสื้อลูกไม้ หรือเสื้อคอกลม หรือคอวี หรือคอปก แขนกระบอก ปลอยชายเสื้อทับผ้านุ่งโจงกระเบน คาดเข็มขัดเงิน หรือเข็มขัดนาค หรือเข็มขัดทอง สวมเครื่องประดับ พ่อเพลงและแม่เพลงไม่สวมรองเท้าในการแสดงเพลงอีแซว เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นเพลงอีแซว ในอดีตมีการใช้กรับ ฉิ่ง และตะโพน และในปัจจุบันแม้ว่าจะมีเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้น แต่คณะเพลงอีแซวก็ยังใช้เครื่องดนตรีในอดีตผสมผสานกับเครื่องดนตรีปัจจุบัน บทร้องในการแสดงเพลงอีแซว ได้แก่ บทไหว้ครูและบทเกริ่น บทประและบทอวยพรและบทลา ทำรำเพลงอีแซวมี 2 ประการ คือ ทำรำของพ่อเพลงแม่เพลง ทำรำของลูกคู่ และลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัณฑิตสุพรรณยศ (2535) จากการศึกษาวิเคราะห์เพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี ว่าเพลงอีแซวลักษณะเด่น คือ มีจังหวะเร็ว มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนหัวเดียว

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรีมี 5 ประการ ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อ ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยม ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกาย และภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ คือ ภาพสะท้อนสังคมด้านความเชื่อมี 5 ประการ ดังนี้ ความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องฤกษ์ยาม ความเชื่อเรื่องการลงเมตตามหาเสน่ห์ ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง ความเชื่อเรื่องเทวดา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วาสนา ดันสารี (2532) จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ลำตัด : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ในด้านวิถีชีวิตกล่าวถึงความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เรื่องพระเจ้า เรื่องโชคชะดาราตี ด้านคำสอนคติเตือนใจ สอนเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของโลก การดำเนินชีวิตของมนุษย์ ภาพสะท้อนสังคมด้านอาชีพ บทร้องเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคมด้านอาชีพ 3 ประการ ได้แก่ อาชีพทำนาทำไร่ สะท้อนภาพว่าชาวจังหวัดสุพรรณบุรีประกอบอาชีพหลักคือการทำนาทำไร่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุมาลย์ เรืองเดช (2517) จากการศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน คือ เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงเพลงพื้นเมืองภาคกลาง เพลงส่วนใหญ่เกี่ยวเนื่องกับการกลีกรรรม เนื้อเพลงเกี่ยวข้องกับสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณีของชาวบ้าน อาชีพแพทย์ สะท้อนให้เห็นการยกย่องว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ โดยเฉพาะหมอหลวง เพราะเชื่อว่ามีความรู้ความสามารถในการรักษาคนไข้มากกว่าหมอธรรมดา อาชีพเล่นเพลงอีแซว สะท้อนภาพชาวจังหวัดสุพรรณบุรีแก้ปัญหาความยากจนโดยยึดประกอบอาชีพการเล่นเพลงอีแซว เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านค่านิยมที่ปรากฏในบทร้องเพลงอีแซวมี 3 ประการ ได้แก่ ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตก ค่านิยมการปฏิบัติตัวของผู้หญิง และค่านิยมเรื่องการกินหมาก ภาพสะท้อนสังคมด้านการแต่งกายมี 2 ประการ ได้แก่ การแต่งกายของผู้ชาย และการแต่งกายของผู้หญิง การสวมหมวก ประการสุดท้ายคือภาพสะท้อนสังคมด้านความผูกพันระหว่างเครือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัญญา สุจนายา (2525) ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงปฏิพากย์ บทเพลง

แห่งปฏิภาณของชาวไทย ศึกษาเพลงปฎิพากย์ในฐานะเป็นภาพสะท้อนสังคมไทยในอดีต และบันทึกเหตุการณ์และวิพากษ์วิจารณ์สังคม และสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนพร พัทธกษุปถัมป์ (2542) ได้ศึกษาศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ คือ เพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์ มีการสร้างสรรค์บทเพลงโดยจะนำเอาเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม มาประยุกต์แต่งไว้ในบทเพลงและสื่อสารไปยังผู้ฟังให้ได้รับความรู้ในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมตลอดมา

การแสดงเพลงอีแซวสะท้อนภาพสังคม ประเพณีและวัฒนธรรม ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีศิลปะ อันเป็นเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจของคนไทย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการแสดงเพลงอีแซวเพื่อให้อนุชนตระหนักและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์การแสดงของไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ และส่งเสริมการแสดงเพลงอีแซวเพื่อเป็นหลักฐานทางสังคมในการศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2543). เจ็บไข้ได้ป่วย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7-15 เรื่อง แนวคิดไทย. หน้า 616. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (ม.ป.ป.). บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ. กรุงเทพฯ: สภาวิจัยศิลปและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาเลื่อง มณีวงศ์. (2542?). อบรมเชิงปฏิบัติการเพลงอีแซวนักเรียนระดับชั้นประถมและมัธยมศึกษา. (เอกสารประกอบคำสอน). สุพรรณบุรี: โรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา1. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน สดแสงจันทร์. (2544). การศึกษาเพลงพื้นบ้านของคณะขวัญจิต ศรีประจันต์. ปริญญานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธนพร พัทธ์กษุฒ์. (2542). ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงพื้นบ้านของขวัญจิต ศรีประจันต์. วุฒยานิพนธ์. ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. (ไทยศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา มาตะวิสุทธิ. (2543). ชายกับหญิง. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7-15 เรื่อง แนวคิดไทย. หน้า 396. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุปผา ทวีสุข. (2522). คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุปผา บุญทิพย์. (2543). คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรจง หนุทอง. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วาสนา หนองเพียน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. เมื่อ 10 มกราคม 2547.
- บัวผัน สุพรรณยศ. (2535). วิเคราะห์เพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี. วุฒยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ วิทยารัฐและคณะ. (2540). ประเทศของเรา 4 สมบูรณ์แบบ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- (2543). ประเทศของเรา 1 สมบูรณ์แบบ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ปราณี วงศ์เทศ. (2543). ระบบความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อศิลปะ การละเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-8 เรื่อง ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านของไทย. หน้า 89. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2543). ศิลปะการแสดงของไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 9-15 เรื่อง ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านไทย. หน้า 537-540. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ และคณะ. (2543). ความสามารถกับโชควาสนา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 7-15 เรื่อง แนวคิดไทย. หน้า 616. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พรรณราย คำโสภา. (2542). วิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกัณฑ์ของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์. ปรินิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต.(ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- พยงค์ เทียนแจ่ม. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วาสนา หนองเพียน เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. เมื่อ 10 มกราคม 2547.
- พิสุจน์ ใจเที่ยงกุล. (2545, 16 กันยายน). มรดกเมืองสุพรรณ. เพชรสุพรรณ. 2 : 2
- ปิญญู จิตต์ธรรม. (2516). คติชาวบ้านอันดับ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เมืองสงขลา.
- มนตรี ตราโมท. (2497). การละเล่นของไทย. พระนคร : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์.
- มัลลิกา มัสสุดี. (2544). การปรับประเทศให้ทันสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7 เรื่อง ไทยกับการปรับประเทศให้ทันสมัย. หน้า 36. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เรณู โกศินานนท์. (2537). การแสดงพื้นบ้านในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วาสนา ต้นสารี. (2532). ลำตัด : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ปรินิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิบูลย์ ศรีคำจันทร์. (2537). เพลงพวงมาลัย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร จิตะฐาน. (2544). ระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมไทย ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7 เรื่อง สังคมและวัฒนธรรมไทย. หน้า 223. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุกัญญา ภัทรชัย. (2533). เพลงพื้นบ้านของไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-8 เรื่อง ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้านไทย. หน้า 361. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). เพลงปฎิพากย์: บทเพลงแห่งปฎิภาณของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุภางค์ จันทวานิช และสุวรรณา สถาอานันท์. (2544). พื้นฐานความคิดทางสังคมและวัฒนธรรมไทย ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7 เรื่อง สังคมและวัฒนธรรมไทย. หน้า 151. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ และคณะ. (2543). ลักษณะความเชื่อทางศาสนา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 เรื่อง สังคมไทย. หน้า 655. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลย์ เรืองเดช. (2518). เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน. กรุงเทพฯ: ปรินิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เสรี พงศ์พิศ. (2543). ไสยศาสตร์ในสังคมไทย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 เรื่อง ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย. หน้า 294. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อมรา พงศาพิชญ์. (2543). สังคมชนบทกับการเปลี่ยนแปลง. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 เรื่อง สังคมไทย. หน้า 501. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอนก นาวิกมูล. (2521). เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การเวก.

----- (2527). เพลงนอกศตวรรษ (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

----- (2533). เพลงพื้นบ้านภาคต่าง ๆ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-8 เรื่อง ศิลปะ การละเล่น และการแสดงพื้นบ้าน. หน้า 396. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประวัติพ่อเพลงแม่เพลงจังหวัดสุพรรณบุรี

ขวัญจิต ศรีประจันต์

ชื่อจริง	นางเกลียว เสรีกิจ
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 3 สิงหาคม 2490
บิดา มารดา	นายอึ้งค์ นางปลด เสรีกิจ
ภูมิลำเนา	อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
การศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครอบครัว	สมรสกับนายเสวี ธารพร มีบุตร 3 คน
ประวัติส่วนตัว	เป็นศิลปินพื้นบ้านที่มีชื่อเสียง ในนาม ขวัญจิต ศรีประจันต์ เริ่มฝึกร้องเพลงพื้นบ้านกับครูไสว วงษ์งามและครูบัวผัน จันทรศรี ตั้งแต่อายุได้ 15 ปี เป็นผู้สนใจเพลงพื้นบ้าน ประกอบกับมีพรสวรรค์ทางด้านนี้ ทำให้สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเพลงอีแซวต้องใช้ไหวพริบ ปฏิภาณสำนวนกลอนคมคายเป็นที่จับใจของผู้ชม สามารถนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาเขียนเป็นเพลงอีแซว เพื่อสอดแทรกเนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนได้อย่างมีศิลปะ ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของคนทั่วประเทศ จนกลายเป็นสัญลักษณ์ของแม่เพลงพื้นบ้านแห่งจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนั้นยังเป็นวิทยากรพิเศษ ให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี อนุรักษ์ส่งเสริมศิลปะพื้นบ้านมาโดยตลอด มีความกตัญญูเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อสาธารณชน เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

รางวัลเกียรติยศ

1. ได้รับโล่เชิดชูให้เป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะพื้นบ้านภาคกลาง จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2532
2. เป็นผู้เชี่ยวชาญในการร้องเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว
3. ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (เพลงพื้นบ้าน – อีแซว) พ.ศ. 2539

นกเอี้ยง เสียงทอง

ชื่อจริง	นางสาวสวัสดิ์ เทียนแจ่ม
วัน เดือน ปีเกิด	วันพุธ เดือน 9 ปีมะเมีย พ.ศ. 2997
สถานที่เกิด	เกิดที่บ้านบางงาม อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ภูมิลำเนา	บ้านเลขที่ 667 หมู่ 5 ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
การศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ
ครอบครัว	สมรสกับนายอุทัย เจียมพุก มีบุตร 3 คน
ประวัติส่วนตัว	เมื่อยังเด็กนกเอี้ยง เสียงทองเคยเป็นโรคมือ เท้า ไม่มีแรงช่วยเหลือตัวเอง แทะบไม่ได้เลย โตขึ้นฝึกหัดร้องเพลงอีแซวครั้งแรกกับ ครูเคลิ้ม ปักซี่ ซึ่งปัจจุบันได้เสียชีวิตแล้ว และฝากตัวเข้าเป็นศิษย์ครูเพลงชื่อดังในเขตดอนเจดีย์ จนเป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไป นกเอี้ยง เป็นแม่เพลงที่ไม่รู้หนังสือ อ่านเขียนหนังสือไม่ได้ มีความรู้เพียงแค่เขียนชื่อตนเองได้เท่านั้น ส่วนการจำเพลงนั้นต้องให้ น้องสาว คือนกเล็ก อ่านเนื้อเพลงให้ฟังเพียง 2-3 ครั้งก็จำเนื้อเพลงได้ทั้งหมด นกเอี้ยงเป็นคนเสียงดี ร่าสวย มีคณะเพลงอีแซวเป็นของตนเอง และยึดเป็นอาชีพหลักเล่นเพลงมาจนถึงปัจจุบัน

รางวัลเกียรติยศ

1. ได้รับรางวัลผู้อุทิศตนฝึกหัดเล่นเพลงอีแซวให้กับ
โรงเรียนบริหารแจ่มไสวทยา 1 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ได้รับประกาศเกียรติคุณให้เป็นศิลปินพื้นบ้านในระดับ อำเภอดอนเจดีย์ จากสภาวัฒนธรรม จังหวัดสุพรรณบุรี
3. เป็นผู้เชี่ยวชาญในการร้องเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เป็นต้น
4. ได้รับเกียรติให้เข้าร่วมการตัดสินประกวดเพลงพื้นบ้าน (อีแซว) ในงานอนุรักษ์ดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรีทุก ๆ ปี

นกลีเก้ ดารุ่ง

ชื่อจริง	นางพยงค์ เทียนแจ่ม
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2505
ภูมิลำเนา	บ้านเลขที่ 1565 หมู่ 5 ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
การศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7
ประวัติส่วนตัว	นางพยงค์ เทียนแจ่ม แม่เพลงคณะนกลีเก้ ดารุ่ง มีความสนใจในการเล่นเพลงอีแซว และด้วยความยากจนเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จึงออกมารับจ้างทั่วไป ขณะนั้นมีพี่สาวคือ นกเอี้ยง เสียงทอง หัดเพลงอีแซวอยู่ก่อนแล้ว จึงชวนนางพยงค์มาหัดเล่นเพลงอีแซวกับครูเคลิ้ม ปักซี่ ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นอา และเป็นศิษย์คนสุดท้ายของครูเคลิ้ม ปักซี่ เมื่อเกิดความชำนาญ จึงตั้งชื่อคณะเพลงอีแซวว่า นกลีเก้ ดารุ่ง

ผลงาน

1. เป็นผู้เชี่ยวชาญในการร้องเพลงพื้นบ้านทุกประเภท เช่น เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เป็นต้น
2. เป็นผู้ถ่ายทอดศิลปะการแสดงเพลงอีแซวให้กับผู้ที่มีความสนใจอนุรักษ์และเผยแพร่เพลงอีแซว
3. เป็นวิทยากรให้ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี

บุญโชค ชนะโชติ

ชื่อจริง	นายโชติ สุวรรณประทีป
วัน เดือน ปีเกิด	พ.ศ. 2487 อายุ 60 ปี
สถานที่เกิด	เกิดที่บ้านตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ภูมิลำเนา	บ้านเลขที่ 1662 หมู่ 5 ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
การศึกษา	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครอบครัว	บิดาชื่อนายไสว วงษ์งาม (พ่อเพลงที่มีชื่อเสียงในอดีต)
ประวัติส่วนตัว	ชีวิตเริ่มจากการฝึกหัดลิเกมาก่อน โดยที่ไม่มีใจรักทางเพลงอีแซวเลย ทั้งที่ในยุคนั้นพ่อของเขาเป็นพ่อเพลงมีชื่อเสียง นายบุญโชคฝึกหัดเล่นลิเกอยู่ 7-8 ปี ก็พบกับครูเพลงอีแซวที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งซึ่งเป็นเพื่อนกับนายไสว ชื่อครูข้าม แห่งบ้านเดิมบางนางบวช ได้ฝึกหัดเล่นเพลงอีแซวกับครูข้าม และยึดเป็นอาชีพมาจนถึงปัจจุบัน

ภาคผนวก ข
บทร้องเพลงอีแซวจังหวัดสุพรรณบุรี

บทไหว้ครู

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะบุญโชค ชนะโชติ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

...ยกพานก้านกลั่นขึ้นบนหน้าผาก

ลูกจะยกบายศรีขึ้นสี่มุม

ลูกจะไหว้ไตรสรตรองค์พระพุทธรูป

ไหว้ชั้นอินทร์ชั้นพรหมชั้นยมกภาพ

ไหว้พระโมคคัลลาน์องค์พระสารีบุตร

ไหว้พระพุทธรูปเจ้าที่ล่องเข้านิพพาน

ได้ฝากศาสนามาตั้งห้าพัน

เกิดมาก็ช้านานเนิ่นสมัย

เห็นแต่ฝ่าพระบาทองค์พระศาสดา

พวกเราชาวบริวาร

จะไหว้พระพุทธรูปที่ล้ำไหว้พระธรรมที่เลิศ

ที่ขอที่เขาก่อนที่ข้าพเจ้าจะยก

ไหว้ทั้งอุณรุทตลอดทั้งอินทรี

ไหว้ทั้งองค์มัลลย์พระไชยเถร

ขอให้มาค้าชูเอ๋ยกัณฑ์

รูปเทียนและหมากถวาย

ลูกจะไหว้พระภูมิเจ้าของที่

ไหว้ทั้งเทวดาองค์ดีดี

ท้าวเวสสุวรรณอยู่ในลิบลี้

ไหว้ทั้งอุณรุทเรื่องฤทธิ์

ดัดบ่วงสงสารลงไปลิบลี้

พวกเราหรือท่านประเดี๋ยวนี้

ไม่ทันตัวท่านสักที

เหยียบย่ำอยู่ในป่าเอยพงพี

ได้ไปนมัสการเสียทุกปี

ไหว้พระสงฆ์องค์ประเสริฐอยู่ในโลกโลเก

ไหว้ไปทั้งสาวกองค์พระชินสีห์

ท่านไปหักกงจักรกันอยู่ในเมืองผี

ท่านเป็นบริเวณอยู่ในโลกโลเก

ไปเสียในเวลาเอยแล้ววันนี้

บทเกริ่น

คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

บรรจงจับสับนิ้วขึ้นหว่างคิ้วทั้งคู่
 เชิญสดับรับสกลอนสดเพลงอีแซว
 เพลงอีแซวยุคใหม่ผัดกับสมัยโบราณ
 ถ้าขาดผู้ส่งเสริมเพลงไทยเดิมคงสูญ
 อันว่าเพลงพื้นเมืองเคยรุ่งเรืองมานาน
 ประมาณร้อยกว่าปีตามที่มีหลักฐาน
 ทั้งปู่ย่าตายายท่านก็ได้บอกเล่า

ในฤดูเทศกาลเมื่อมีงานวัดวา
 หรือยามตรุษสงกรานต์ก็มีงานเอิกเกริก
 ประชาชนชุมนุมทั้งคนหนุ่มคนสาว
 ชวนลูกชวณหล่านไปร่วมงานพิธี
 ที่จังหวัดสุพรรณก็มีงานวัดป่า
 ปิดทองหลวงพ่อดโตแล้วก็ไม่หนา
 ได้ทำบุญทำทานก็เบิกบานอุรา
 ได้ดูลิเกละครเวลาพักผ่อนแล้ว
 หนุ่มสาวชาวเพลงก็ครื้นเครงล้อมวง
 ร้องเกี้ยวพาราสีบทกวีพื้นบ้าน
 เพลงพวงมาลัยบ้างก็ใส่เพลงฉ่อย

เชิญรับฟังกระทู้แล้วเพลงไทย
 ฝากลำนํ้าตามแนวเพลงอีแซวยุคใหม่
 ถึงรุ่นลูกรุ่นหลานนับวันจะสูญหาย
 ถ้าพ่อแม่เกื้อกูลลูกก็อุ่นหัวใจ
 สมัยครูบัวผันและอาจารย์ไสว
 ที่ครูบาอาจารย์หลายหลายท่านกล่าวไว้
 การละเล่นสมัยเก่าที่เกรียวกราวเกรียง
 ไกร
 ทอดกฐินผ้าป่าก็เฮฮากันไป
 งานนักขัตฤกษ์เอิกเกริกยิ่งใหญ่
 ทั้งผู้แก่ผู้เฒ่าต่างก็เอาใจใส่
 ถือเป็นประเพณีและศักดิ์ศรีคนไทย
 คนทุกทิศมุ่งมาที่วัดป่าเลไลยก์
 ให้บุญกุศลรักษามีชีวาสดใส
 สุขสันต์हरษาทั่วหน้ากันไป
 เพลงฉ่อยเพลงอีแซวก็เจือยแจ้วปลุกใจ
 เอ่ยทำนองร้องส่งตั้งวงรำราย
 เป็นที่สนุกสนานสำราญหัวใจ
 ทั้งลูกคู่ลูกข่อยต่างก็พลอยกันไป

บทออกตัวพ่อเพลง

คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

...จะกล่าวนักซึกข้าเดี๋ยวมันจะเกินต้องการ
 เหลียวไปดูเวลานาฬิกาสามทุ่ม
 บ้างอุ้มบุตรจุดหลานมากันรุงรัง
 เมื่อเราจะไปหาสาวต้องแต่งกายให้สวย
 ผืนผ้าหันหน้าเข้าห้องหวังจะประนํ้าหอม
 สมัยนี้แต่งกายมันผิดสมัยรุ่นเก่า
 เราต้องแต่งแต่พอเหมาะเพราะเราเป็นหนุ่มโสด

สวมกางเกงเสื้อก๊ากเสื้อปักคอปาน
 หยิบเอาเสื้อสมัยมาสวมใส่พอเหมาะ
 ยุคสมัยให้มันเราต้องกันผมจอน
 เลยหยิบแป้งผัดหน้าลงมหาเสน่ห์
 เอาอิทธิไจไว้หน้าเอาเมตตาไว้หลัง
 ว่ายันดั่งสันตังอะวิกสิ่งกะเล
 แต่พอสาวสาวเห็นหน้าน้ำตาหยดผลอย

ประเดี๋ยวลเวลาสำราญเราจะล่องไปหลาย
 ประชาชนมาประชุมไม่เลือกหญิงหรือชาย
 อุ้มหน้าจูงหลังพากันมามากหลาย
 แต่งไม่ดีแล้วมันป่วยแล้วการไป
 ให้สาวตามวิ่งตอมกันเจียนตาย
 ไม่เลือกว่าหนุ่มหรือสาวต้องแต่งตามนิสัย
 จะต้องนุ่งริสเซียแต่งให้เทียมมาเสีย
 หยิบรองเท้ามาใส่
 ผ้าขาวม้าเยอร์มันแต่ซื้อจากเชียงใหม่
 หวังใจจะเดาะอีแม่สาวบ้านใต้
 ประเดี๋ยวมแม่สาวดัดลอนเธอจะไม่สนใจ
 บทอิทธิไจสาวเห็นชอบใจ
 แล้วเอายันปัตถมึงเข้าไว้ข้างท้าย
 สัพพะสัพเพสันนอกสันใน
 มันต้องยอมให้ทอยไม่ว่าเจ๊กหรือไทย

...พอเสร็จจากการแต่งกายเราจะต้องไปหาสาว
 คำโบราณเขาว่าไว้ถ้าเป็นทางธรรม
 เขาบอกถ้าอยู่มีไฟมันเราไปมีเพื่อน
 จะต้องไปชวนเพื่อนชายของเรานั้นไปด้วยกัน
 เลยยกเท้าก้าวจ่อริบจรจัน
 พอพักหนึ่งถึงเพื่อนไม่แซ่เขื่อนเนินช้า
 สาวมีสาวมาจะร้องไปดูสาว
 เราเป็นหนุ่มตกค้างมาตั้งแต่ครั้งปีจอ
 หม้อมาทั้งทีไปเลือกดีคนละหม้อ

เพราะเป็นหนุ่มครั้งคราวจะต้องรีบ
 กลาไคล
 ใจจริงเราก็จำกันเอาใส่ใจ
 เมื่อเราจะลงจากเรือนต้องเกรงอันตราย
 เคยถึงไหนถึงนั้นไม่ว่าจะไปทางไหน
 เดินคู่ริบตันเราไม่มัวนั่งดูตาย
 เดี๋ยวมันจะเลยเวลาเราไม่มัวรำไร
 บ้างจะเป็นสาวกระมังเราจะเป็นหนุ่มทำไม
 ยังไม่เคยดีหม้ออีแม่สาวรุ่นใหม่
 จะเป็นหนุ่มกุมกระตอกกันอยู่อย่างใด

...ก่อนจะออกจากบ้านต้องดูยันต์พม่า
 ยันต์พม่าแหกคุกเป็นคู่ทุกเดินทาง
 ตกลงมาศูนย์หนึ่งเราจะพึงรับจร
 แต่พอเข้าสองศูนย์มันยามกาบบาท
 ตัวกาบบาทเขาว่าเป็นยามอัปรีย
 ตกมาตาว่างเปล่าเขาก็เรียกยามปลอด
 แต่พอได้สี่ศูนย์เพิ่มพูนเกิดผล
 พอได้ฤกษ์พระรามเราก็พากันข้ามสมุทร

ต้องฤกษ์ดำราแล้วจึงค่อยครรไล
 เขาลักเป็นตาตารางเอาไว้ที่ใต้หัวไหล่
 ถ้าเราขึ้นรั้งก่อนจะเกิดอันตราย
 ลามของเรายังขัดมันยังไปไม่ได้
 แม้เดินทางไม่ดีอาจจะเจ็บตัวได้
 แม้เดินทางจนตลอดไม่พบดีหรือร้าย
 จงรับจรลียามนี้ต้องได้
 มือก็ถืออาวุธเราจงไปไวไว

...แต่พอพวกเรามาพร้อมเลยรีบอ้อมเดินออก
 เดินบุกระเบิดมาด้วยความลำบาก
 จึงส่งสำเหนียกเรียกนุจแม่ดาราสาวรุ่น
 เจ้าหล่อนจะนั่งนอนในเหมือนยังควายนอนน้ำ
 ให้เอาน้ำบัวปากแล้วคายหมากให้เสร็จ
 พี่ได้เอาเสียงมาวอนเอาสุนทรเข้าอ่อย
 เจ้าจะนั่งเป็นไปทำให้ชายเป็นบ้า
 ให้หล่อนเอาน้ำบัวปากคายหมากลงกอง
 พี่ได้เอาหวานเข้ามาวอนแล้วเอาสุนทรเข้ามาอ่อย
 มานั่งในคอนนอนรอแม่รูปหล่อจันทร์แรม
 เหลียวหาแลหายช่างไม่มาให้เห็น
 มานั่งซุ่มคอยสาวจนโศกเศร้าใจเสีย
 ให้เจ้าเผยบานพับออกมารับหน้าพี่
 ให้เจ้าเอ่ยวาจาพี่อยากจะฟังจากเจ้า
 เจ้าจะนั่งเป็นไปทำให้ชายเป็นบ้า
 ให้น้องเอ่ยหัวข้อพี่จะได้ยอหัวเข่า
 คนแก่คนแก่คราวแม่คราวพ่อ
 เปรียบเหมือนนกกาเหว่ามันเที่ยวบินผวา
 สงสารปีกผีไม่มีจะกรอกรำไรมานั่งซุ่มคอยสาว

เดินรัดตัดกรอกหนทางมันไกล
 บุกน้ำข้ามฟากเพราะแม่แก้วฝาเป็นไฟ
 แม่หัวนมหนูหนูให้ออกมาจระนัย
 เดี่ยวจะได้เข้าสนามน้องอย่าหนีไปไหน
 จะนั่งเหม่อลมเมิดกันอยู่ทำไม
 แม่แขนอ่อนท่อนอ้อยเจ้าอย่าทำเป็นอาย
 แม่ดอกบุษบาเจ้าจะพึงเบนหน้าบ้าย
 จะได้ออกมาร้องเพลงพวงมาลัย
 แม่แขนอ่อนท่อนอ้อยเจ้าจะทำเป็นอาย
 สวยเกินแก้วแกมคิ้วก็โค้งหางไก่
 อย่ามัวทะเล่สิ่งนั่งเล่นกันอยู่ทำอะไร
 แกะกะรัตเกลี้ยเกลี้ยมาแต่โพธิ์ท่าทราย
 จงเปิดพกคัมภีร์เขามาแลกเงินไฟ
 แม่สาวน้อยบ้านนาให้ออกมาจระนัย
 มานั่งหาคอยหาแทบจะนั่งร้องไห้
 สมควรเข้าจะได้เข้าแล้วเรื่อยไป
 มานั่งล้อมคอยรอน้องจะมัวรำไร
 วันนี้มาพบลูกหัวไว้เมื่อจวนจะวาย
 จงขมิบยาวตั้งโตคอยแม่เพลงด้วยอาลัย

บทออกตัวแม่เพลง

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

...สิบนิ้วประนมขอน้อมคำนับ
ประชาชนหญิงชายที่ล้อมหลังล้อมหน้า
ลุงป้าตาปู่ที่มายืนดูดาซดื่น
บ้างมายืนดูแกบ้างมาแลดูหล่อน
หนูเพิ่งจะเริ่มรึเล่นยังไม่เด่นโด่งดัง

หักหารบรรหาไม่เคยว่าสักหน
ถ้าบทกลอนที่กล่าวไม่เกลี้ยงเกลาร้อยกรอง
คราวสูงคราวป้าคราวน้ารุ่นพี่
บทบาทพลาดพลั้งทั้งหน้าหลังตกหล่น
จงโปรดปรานอภิปรายขออภัยแม่พ่อ
ไม่แนบเนียนนิมนวลเหมือนยังเขาเล่นชานาญ
อึดอัดแน่นอกคล้ายกับแผ่นอิฐ
ถ้าผิดบ้างพลั้งพลาดจงอนุญาตยกย่อง

ก้มเกล้าลงกราบที่ท่านมาเกลื่อนกลาย
ทั้งบ้านนอกบ้านนาและบ้านใน
บ้างก็นั่งบ้างก็ยืนชายหญิงเด็กใหญ่
เพลงจริงสัญญาเราจะมานั่งดูใจ
แม้จะเผลอไผลพลาดพลั้งยังเผลอเผลอ
ไผลไผล
ยามลูกเข้าตาจนมันก็ต้องจำใจ
ทั้งป้าน้าพี่น้องจะเบนหน้าเบี่ยงหน้า
คราวเดียวกันก็ดีพ่อแม่แม่หม้าย
เผลอตัวลืมนั่นไม่ว่าเหนือหรือใต้
ไม่แนบเนียนเสนาะเหมือนกินน้ำบ่อใน
ลูกยังไม่เคยเชี่ยวชาญหรือชำเช่นมีชัย
เพิ่งจะประดกประดิดขลุ่ยยังเอาดีไม่ได้
โปรดปรานนักร้องที่ยังไม่รู้เท่าไร

...เพลงอีแซวเป็นเพลงโบราณของรัชกาลองค์ที่หก
เพลงอีแซวฟังแล้วน่าสงสาร
มันเป็นเพลงเก่าเพลงแก่ตั้งแต่พ่อแม่เรา
มันไม่ใช่สตรีงที่ใครเห็นก็ชอบเด่น
จะชมเพลงอีแซวต้องใจเย็น ๆ

ที่ได้หยิบยกเอามาบรรยาย
เขาทอดทิ้งโรงทานฉันมาน้อยพระทัย
ฉันห้อยโหนดตามหาฉันกลัวจะตกสูญหาย
ลูกหลานเราก็เล่นเสียจนเหงื่อกาฬไหล
ถึงจะร้องรำเล่นต้องมีลวดลาย

...ได้ฟังเพื่อนเขามาเล่าเขามากล่าวเป็นกลอน
เมื่อนกเล็กฟังแล้วจิตใจก็แผ่วอ่อนพับ
ปู่ย่าตายายเขาเล่าไขข้อขอด
เมื่อแต่ก่อนพวกเรานิยมเพลงโบราณ
ตรุษสงกรานต์งานปีก็เคยมีเพลงมา
ปรบมือดีฉิ่งทั้งชายหญิงปู่ย่า

ฉันฟังแล้วก็อ่อนในหัวใจ
ฉันนอนตาไม่หลับด้วยความรักอาลัย
โปรดฟังให้ตลอดเถิดนะพวกเราทั้งหลาย
เมื่อมีการมืงานก็วานกันเล่นง่ายง่าย
อีกทั้งกฐินผ้าป่าได้ยินเสียงเราก็น่าไป
เขาก็พากันมาทั้งเมียมีเมียมา

มาบัดนี้สูญสาบมันช่างดับอาดูร
เมืองทองของไทยก็หลงไหลในกิเลส

เพลงฝรั่งกำลังฮิตเพลงโห่
ไทยเราเอ๋ยทั้งประเทศช่างไม่ทุเรศเพลงเรา
นกน้อยน้องนางฉันมานั่งใจลอย

ฉันกอดหมอนนอนสะอื้นอยากจะฝันเฟื่องฟู
ยังมีบุญมาอภิบาลทางการทำนกอพย
หากว่าไม่ไปหาพวกเราไม่มาให้เห็น

เหมือนโลกเราทারণจะให้ดับสลาย
พอได้เพลงของต่างประเทศก็ทำเป็น
ลืมเพลงไทย

ทั้งสามซ้ำซาได้ปนกันว่าเสียดาย
มาลืมปฐยาตาเฒ่าทอดทิ้งเพลงไทย
น้ำตาเผละหยดผลอยเหมือนลมพัด
ชายเฝ้า

ลูกหลานเราจะได้อะไรเพราะความเสียดาย
เขาชมเชยเชิดชูให้หันกลับมาใช้
เพราะไม่มีงานเรามาเล่นกันอย่างไร

...ลูกยกมือขึ้นพนมแล้วกราบกัมเกศา
จะตตินินทาฉันนักก็พารุ่นหลัง
ผลัดสักสองสามปีจะว่าให้ดีเหมือนพวกหมู่

อีกทั้งพี่น้องป้าแล้วท่านจะพึงเบื่อหน่าย
เพราะชื่อเสียงฉันยังไม่ดังยังร้องดีไม่ได้
จะมาแสดงให้ท่านดูแล้วท่านจะบอกเสีย
ดาย

...ไ้การจะเล่นนี้แหละอยากจะเล่นให้เขานิยม
ไ้ที่เขาชอบเขาไม่ชังเขาก็นั่งยิ้มแฉ่ง

สมองยังอ่อนอี๊ดอัดจะหัดก็ยังผิด

ไ้ที่เขาชอบเขาก็ชมว่าร้องดีพอใช้
ไ้ที่ไม่ชอบเขาก็ชังกันไม่ว่าหญิงหรือ
ชาย

ฉันไม่ใช่เนติบัณฑิตยังเอาดีกันไม่ได้

เพลงอีแซวตำบลงันได

คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะบุญโชค ชนะโชติ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ญ. จะออกตัวไปนานดูการจะช้า
ไต่ย็นชายร้องชวนแม่หน้าवलไม่เนิ่น
จะออกไปดูหนุ่มต้องแต่งตัวเสียหน่อย
นั่งหน้ากระຈະໂງກມອງเงา
หยิบแป้งมาทาผ้าหน้าให้ขาวผ่อง

จะรบกวนเวลาท่านผู้ชมไปหลาย
ไต่ย็นคำชวนเชิญของบรรดาผู้ชาย
เสื้อแสงสายสร้อยแม่คนสวยต้องใส่
หวีผมหวีผ้าปล่อยยาวเคลือบไหล
หนุ่มเห็นให้มองทำซม้าย

ญ. ว่าเธอก็แต่งฉันหรือก็แต่ง
หวีผมทรงกระทุ่มสาวหนุ่มโบราณ
เอาผ้าแพรมาห่มดูเหมาะสมสดสวย
หมากเจียนพลูจีบจัดแจงบรรจง

ผ้าหน้าทาแป้งเธอไปฉันก็ไป
ผ้าโจงกระเบนพื้นบ้านเสื้อคอระบาย
เอาเชี่ยนหมากไปด้วยเพราะฉันอดไม่ได้
พอเตรียมเสร็จแม็กก็ลงลงบันได

ญ. จึงชักชวนพวกเราเดี่ยวจะเลยเวลา
เดี่ยวพ่อหนุ่มน้อยเขารอนาน
หนุ่มน้อยเขานัดให้มาพบตรงนี้
จะเหลียวทางซ้ายหรือก็เปล่าตา
แม็กจึงรีบเดินเรื่อยไม่เห็นคนที่มารอ

แม็กจึงรีบแก้ผ้าออกมาสไบ
เวลาพอประมาณมาพบที่นัดหมาย
เขาเลยไปที่หนอว่าตรงไหน
ฉันดูทางขวาหรือก็เปล่าใจ
เลยสะดุดเอาตอแล้วไม่ตาย

ช. พอผู้หญิงสะดุดมาโดนสะดือ
เอ๊ะผู้หญิงอะไรช่างไรจรรยา
แหมผู้หญิงสมัยนี้ก็ดูดีไม่น้อย
แต่ก็ช่างเขาเถอะเรานัดเจอกับเขา

ว่าผู้ชื้ออือร้องฮือใจหาย
เดินหลบหลับตาจะเหยียบหมาเสียดาย
เดินเห็นไม่ค่อยระวังระไว
แม็กโดนเหยียบก็ทนเอาเหยียบเบาเบาไม่
เป็นไร

ช. จึงร้องทักน้องสาวแม่หน้าเศร้าตาสวย
แหมมกั๊กมากมายแล้วมีไครมามั่ง
พอพบหน้าใจนึกแหมชั๊กฮักแอบฮิต

แม็กรูปหล่อล้ำรวยเคยถูกหวยมาเท่าไร
กินข้าวแล้วหรือยังล่ะแม็กนางพุงใหญ่
เลยใช้ก้อยสะกิดหัวไหล่ติดกับกาย

ญ. พานประสบพบกันให้ไหวหวันอาวรณ์
มือไวใจเร็ววัยรุ่นใจร้อน

ต้องสลัดปิดกรของพ่อหนุ่มบ้านไกล
หยุดก่อนช้าก่อนอย่าเพิ่งเข้ามาใกล้

ฉันไม่ใช่หญิงข้างทางข้างถนน
ฉันก็ลูกพ่อหนอว่ามีแม่
จับมือจับไม่ว่าคนไทยเขาถือ

อย่าทำนิสัยสัปดนใช้การไม่ได้
ไม่ใช่ออกมาแต่กระบอกไม้ไผ่
เดียวชาวบ้านเอาไปล้อแล้วน้องอาย

ช. ขอโทษเถอะน้องสาวเพราะพวกเราคณชื้อ
จะหวงไปทำไมแค่จับไม้จับมือ
หนุ่มสาวสมัยนี้อยู่ในยุคก้าวหน้า
พี่เคยอยู่กรุงเทพเห็นมาจนทั่ว
เห็นตามศูนย์การค้าหรือตามหน้าโรงหนัง
ไม่เห็นเขาถือตัวแม่ไม่ใช่ผิวเมียกัน

เพียงแต่ขอจับมือจะหวงไปทำไม

อย่าทำเป็นซื้อป้อเลยแม่บัวบังใบ
เขาไม่ถือไม่สากันหรือทหน้ารู้ไหม
เดินเป็นคู่เดินทั่วไม่รู้ใครเป็นใคร
เขากอดหน้ากอดหลังกอดเอวกอดไหล่
เห็นทั้งกลางคืนกลางวันเขาจะกันวุ่น
วาย

ญ. ตัวอย่างที่เห็นนั้นมันเป็นสิ่งเสีย
เราเป็นคนไทยต้องรักวัฒนธรรม
ประเพณีของไทยเขาก็ให้เหตุผล
เป็นสาวเป็นนางต้องรักน้ารักนวล
อย่าเอาอย่างฝรั่งแล้วมั่งค่า

เราไม่ใช่ผิวเมียมาจับมือจับไม้
อย่าโสมมมามตามสมัยใหม่ใหม่
ว่าหญิงไทยทุกคนอย่าทำตนเหลวไหล
ความสาวต้องสงวนหญิงไม่ควรมั่งกาย
พ่อแม่จะขายหน้าชาวบ้านตาย

ช. ได้ฟังน้องสาวแม่มาเฝ้าสั่งสอน
น้องหวงประเพณีอย่างนี้พี่ก็แย
ในสมัยปัจจุบันน้องต้องทันโลกบ้าง
หนุ่มสาวสมัยนี้อายุสิบสี่สิบห้า
การจับมือถือแขนไม่ใช่แก่นสำคัญ
การจับมือถือแขนอย่าโกรธแค้นรำคาญ

ฟังเป็นอุทาหรณ์ใจสะท้อนไม่หาย
ระวังจะเป็นสาวแก่ใครไม่แลไม่ไถ่
เขาเอาอย่างฝรั่งไม่เห็นเป็นไร
เขาต่างซึ่งต่างชำเคยเห็นมาใช้ใหม่
ถือว่าเป็นเพื่อนกันเล่นแบบหมาหยอกไก่
ถือว่าเป็นเพื่อนกันไม่เห็นเป็นไร

ญ. พ่อทูลหัวผิวใครมาใช้นิสัยฝรั่ง
ก็อย่างนี้เฝ้าลูกเต้าใจแตก
ก็ผู้ใหญ่ทำยุ่งเด็กจึงทำตัวยาก
เดี๋ยวนี้หนุ่มน้อยและสาวน้อย
รู้จักกันง่ายว่าซัดไถ่กันเกิน
หญิงชายไถ่ซัดสนิทสนม
ผู้ชายเห็นแก่ตัวลืมหืมชั่วลืมหืมดี
อย่าเห็นแก่ได้เลยผู้ชายอยากดัง
ก็พวกฝรั่งชาวต่างประเทศ
เราเป็นคนไทยต้องรักวัฒนธรรม

รสนิยมสูงจึงน่าเศร้าหัวใจ
ก็ผู้ใหญ่ทำแปลกเด็กจึงจำเอาไป
ก็ผู้ใหญ่ทำอย่างเด็กจึงทำตามใหญ่
ช่างผิดร่องผิดรอยช่างน่ากลัวกระไร
เมื่อบ้านเราเจริญมีทั้งดีทั้งร้าย
คงจะไม่เหมาะสมเพราะมันผิดวิสัย
ลืมหืมทั้งประเพณีวัฒนธรรมไทย
อยากตามกินขี้ฝรั่งหรืออย่างไร
จะมาอ้างสาเหตุทำให้เสียหาย
พวกเจ้าจงจำแล้วใส่ใจ

เพลงอีแซวตับเข้าบ้าน

คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดารุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ซ. วันนี้สายัญญะวันเย็นเย็น
 เมื่อไปพบสาวสาวพวกเราจะได้อะไร
 ได้ข่าวว่ามีมิตรกำลังผลิตลูกสาว
 เราไปหาว่ามีมิตรมันจะผิดหรือถูก

ซ. ครูนักพักหนึ่งถึงบ้านแม่หนู
 ประตูกว้างตั้งองคุลีเข้าไปคงหลวม
 เห็นประตูบานบานน่ากลัวบ้างมึงมิตร
 เรียกเท่าไรก็ไม่ขานเข้าเลยดันเข้าไปดู

ญ. ใครหนอใครกันแอบมาดันประตู
 มีธุระอะไรทำไมไม่บอกให้รู้

ดูซิมาดันดูบดบดแถมยังทุบประตู
 นั้นเป็นประตูกลมีแกนตรงกลาง
 แกจะเข้าจะออกทำไมไม่บอกข้า

ซ. ขอโทษนะแม่หนูฉันไม่รู้เรื่องราว
 เป็นมีคนเข้าออกจนปากตรอกเป็นมัน
 ขำร้องขอโทษช่วยเปิดประตูรับที
 ข้ามีธุระส่วนตัวจะบอกให้ถูกต้อง

ญ. มีธุระอะไรต้องบอกข้างในด้วยเล่า
 อยากจะเข้าก็มาไม่มีเวลาไปเชิญ
 ตรงต้นขี้ไต้ฉันนั้นแหละมีตรอก

ซ. จะไปเข้าทางออกข้ากลัวอีต๊อด
 ทางมันมีหลายเส้นมีเอ็นหลายอัน
 หนัวร์กปกคลุมข้าต้องเอามือคลำ
 ข้างบนก็หนักดังรังหนู

เราจะไปเดินเล่นกันจะเป็นไร
 บางที่เจอจิกก็จะได้ชวนจับไก่
 เราไปเที่ยวบ้านเขาไปชวนคุยแก้ไข
 ไปชวนหล่อนทำลูกกันบ้างเป็นอย่างไร

น้องจะอยู่หรือไม่อยู่เห็นประตูบานใหญ่
 แหกหรือคงมาร่วมกันไม่รู้ที่ราย
 ประตูปิดไม่สนิทหรือใครอยู่ข้างใน
 ดันแรงแรงเจอรูขาดกกะใจ

เจ้าของบ้านก็อยู่ทำไมไม่เรียนยาย
 มาเที่ยวคลานดันประตูเดียวปล่อยหมา
 กัดตาย

หน้อยแน่ข้างไม่รู้จะเกิดอันตราย
 เดี่ยวเถิดลั่นโผผางหน้าจะพังฉิบหาย
 เดี่ยวแกนประตูดำตาแกจะร้องตาย

ฉันเห็นคนอื่นเขาเข้าไม่รู้ว่าบ้านใคร
 ทั้งกลางคืนกลางวันผู้คนวุ่นวาย
 เพราะธุระข้ามีขอเข้าไปหน้อยได้ไหม
 ขอเข้าไปบอกน้องแล้วข้างใน

แบบนี้มันลูกไม้เก่าเล่นแบบหมาหยอกไก่
 แหมทางก็เคยเดินทำเป็นจำไม่ได้
 จะกลับไปเข้าทางออกก็ตามใจ

ข้าอยากเข้าทางลัดเอ็งคงไม่ว่าอะไร
 ข้ามองดูอยู่นานไม่รู้ว่าเข้าทางไหน
 มองดูดำดำเอ๊ะมันเข้าไม่ได้
 แต่เอ๊ะข้างล่างนั้นรูอะไร

ญ. ข้างบนรกเป็นรับนั้นแหละฟางเพาะเห็ด
ที่แกลเห็นเป็นรูมองดูดำดำ
พอเห็นรูทั้งน้ำแกลทำล่อยหน้า

รองลงมาก็เมล็ดพันธุ์ผลไม้
คือรูท่อน้ำที่ท่วมอยู่ข้างใน
น้ำจะกระเด็นเข้าตาจะร้องเหมือนหมา
โกลั๊ตาย

ช. เสียงเจ้าของร้องเตือนข้าสละสุดตัว
ช่วยเปิดประตูหน่อยเถอะร้อยซัง
เห็นเขม่าดำมีดฆ่าเลยหยุดชะงัก
ถ้าน้องไม่แยมรอรับเห็นจะขยับเข้ายาก

เห็นน้ำท้อไหลทั่วโอโฮรู้หน้าถาย
ข้าอยากเข้าไปนั่งนอนข้างใน
ประตูเจ้าเข้ายากถ้าน้องไม่ขยาย
จะให้ลำบากเลยแม่บัวบังใบ

ญ. ฉันทไม่ถือไม่สาเมื่อแขกจะมาเที่ยวบ้าน
แต่ประตูรั้วบ้านน้องมันรก
จะเข้าบ้านผู้อื่นต้องมีนิสัยอ่อนอ่อน
ให้แกลเปิดหมวกแล้วบนหัว

จะเปิดประตูให้ช่องบานรับพ่อบัวบังใบ
หญ้าฟางไม่ได้ถกเพราะไม่มีคนไถ
ให้เปิดหมวกเสียก่อนซิพ่อหนุ่มบ้านไกล
ให้มุดมอดรอดรื้อแล้วเข้าไป

ช. ครั้นจะเปิดหมวกก็นึกอายหัวเหม่ง
หัวขำมันใหญ่แต่ข้าใส่หมวกเล็ก

หัวขำมันล้านเองข้าก็เลยไม่อาย
ข้าเลยเปิดหมวกมาแต่เด็กตั้งแต่จำความ
ได้

ข้าเปิดหมวกมานานวันนี้จะเปิดอีกนิด
ข้าเปิดหมวกบนหัวคันรื้อจนสิ้นแรง

จะเข้าบ้านมึงมิตรไม่รู้จะมิดหัวไหม
นั่งคันจนหน้าแดงแต่ก็เข้าไม่ได้

ญ. นั่งคันจนหน้าแดงหมดแรงสิ้นฤทธิ์
ประตูอยู่ทางนี้ดันไปขยี้อยู่ทางโน้น

ก็แกลแยงประตูผิดจะมีพิษมีภัย
ประตูอยู่ล่างเลือกดันบนเดียวหัวล้าน
เลือดไหล

เมื่อญาติเดินผ่านจะไปดันโดนญาติ
ไม่รู้จักประตูเลยหรือไอ้หน้าเต่า

ดันตะเข็บตะปูดขาดแกลจะโทษใคร
เดี๋ยวก็พลาดไปเข้าประตูควาย

ช. พอได้ยินเรื่องควายขาดกกะใจหน้าจืด
พูดถึงเรื่องความขำก็ใจรอนรอน

หุ้อหน้ามิดควรจะเปลี่ยนเรื่องใหม่
ประตูความมันร้อนออกจะตาย

ช. เปิดหมวกบนศีรษะหวังจะเข้าบ้าน
เดินเข้าประตูยังไม่ทันสุดตัว
เลยย่องเข้าประตูเจอรูเดิมเรื่อย

พอเข้าได้ไม่ต้องดันแหมมัวง้ออยู่ได้
โอ้ยประตูหนีบหัวข้าเล่นเอาใจหาย
เจอช่องเดินเฉื่อยเดินเรื่อยกันเข้าไป

ช. เจอช่องเดินเฉื่อยเดินเรื่อยไปตามรู

พอพาดนพื้นประตูเล่นเอาเหนื่อยเกือบตาย

ญ. โอ้ไอเกือบตายเลยหรือเข้าประตู
บ้านเหนือบ้านยายบ้านใต้บ้านย่า
เรือนฉันมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี
เรือนฉันมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี

ช. เรือนเอ็งมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี
เรือนเอ็งมีสามหลังมุงด้วยสังกะสี

ญ. มาถามราคาค่าเรือนหอไอ้หน้าหน่อในเนื้อ
แค่ประตูหน้าก็ราคาหมื่นเศษ
แค่ประตูหน้าก็ราคาสองซัง

ช. โอ้ไอคนสวยเรือนมุงด้วยสังกะสี
แค่ประตูหน้าเรียกราคาสองซัง

ญ. แหมมาถามราคาประตูหน้าประตูหลัง
บ้านเขายายทั้งหลังแถมก็น่าจะรู้
หรือบ้านยายเมียตาหรือบ้านย่าเมียปู่

ช. จริงด้วยจริงด้วยแม่คนสวยลองดู
ขอให้ข้าเข้าประตูรับรองว่าอยู่ไม่นาน

ถอยเข้าถอยออกแค้นกกระจอกกินน้ำ
ประตูเจ้าไม่เข้าอาจมีน้ำแฉะบ้าง

ญ. นิ่งนั่งฟังเพลงให้กระดังท้อกลอน
นี้ประตูบ้านข้าไม่ใช่สาธารณะ
พอเห็นประตูนี้หัวสั้นแม่แต่กลางวันแสก ๆ

ญ. ระวังหน้าจะแตกก็เพราะเรื่องประตู
ได้สันดานสัปดนไปให้พ้นประตู
เปิดประตูแกมาจ้องแกมามองชะงอก

ช. ถ้าขอบประตูไขกักก็โยกตัวกลับ

เชิญเข้าบ้านแม่หนูเชิญเข้ามาข้างใน
บ้านกลางบ้านข้าไม่ใช่บ้านใคร
จะว่าจนหรือมีก็ตามใจ
เป็นเรือนหอค่าตัวแม่ยกให้

แหมเอ็งเป็นคนมีสมบัติมากมาย
แล้วเรือนหอค่าตัวเอ็งเท่าไร

ถามบ่อยชักเบี้ยยัดเยียดใหญ่
ถ้าลักเข้าไปอีกเมตรก็คิดราคาใหม่
หน้าอย่างเอ็งไม่ได้ดังแล้วกลืนใจ

ทำไมแพงอย่างนี้ไม่ใช่ซื้อง่าย
งั้นเข้าประตูหลังคิดราคาเท่าไร

ทำทะเล้งตั้งตั้งเตี้ยแม่ตบเสียดาย
ใครเขายายแต่ประตูหรือพ่อโถมฉาย
เขายายแต่ประตูหรือไอ้สามวันตาย

ขอให้ข้าเข้าประตูเถอะแม่หนูอย่าหน่าย
ถอยออกถอยเข้าเท่านั้นไม่เช่นนั้นอยู่
ข้างใน
ประตูเจ้าไม่เข้าให้เชื่อคำพี่ชาย
ข้าออกแล้วเอ็งก็ล้างมันจะไปเลอะอะไร

เตี้ยแม่ตบเสียดเสียดกระดอนออกอ้อนอยู่ได้
ได้หน้าด้านจะเข้าตะเตี้ยโดนตำจนได้
จะชนประตูหน้าแตกจะแหกไปจนตาย

จะบอกแก่ให้รู้แกนี้จะเคราะห์ร้าย
เอาหน้ามาแนบแอบอยู่ข้างประตูบานใหญ่
ของประตุมันจะไขกเอาหน้าหงาย

ประตูข้าข้าก็กลับเข้าไปใหม่

- ญ. แต่พอแกกลับข้าก็จับประตูปิด หัวพวกแกก็ต้องติดประตูตาย
- ช. ถึงจะตายก็ไม่ตายแต่กู มึงเป็นเจ้าของประตูมึงก็ต้องตาย

เพลงอีแซวต้นนางแมว

คณะเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดารุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ช. เสียงใครมันบ่นกันในบ้านบ่นกันว่าแมว
 เอ้ามันว่าแมวกี่แมวถูเลยเขม่วนเดินมา
 ถ้ามีผักมีปลาให้อามาทำทาน
 ปวดท้องเต็มก้นอยากกินปลาเต็มที

ญ. ถ้าได้เจาะปลาดีแมวจะอยู่ดมตาย

ชาติไอ้แมวอัปรีชจนไม่มีใครเลี้ยง
 ไม่มีปูมีปลาอย่าเข้ามาเลยแมว
 ปลามันมีก็หมดแต่หมายังอดไม่อ้วน
 ไม่มีกุ้งมีแต่ก้างแต่รางหมากิน

ช. ไม่ใช่แมวกินก้างเช่นอย่างหมูหมา
 มันไม่ใช่แมวผีที่เขาเรียกปีศาจ
 นี่มันเป็นแมวลายที่เจ้านายเขาเลี้ยง
 ช่างไม่แหกตาดู
 เออเลี้ยงมันไว้ดูไว้ไล่หนูเถิดน้อง
 ถ้าไม่มีผ้าห่มเอาแมวดมก็อุ่น
 ถ้าชอกนมมันคันจะได้หันมาเคล้า
 คันหน้าคันหนังคันกระทั่งทุกที่

ญ. คันหน้าคันหนังคันกระทั่งทุกที่
 ไอ้แมวห้าหน้าเหี้ยแมวเสียหน้าสัน
 พวกไอ้สัตว์ขี้ขำแมวหมาหลังบ้าน
 แมวลายใจเสือชาติเชื่อหยาบขำ
 แต่เมื่อก่อนน้องมีเคยเลี้ยงมันนะแมว
 อวดว่าเป็นแมวเจ้านายเลี้ยงทำไมถึงปล่อยให้ร้อง
 หรือเจ้าของไม่มีให้กินขี้กับหมา

ช. เฮ้ยว่าเจ้าของไม่มีให้กินขี้ยังกะหมา
 ถ้าเป็นหมูเป็นหมาย่อมจะมีกินมั่ง

กูไม่ร้องสักแป้วหรือกูจะเผลอไป
 แมวมันอยากกินปลาเดินเอาकुมปลาย
 แมวมันโซเดินผ่านไม่มีที่อาศัย
 ถ้าได้เจาะปลาดีแมวจะอยู่ดมตาย

น้องไม่อยากทำทานแล้วไอ้ปราชญ์เหล่า
 แมวลาย

จึงมาร้องส่งเสียงเลยไอ้แมวลากไล่
 จะมาร้องแป้วแป้วเลือกหัวมึงไป
 จะมาร้องรบกวนเดียวแม่จะตีเจ็บตาย
 จะมาร้องกวนสันตีนเลยไอ้ปีศาจแมวลาย

นี่เป็นแมวธรรมดาที่ก้นอยู่ดมตาย
 นี่แมวแปลกประหลาดไม่มีใครจับไล่
 เคยได้นอนร่วมเตียงไม่ใช่แมวต่ำได้
 ยังหาว่าแมวไล่หนูไม่ใช่แมวที่ไหน
 หนูมีอยู่ในห้องมันจะได้ไล่ให้
 หน้อยจะคิดถึงคุณแล้วจะไม่บอกชื่กับใคร
 หันให้แมวมันเกาได้สบายร่างกาย
 คันหูคันที่แมวมันก็เคยเกาหาย

คันหูคันที่แมวมันก็เคยเกาหาย
 มีหรือแมวเกาคณพึงดูชื่ใครใคร
 มันเป็นสัตว์เดียรฉานไม่มีใครเลี้ยงใช้
 เลวเสียยิ่งกว่าหมาจะเลี้ยงมันไว้ทำไม
 เดียวนี้เข็ดเสียแล้วไอ้เจ้าเหล่าแมวลาย
 ทำไม่ถึงไม่เฝ้ามองปล่อยให้มาทำไม
 ไล่หัวกะลาไปเถอะไอ้เหล่าแมวลาย

พวกคนที่มาเคยเห็นบ้างไหม
 พูดยังแมวมกก็ยังไม่เคยเห็นที่ไหน

เคยเห็นแต่แมวกินปลาหมากินชี
 หมาสัตว์ได้ถุนแมวสกุลบนเรือน
 ช่างไม่ถือโบราณช่างไม่อ่านตำรา
 ภูไม่พูดโกหกแกล้างยอกอุทาหรณ์
 เอ็งจะไม่เลี้ยงแมวลายหรือไม่ใช่แมวลิง
 -----ช่างไม่แหกตามอง
 ช่างไม่เบิกพระเนตรสังเกตให้แน่
 ว่าเป็นแมวแสนกลหรือจะเป็นคนยังภู
 ภูไม่ใช่แมวใช่หมาหรือก้อห้าภูแกล้าง

พูดถึงแล้วไม่มีใครเคยเห็นที่ไหน
 อีสะเกิดโรคเรื้อนนี้มันหาเรื่องร้าย
 เขาว่าแมวกับหมาเขาหาลาภมาให้
 ไอ้การเอาแมวกอดนอนนั้นมันอุ่นภายใน
 อีนิสัยผู้หญิงมันไม่เชื่อผู้ชาย
 เห็นว่าแมวมันร้องมันยังว่าแมวร้าย
 ว่าแมวหนุ่มแมวแกอีเสลดดินไก่
 ช่างไม่เบิกตาดูมายืนดำอยู่ได้
 มายืนโด้หัวแดงใจถึงจำไม่ได้

เพลงอีแซวตับสาด

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดารุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ช พี่เดินบ่นออกจากบ้านได้ไม่ค่อยสบาย หิวโหยโรยแรงคอกก็แห้งเป็นผงกลืนน้ำ
ลาย
ไม่ลงนะแม่เรไรมีน้ำมีท่าให้เอามาซักจอก เสียแรงพี่ตัดกระบอกมาคนละใบ
- ญ พี่อยากจะรับประทานให้อาชนมารอง กินน้ำในใต้กระดองดูก็ได้
- ช จะให้พี่รับประทานไม่มีชั้นมีจอก มีแต่กระบอกมาคนละใบ
พี่เลยเอากะบอกที่ไม่ได้ปอกเปลือก พี่ก็เลยยัดเสือกลงไปให้
- ญ แกก็เลยยัดเสือกลงไปใส่ถ้าแม่ไหของน้องแตก แม่จะยกกระแทกแล้วหัวให้
- ช เอ็งจะยกกระแทกแล้วหัวให้ ถ้าเอ็งไม่กลัวโองไหของเอ็งจิก
เชิญกระแทกอีกตามสบาย
- ญ แม่ก็เลยยกอ่างขึ้นไปครอบหัวตัวไอ้हां จะถีบด้วยสันบาทาส่งไปให้
- ช จันทพอเอ็งยกขาว่าจะถีบ ขาก็เลยแทงเข้ากลีบกลีบชั้นใน
- ญ แต่พอแทงเข้ากลีบแม่ก็รับหลีกเหลี่ยง อ้ายหาร้อยแทงเพื่องมิดไป
แต่พอน้องเพื่องมิดแกก็เลยแทงพลาด แทงไปโดนเอาญาติของคุณยาย
- ช แต่ไปเจอคุณยายก็เลยขยายหลีกเหลี่ยง พอเจอเอ็งแทงเปื่อยแล้วจม
ปลาย
- ญ มึงจะแทงแม่จะถีบ ไม่ให้เสือกกลีบแห่งแม่หลอกได้
เกลอมึงจะมาทำพูดเห่อ
เดี๋ยวจะโดนถีบหน้าจะหลับตาปริบปริ
เดี๋ยวแม่จะถีบหน้าให้
ให้มานั่งลาบกราบสีทุกสอง
ทนาย
- ช แต่พอเอ็งถีบหน้าพี่โดดคว้าผ้าห่ม สองมือจับปมไม่ให้น้องไป
บอกว่าหยุดหยุดหยุดเอามืออุดชาย ผกจับกระดือขึ้นกระดกประเดี้ยว

อีห่ามึงมาถีบหน้าเล่าเอาเข้าตัวอ

เดะมึงได้

ประเดี้ยวพ่อเขี่ยมึงด้วยกระดอจะว่าไม่ดี
กันไม่ได้

ญ ผู้หญิงเขาไม่ยอมมันก็ไม่ได้แหย
ถ้าผู้หญิงเขาไม่ให้มึงไม่ได้กันไอ้หนู
ไอ้กระดองของดีไอ้ที่ฟัดติดเอามา

จะเดือดร้อนกันถึงแม่มึงรู้ไหม
ให้มานั่งราบกราบรูแม่อีกยังไม่ได้
ให้กลับไปเดะมารดามึงถึงจะได้

ช พระบิดามารดาตัวข้าไม่ทำตัว
จะเว้นไว้สักคนแต่พระชนนี
นอกจากนั้นจะไม่เว้นเพราะหัวเอ็นกูไม่อัน
ถ้าเอ็งไม่ให้ข้าเดะจะต้องใช้ลูกเดือ

ข้าไม่ระยำเพราะข้าเป็นผู้ใหญ่
จะเว้นไว้เป็นที่กราบไหว้
ไม่ว่าอีกคนหรือคนนั้นจะเดะมันให้ได้
ไอ้ของดีที่ได้กระดือพ่อจะต้องเดะจนได้

ญ อ้ายหน้ากระดองแมงดามึงจะมาใช้ลูกดี ไอ้ของดีได้สะตือรูปร่างอย่างมึง
มันไม่ได้
มันไม่ได้พบเนื้อขาวขาวได้หว่างขา

มันไม่ได้พบเต้านาของน้องข้างใน

ช ไอ้เต้านาตัวในมึงไม่ให้ใครเขี่ยวีแม่คุณ
ถึงน้องจะหวงจะห้ามพี่ก็ทำเฉย
ไม่ขยายเหลี่ยมพอดุหน้อยทำเป็นเหนียม
ปากพุดมือคล้ำเลยขย้าขยี้
แต่พอจับถูกเลยเอาจมูกจุกแกำ
แต่พอจมูกเข้าไปใกล้นอนหงายไม่พุด

ไอ้เต้านาหลังหนูที่มอบนึ่งกับอยู่ข้างใน
พี่ไม่ได้กินเลยแล้วอะไรพี่เป็นผู้ชาย
เหมือนยังบ่าวกับนาย
จับโน้นจับนี้จับนอกจับใน
ดูแม่หนูก็เลยแยมขยาย
ไม่เลือกว่าเต้าหรือตูดก็เล่นได้

ญ ซาดีไอ้ผู้ชายมึงจะมาขยายเหลี่ยม
ปากพุดมือคล้ำมึงจะมาทำหน้าที่หลม

พุดหน้อยทำเป็นเหนียมน้องก็รู้จักใน
ไอ้ปากคมไปเหมือนแคมแล้วสิดวาย

ช ปากคอของพี่ไม่คมมันเป็นการม้นกร็อง
พ่อเห็นคนดำเขาดำไม่เข้าหูคน

พวกอีเนื้อแตรกร็องปากค่อมึงซิข้างร้าย
พวกอีแถมหูชนมึงจะดำอวดใคร

ญ กูไม่ได้แฉ่งได้ดำทำมาว่ามากสาว
แถมเป็นชายปากกล้าทำไมมาดำผู้หญิง

ไม่เห็นเป็นเรื่องเป็นราวอะไร
เดี้ยวแม่ตบด้วยกระปิ้งขับเปรดส่งไป

เพลงอีแซวตับภูมิลำเนา

คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ช เจอะเจอคนงามจะขอถามข่าวคราว
บ้านน้องอยู่ไหนทำไร่หรือนา
หรือน้องเป็นนักแสดงเที่ยวเล่นเพลงระบำ

จะถามถึงภูมิลำเนาบ้านน้องอยู่ไหน
หรือน้องเป็นแม่ค้ารับของไว้ขาย
หากินทางไร่หรือมีอาชีพทางไร

ญ มีเนื้อความเข้ามาถามน้องสาว
ฉันอยู่หลังคาตากแดดหัวบันไดลงดิน
ฉันจะบอกให้ชัดอยู่จังหวัดสุพรรณ
ฉันเป็นชาวดอนกรรกรรมกรชาวนา
เศรษฐกิจตกต่ำฉันจำต้องเจียม
ถึงเดือนสี่เดือนห้าฉันก็มาเล่นเพลง
เพราะความจนคับใจฉันถึงจากบ้าน
เที่ยวเอาเสียงแลกทรัพย์ชีวิตแทบดับกระเด็น

ถามถึงภูมิลำเนาบ้านน้องอยู่ไหน
จะบอกพี่ให้สิ้นหมดความสงสัย
เชิญไปเที่ยวบ้านฉันกันบ้างพี่ชาย
ไม่ได้เป็นแม่ค้าเที่ยวรับของไปขาย
หากินหลายเหลี่ยมทำนาทำไร่
ยังรู้สึกนึกเกรงหากินทางไกล
เดินทางกันดารกว่าจะหาเงินได้
เป็นนักกีฬาการเล่นไม่ร่ำรวยเท่าไร

ช ฉันจะมีเนื้อความร้องถามแกต่อ
การทำไร่ทำนาในเวลาปีนี้
แก่ทำนาลุ่มหรือทำนาดอน
ฝนฟ้าไม่แล้งรुरะแหงไม่อ้า

เพราะฉันยังมีข้อข้องเคืองระกาย
มักผลได้ดีหรือประการใด
เกี่ยวได้ก็ฟ่อนหวดได้ก็ฝาย
มั่งหрокหรือแฉวนากระบั้งโน

ญ แฉวนาบ้านฉันจังหวัดสุพรรณบุรี
นาหว่านตายน้ำนาคำตายแล้ง
ถึงฝนจะแล้งรुरะแหงไม่อ้าเพราะว่าหญ้ามีคลุม

น้ำทำก็ดีแต่ทำนาไม่ได้
ฝนฟ้ามันแล้งจึงหากินทางไกล
ว่าพื้นดินมันชุ่มจะบอกกับพี่ชาย

ช ถามว่าน้ำแควไหนที่เคยไหลเข้านา
มันไหลกลางคืนหรือมันขึ้นกลางวัน
แพซุนแพเสาร์ทำไมไม่เอามาจุด

หรือว่าเป็นน้ำป่ามันไหลปนเข้าไป
จึงไหลรวมท่วมคันคันทนาใน
หวนอนสร้างมนุษย์อยู่ที่ไหน

ญ ข้าวปลานาฉัน
แม่น้ำป่าสักมันก็ชักไหลแรง
ปิงวังยม่านกัไหลล้นลงมา
สองแควสามแควจุดแม่มันไม่ทัน

มันไม่เป็นการหрокนะพี่ชาย
แม่น้ำแควก่าแพงมันก็ไหลใหญ่
ปนกับน้ำป่ามันก็ไหลลงไป
มันไหลล้นท่วมฉันแล้วนาใน

ช อีสองริมอันนาของน้องก็น่าออกหนู

น้ำในมันหนูมาเสียจากทางไหน

นาของน้องน้ำมันเป็นนาลุ่ม
ปล่อยให้น้ำมันเจาจนน้ำเขาจะเป็นโพลง

ญ แถย่านบ้านฉันไม่เหมือนกันหรือพี่
เดือนสิบสองฝนแล้งดินแห้งเป็นผง
ข้าวเป็นเพลี้ยขยอกท้องไม่ออกแล้วอ้า

ช กุศลล้นลบเข้ามาพบกับน้อง
ได้มาเจอคู่รักจะถามทักนับถือ
เขาสื่อว่านาดำของน้องมีท่าหลายแห่ง
ฉันอุตส่าห์มาไกลตั้งใจมาหา

ญ ว่ามีเนื้อความเข้ามาถามน้องยา
นาหว่านนาดำฉันมีท่าหลายแปลง
เมื่อจะเข้าแห่งไหนเชิญให้ไปชม
อีนาลุ่มทุ่งยาวฉันให้เขาเข้าหมดแล้ว

ช เขาสื่อว่าอันในของน้องแม่ไถแน่นดี
ถึงว่าหญ้าจะรกจะไม่ปล่อยให้ร้าง

ช อีนาเนินของนางแห่งข้างทางใครทำ
ถ้าไม่มีเจ้าของอยากจะลองขอ
ถัดไปตรงหนองมีคนจองหรือยัง
เขาวานาอันในของแม่ไถแน่นดี

ญ แกว่าขยันงานการเช่นนี้
กลัวจะหนักไม่เอากลัวจะเบาไม่สู้
กลัวจะตื่นขึ้นเช้าลากเสาต่อนก
จะให้เขานาทำยังมีความวิตก
ไถยากสักหน่อยจะปล่อยให้รกเสียเปล่า

ปูเปี้ยวมันชุมมันเขามาเจาะมาไซ
ปากกรุโล่งข้าวปลาละลาย

มรรคผลก็ดีแต่ทำนาไม่ได้
ข้าวคลุมหมโปงเหี่ยวแห้งลงไป
มันอมเม็ดอยู่คาเว้นแต่ยังไม่ตาย

ปรีดาปรองดองกันให้เป็นที่ได้
อยากจะขอหาสื่อเขานาสักราย
นาโฉนดตราแดงมีอยู่หลายใบ
อยากจะมาเขานาแล้วทุ่งใน

ว่าจะมาเขานาเอาเถอะไม่เป็นไร
นาโฉนดตราแดงมีอยู่หลายใบ
นาฉันมีอยู่ถมเถไป
ยังอยู่แต่อีแถวนาใน

อยากจะทำแห่งนี้ไม่ต้องเลยไปไหน
ฉันจะสู้ตากถางมานะคอยไถ

หรือใครจงประจำบอกฉันให้เข้าใจ
ทำชุดบ่อล่อน้ำไว้ที่เนินนาใน
ที่ตรงเว้งมีว่างอยากจะว่าแกไว้
ถ้าได้ไถสักปีถึงใครชวนก็ไม่ไป

เหตุไรถึงมีเมียไม่ได้
ฉันก็เคยได้รู้เคยเห็นนิสัย
ใครเห็นเมียก็ซ้าอกเชียวหนอซ้าใจ
จะทิ้งร้างปล่อยรกทำไม่ได้เท่าไร
จะไปเรียกค่าเช่าก็ไม่ได้

เพลงอีแซวต้นนกเขา

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ซ แม่่นกเขาเคยขันน้องทำไมไม่คู่
ได้เอาพะเนียดมาจ่อนกต่อเข้ามาตั้ง
เชิญอีแม่นกป่าเชิญเข้ามาคู่ปั้น

ญ เราก็เป็นนกป่าเลยโดดมากุบ่อ
แม่บินทะเล้นเต้นป้อจับอยู่ต่อไม้แต่
มันเรียกคำคู่คำจะหิวน้ำหรือข้าว
เลยโดดแถบินถากันเข้ามาถึงตัว
เลยจับเคียงร่วมค้อนแล้วขอค้อนราคิน

ซ แต่พอนกผีเห็นแม่นกเบญจพรรณ
ได้ทำพ้อจะปี่เลยขับดีดี
แต่พอเห็นตัวเมียนั้นมันลดทางลง

ญ มาจับค้อนเคียงคู่เห็นว่ามันคู่เข้าพวก
มันจะเป็นนกเล็งเบญจพรรณ
เสียงมันจู้ ฮุก กรู จู้ นำ จู้ ฮุก กรู

ซ ได้ยินเสียงนางนกหัวอกชักอับ
ตั้งแต่อยู่ในป่าไม่เคยหาจิกหิน
นกไม่เคยจิกหินแล้วกินบ่อน
เสียงมันจู้ ฮุก กรู จู้ นำ จู้ ฮุก กรู

ญ นี่มันนกอะไรมันจะมาไข่ฝากอู
ไอ้หน้าขาวเป็นไข่มันจะมาไข่ฝากคน
จะมาไข่ฝากคนไอ้ชนหน้าชา
อีกทั้งรวงทั้งรังทำไมไม่ทำให้แน่

ซ รวงรังทะลายฉั่นกลั้วว่าไม่มันจะหล่น
บอกวานกของผีมันไม่ชอบรวงรัง

น้องนุชมันนั่งอยู่กับทำไม
จงขันคู่ให้ฟังเถิดแม่นกเขาไฟ
ลงมาเหยียบหน้าชาญพะเนียดชาย

แม่บินเปิดหางล่อเสียก็ได้
โดดไปจับต้นแคเราไม่เคยกลัวใคร
นี่มันจะเรียกตัวเราอยู่ทำอะไร
แล้วก็บินข้ามหันเล่นเอาเราใจหาย
เรียกมาหาสันตืนแล้วอะไร

เห็นตัวเมียนึกมันนี่มันเป็นนกใหม่
พอดึงเรียกอีแม่เอวกลิ้งกันมาใกล้ใกล้
ไอ้ตัวผู้เลยโก่งแล้วหางไล่

ไอ้นกผ่าเหล้ามันกำลังตาลาย
หรือจะเป็นนกผ่าปรานมาแต่ไหน
มันจะจิกหินกูหรือหินใคร

ใจลอยแลจะหลับลงจากต้นตะไคร้
เที่ยวคุ้ยเขี่ยหากินแต่พอเลี้ยงร่างกาย
นกไม่เคยจิกก้อนแล้วหินใคร
นกเขาหารูว่าจะไม่ได้

คงจะเป็นเชื้อหนูเที่ยวหาตะเม็ดใน
ไอ้หน้าขาวยังกับชนเที่ยวหามองช่องไม้
ยังจะมาไข่ฝากข้าแม่ยังไม่รับของใคร
ไอ้เย็ดแม่ไข่แขวนเอาไว้ทำไม

พอเห็นลมเห็นฝนฉั่นกลั้วแดดกลั้วไฟ
นกข้าชอบเอาคางขึ้นเกยไข่

ญ พังพ่อนกเขาชั้นมันแสนรำคาญ
แกไม่ชอบรวงรังจะไข่ต่างกับคน
บินมาตามทางทำไมไม่สร้างกรงทอง

ช แม่นกเขาเจ้าคารมมันหน้าซมึนปาก
น้องจะขังจำกักให้ตามดัดลงดิน
น้องจะกักจะขังไปด้วยกันกระดอง
ให้แม่คุณขยายแล้วชายพก
จะขอฝากแม่เพลงให้เต็มอู่

ญ แกจะฝากไข่นกฉันทักอกอึดอัด
ไปฝากยายแกสักห้าไปฝากย่าแกสักหก
ทำสังขยาหน้าข้าวเหนียว

ช จะขอยกไว้สักคนแต่พระชนนี
ไอ้ของเปรี้ยวของหวานแกไม่พานอยากอม

ญ พระมารดาชีโรคไม่ทุกข์โศกเรื่องสั้ม
แต่พอเห็นมารดาของแกเป็นลม
แม่ของแกไม่เอาก็ไม่ว่า
แล้วเอาไฟมาก่อจึงเอาหม้อมาตั้ง
แล้วดักแจกดักจ่ายไปกันคนละจาน
ให้พ่อคนนั้นกินด้วยพ่อคนนี้นั่งด้วย

ช เมื่อตั้งเตาใหม่ใหม่ก๊วยจะใหม่สุกหมด
ถ้ายังงั้นแม่หนูนั้นมาเป็นคนคน
จึงจัดแจกไข่หวานมาทำการจ่ายแจก
ให้คนนั้นกินด้วยคนนี้นั่งด้วย
เวลากินไม่หมดและเทลดบุงก็

ญ เมื่อมันกินไม่ได้ทำไมมาสาด
มีงส์มสามสาดส่งไอ้ตายโหงเปียกหู
น้องมาเป็นผู้หญิงอันที่จริงใจอ่อน
เหลือทนปวดแค้นไอ้แม่เย็ดติด
หายร้อนเรียกพี่จ่าจะม้วยนิปากจู้

ก็แกมมันซึ่งกระเทือนถึงแถมเปลือกไข่
ก็กลัวไข่จะหล่นลงไปแตกละลาย
ต้องบังด้วยกันกระดองกันเอาไว้

เจ้าคารมนำรักไปเสียนี้กระไร
ถ้ามีข้าวให้กินแล้วจะให้ขังยังไก่อ
จะขอฝากไข่กองไว้สองใบ
จะขอฝากไข่กองไว้สองใบ
เหลือนี้ลูกคู่อีกคนละใบสองใบ

จงกลับเอาไปฝากญาติแล้วฝากยาย
เขาจะได้พักกักยังกับไก่ให้ไป
ไปให้แม่แกเคี้ยวให้กางเปิดคางไขว้

เพื่อเอาไว้เป็นที่สักการะกราบไหว้
เพราะแกกลัวเป็นลมแล้วพับใส่

มันเป็นยาแก้ลมตัดเสลดน้ำลาย
แม่เลยดัดให้ดมเคี้ยวเคี้ยวก็หาย
ฝ่ายตัวน้องยาจะต้องรับเอาไป
เอาไข่นกมาอังแต่พอได้กระโอ
มันทั้งหวานทั้งมันเขาปรังมาใหม่ใหม่
ให้แม่มีกินด้วยแล้วก็ได้

มันเป็นของยังสดก็กลัวจะเสียลำไส้
พี่จะเป็นคนชนแล้วดับไฟ
กินกันให้เหลวแหลกนึ่งสิดน้ำลาย
วันนี้เรารวยกินเสียให้บรรลัษ
อีห่าจิกร้อนจี้มันแทบขาดใจ

มันแสนสุดสวาทไกรก็ทนไม่ไหว
เที่ยวเรียกราดสาธุมีมิได้แลอะอะไร
มันปวดแสบปวดร้อนเสียยิ่งกว่าอะไร
พากันมากับพิษแม่ให้
มาเป่าพิษปากกูให้ฉันทน่อยเป็นไร

ช มั่นหน้าเวทนาแม่สาริกานกแก้ว
ยังไม่เคยดับพิษไอ้เรื่องริดไขลวก
เราไม่ใช่ลูกศิษย์วัดลูกศิษย์วา
เลยโดดลงดินทำแก้วผ้าโดดโจน

ญ พ่อหมอมหามีมียาดีบ้านดอน
แต่ไอ้โคลนที่เหลืออกจากแปะสี
แม่จะไปตีข้องแล้วร้องบอก

ช นี่เจ้าจะตีข้องแล้วร้องบอก
หมากพลูบุหรืเราต้องมีจัดมา
รูปเทียนดอกไม้เตรียมเอาไปให้หมดเทียนยาวเทียนสั้น
เราต้องเตรียมเทียนดำเท่าลำปี
มาพิศดูองค์พระมันเป็นจิ้งหะเป็นหวาง

ญ จงพิเคราะห์ให้ใคร่ครวญให้มันถ้วนมันถึ
เขาคงปั่นไม่ได้แบบนี้เก่าแก่แนวแน่มานาน
ท่านเป็นพระปากน้ำลำทวาร

ช พระเก่าพระแก่เมื่อครั้งแม่ครั้งพ่อ
รอยเขাপั่นเปียเปียกนี้เขาเรียกพระปັນ
เมื่อจะกราบจะไหว้ต้องถามไถ่ถ้วนถึ

ญ มีดีหลายอย่างตั้งแต่สร้างรูปทรง
อยู่ยงคงกะพันยิ่งพันไม่เข้า
น้ำในไหลออกน้านอกไหลปรี
แกจะเพ็งดูหมิ่นลองเอาไปกินสักขัน

ร้องว่าหว่าตายแล้วแทบจะทนไม่ไหว
จะไปไหนลงไม่สะดวกนี้จะคิดอย่างไร
ทั้งคาถาภาวนาได้เรียนไว้ไม่
สองมือควักโคลนแล้วแปะใส่

พอแปะแล้วหายร้อนเอาเถิดไม่เป็นไร
จะเอาไปปั้นเจตีย์แล้วองค์ใหญ่
ให้อีเจ้าอีหงอกแกมาไหว

ให้อีเจ้าอีหงอกพวกพี่มาไหว
หวังจะมาบูชาให้มีโชคมีชัย
รูปเทียนดอกบานเราก็ตริยมไป
เอาไปวันทุลีพระสร้างใหม่
น่ากลัวเพ็งจะสร้างขึ้นใหม่ใหม่

หากว่านายช่างไม่ดีเขาคงปั่นไม่ได้
ชื่อเสียงสะท้านไปจนทั่วเมืองไทย
ที่พวกแกมุดกลานมานั้นอย่างไร

นั้นเขาใช้ทองหล่อดอกแม่พวงมาลัย
หน้าอกยานยานอึ้งค์นี้ยาวใหญ่
ว่าเขาจะมีดีกันอยู่ทางใด

อึ้งค์นี้มันคงไม่เชื่อลองถามใครๆ
ทั้งเจ๊กจีนไทยลาวก็นับถือกันหลาย
นั้นแหละเป็นของดีมีแต่คนอยากได้
ยังกับแก้วหัวล้านผมก็ขึ้นได้

เพลงอีแซวตำบลลำเลิกเหื่อนา
คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
คณะนกเล็ก ดารุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ญ	มึงคิดว่าผู้หญิงนั้นไม่ดี	จะหิวหีบตามสีของแม่มาทำไม
ช	มึงคิดว่าผู้ชายร่างกายไม่สวย	มึงหิวหีบตาม-วยของพ่อมาทำไม
ญ	ถ้ามึงไม่ได้ผู้หญิงเข้าไปนอนแบบ	ถามว่ามึงจะเอาแม่กันมาแต่ไหน
ช	ถ้าเอ็งไม่ได้ผู้ชายเข้าไปกอดคอ	แล้วเอ็งก็จะเอาพ่อกันมาแต่ไหน
ญ	ถ้าเอ็งไม่ได้เหื่อนาของแม่ผู้หญิงไปทำ	ข้าวพ่อเองจะดำไปได้ยังไง
ช	ถ้าเอ็งไม่ได้น้ำก๊อกของพ่อออกจากท่อ	ข้าวมึงจะแตกกอขึ้นมาได้อย่างไร
ญ	ถ้าเอ็งไม่ได้ข้าวปลูกของพ่อกผู้หญิงทำพันธุ์ข้าว	มึงจะเกิดกันขึ้นมาอย่างไร
ช	ถ้าเอ็งไม่ได้หัวหมูเขาไปอยู่กับดิน	นกกาจะกินทั้งเม็ดนอกเม็ดใน
ญ	ถ้าไม่ได้เนื้อในของแม่ไปทำพาน	มีหัวหมูมึงจะดันเข้าไปได้อย่างไร
ช	ถ้าไม่ได้เต้าปูเข้าไปตอกรูพาน	มันจะสนิทกันเข้าไปได้อย่างไร
ญ	ถ้าไม่ได้สรรพคุณของรูพาน	มีแต่หัวหมูมึงจะดันได้อย่างไร
ช	ถ้าไม่ได้ส่วานแล้ว-วยหมู	พานมึงจะเกิดรูขึ้นมาได้อย่างไร
ญ	มันไม่ต้องส่วานเพื่อนเอ๋ย	-วยหมูใช้ส่วาน-วยกูแล้วก็ได้
ญ	ถ้าอย่างนั้นฝ่ามือของแม่ตันตัน	มึงอวดดีลองดันดูก็ได้
ช	มึงจะประมาทดูหมิ่นกูเคยเห็นมามาก	โดนหมาขี้มกจะวิ่งเข้าดงไม้
ญ	ดูแต่กำแพงเจ็ดชั้นพ่อยังดันเสียพัง	อีฝ่ามือบางบางกูดันได้สบาย
ญ	กูไถไถกูเปิดรูทวาร	เดี๋ยวก็เปลอให้กูดันเข้าจนได้
ญ	ถ้าผู้หญิงเขาไม่ส่งมึงจะไปลงดัน	ประเดี๋ยวเกิดหน้าประธานมึงจะไปนอน
ช	กูจะนอนทาไฟไม่ทันถึงชั่วโมง	ทาไฟ
ญ	เสากระโดงรุกได้กูก็ไม่รีรอทิม	เสากระโดงรุกโด่งเดี๋ยวกูเจาะมึงได้
		หมับเข้าที่หม้อของมึงลูกใหม่

เพลงอีแซวตับฉีดยา

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ญ. ฉันเดินตรงเข้าไปหาแล้วพูดจากับพี่
ไหนดพวกพี่หรือหรือเห็นหายชื่อเจียบฉี
เดี๋ยวนี้แกไปอยู่ไหนไปอยู่ใต้หรือเหนือ

ช. ว่าหายหน้าไปอยู่ไหนไปอยู่ใต้อยู่เหนือ
ก็นับตั้งแต่จากกันไปเสียตั้งหลายราตรี
ก็ตั้งแต่เกิดสงครามมันเกิดความยุ่งยาก
แต่พอสงครามเลิกเราฉันก็เพิ่งมาวันนี้
ก็ตั้งแต่เราจากกันฉันเพิ่งผ่านมาพบแก

ญ. สบายดีหรือ
ฉันอยู่ดีกินดีได้อยู่เป็นที่เป็นที่
แต่ฉันได้ทราบข่าวสารมาจากชาวบ้านเขาสื่อ
ฉันไม่ได้ไปมาเสียเป็นเวลานาน

เขาว่าแกไปตั้งห่างไปเลี้ยวอินางกะหรี่
ไปเดินเข้าเดินออกตามปากตรอกยี่มเกล่อ

ช. เป็นหัวหน้าขายเบอร์
มันเป็นคำที่เขาเล่ามันเป็นข่าวที่เขาว่า

ฉันไม่ได้อยู่สะพานถ่านฉันอยู่ที่บ้านฝั่งธน
ฉันเป็นหมอเจ้าตำบล
ฉันทำไม่ได้ที่ฉันอยู่ฝั่งธน
ได้แรมทางฝั่งธนก็มีแต่คนชมชื่น

ญ. แกฉีดยาอยู่ทุกคืนรักษาไข้
แกดันมาฉีดยากลางคืน
ก็มันเป็นข้อน่าคิดที่แกเที่ยวฉีดยาอยู่ทุกคืน
ฉันขอโทษเถิดหนอแล้วพ่อหมอเขาจะเคือง
แกฉีดยาให้สุนัขที่มันนอนหรือสุกรที่เดินก่า

แหหายหน้าไปหลายปีตั้งแต่จากกันไป
นึกว่าตายไปเป็นผีตั้งแต่เกิดวาทภัย
ไปวิ่งรถหรือล่องเรือว่ามีอาชีพทางไร

ไปวิ่งรถล่องเรือหรือมีอาชีพทางไร
ก็นับได้ตั้งหลายปีก็ตั้งแต่จากกันไป
ฉันได้ไปอยู่เสียในกรุงเป็นหนทางที่ไกล
มันเป็นโลกไซค์ดีเราจึงมาพบกันได้
สบายดีหรือแม่แบบเป็นกระบาย

แม่แบบเป็นกระบาย
ประกอบกิจทำกินไว้เป็นอาชีพเลี้ยงกาย
มันยังไม่ชัดรายชื่อว่าจะเป็นแกหรือไม่ใช่
ว่าแค่ไปอยู่สะพานเก่ามันแสนสบาย
พระทัย
แกคงได้รับผลดีชื่อก็จึงอยู่กันได้
เป็นหัวหน้าขายเบอร์ก็ทำจะอยู่กันสบาย

ทำจะอยู่กันสบาย
แกไม่ได้เห็นหน้ากับตาถ้าเชื่อเขาอดข้าว
ตาย
เป็นหมอเจ้าตำบลเที่ยวหากินได้สบาย
ฉันไม่ใช่คนที่ขายเบอร์ฉันกลัวเสียอันใด
ก็มีแต่คนเขานับหน้าเป็นหมอใหญ่
ฉันฉีดยากันทุกคืนรักษาคนไข้

ก็แต่กลางวันมันยังผิดได้
แกเป็นหมอเบื้องต้นหน้อยคนไข้เขาตาย
ไม่ว่าดีหรือดีนแกก็ฉีดยากันได้
ก็เพราะฉันไม่รู้เรื่องราวแกฉีดยาให้อะไร
แกฉีดยาช้างหรือฉีดยาฉันไม่รู้ความหมาย

แกจงช่วยบอกอธิบายเสียให้มันได้ความจริง
ถ้าไม่ใช่หมอชั้นประมุขคงบอกไม่ถูกหลงทาง

ช. เห็นว่าหมอหลวงโลกจึงสาธกตกเถียง
ว่าจิตยาสนัษที่มันนอนหรือจิตสุกรเดินกำ
จะจิตข้างมันก็ใหญ่จะจิตควายมันก็ขวิด
ฉันไม่ใช่หมอเลอะเลอ
เที่ยวฉีดผู้หญิงมาจนโซก
ก็ถ้าสดเป็นกร่อนมันก็ต้องฉีดยาการอก

ญ. ฉันรู้สึกนึกท้อเสียจริง
เที่ยวฉีดผู้หญิงจนโซกโซน
ก็ผู้ชายก็ถึงห้ามฉีด
เป็นหมอที่สอบบรรดาศักดิ์
ฉันกลัวไม่ใช่หมอแท้
เขาจะหาไปรักษาจะหมดค่าสินทาง
ก็ถ้ามีงใช้ยาผิดจะต้องไปติดคุกคน

ช. ทำหน้านูนเหมือนเต่านาอีตัวใน

ฉันรักษาไข้ได้เด็ดขาด
ถ้าเห็นว่าไข้มันจะแย่ต้องรีบแก้เสียให้ทัน

ให้คนไข้หงายหน้าแล้วฉีดยาบำรุง
พอถูกหยุดถูกยาพอสีหน้าขึ้นนวล

ญ. เอาเข็มเลือกฉีดส่วนเจ้าสำไส้
ว่าเกิดมาก็ใครเคยไปฉีดยานอนหงาย
แล้วฉีดยาบำรุงแต่ต้องฉีดกันในมุ้ง
ฉันรู้สึกนึกท้อเสียจริงหมอวิเศษ
จะฉีดเข้าเส้นเข้ากล้ามเนื้อแล้วฉีดซ้ำฉีดสวน
ทั้งหมอหลวงสุขศาลาที่ฉีดยาอยู่ประจำ

ถึงจะไปฉีดกันเมื่อไรแล้วเขาก็ให้นอนคว่ำ
ก็หรือเขาเปลี่ยนสมัยให้คนไข้หงายหน้า

แกฉีดข้างฉีดหลังก็หรือแกฉีดอะไร
จะส่งเข้าคุกบางขวางให้แกไปฉีดยา

แกประหละระเรียบเรียงพูดจาสอบไล่
ฉีดข้างฉีดม้าจะฉีดให้มันทำไม
จะฉีดให้ม้ามันก็ติดฉีดให้มันไม่ได้
เป็นหมอที่เลวหลวงโลก
เขาห้ามฉีดผู้ชาย
ถึงมันร้อนทั้งนอกประเดี๋ยวเย็นข้างใน

พ่อหมอลองโรคอะไร
แต่ห้ามฉีดผู้ชายก็มันเป็นโง่
เพราะมันเป็นข้อน่าคิดฟังดูมีเงื่อนไข
ฉันทุกข์หนักกลัวไม่ได้
ก็กลัวจะเทศอยู่ข้างท้าย
ฉันกลัวเป็นหมอลากข้างไม่มีทางแก้ ไข
ทำหน้านูนเหมือนเต่านาของอีตัวใน

แกไม่ต้องทุกข์ใจท้อก็นี้แหละหมอที่
สามารถรักษาไข้
ไม่เคยขาดไม่เคยจะคิดหนีไข้
ไม่ว่ากลางคืนหรือกลางวันต้องฉีดยากัน
เข้าไว้
มันต้องฉีดกันในมุ้งแล้วฉีดให้มิดที่หมาย
เอาเข็มเลือกฉีดสวนเข้าลำไส้

นี่พ่อแม่เกิดมาทั้งน้านาย
มันให้คนไข้นอนหงาย
เอะนั่นมันฉีดกันทำไม
พ่อหมอหมากรักษาเม็ดดูพูดจา มีลูกไม้
มันพูดก็มีสำนวนฟังดูเป็นหลายนัย
เขาให้คนไข้นอนคว่ำกันนะอ้ายหมอ
ควาย
ก็นี่พ่อหมอรูปงามทำไมถึงให้นอนหงาย
แกอยากจะดมเต่านาของเขานี้ตัวใน

ช. แต่หมอย่างฉันทันต้องฉีดกันข้างหน้า
ฉันใช้น้ำขาวและเข็มมันยาวไปตั้งคืบ

ฉีดเข้าเส้นเข้ากล้ามเนื้อแล้วแทงซ้ำไม่เมิน
เพราะเข็มของฉันทันใหญ่ มันไม่ใช่เข็มเล็ก

ฉีดได้ทุกคนถ้าแกจะลองสักหนฉันก็จะฉีดยาให้

จะฉีดให้แกสักที่จะฉีดให้ฟรีสักครั้ง
พอคนไข้หายหน้าต้องฉีดยาเสียให้ถึง

ฉีดเข้าฉีดเย็นฉีดพอหน้าชิตนั้งเศร้า
พอเห็นว่าไข้กระตือรือร้นต้องฉีดยากระตุ้น
พออยู่เย็นเป็นสุขจะรีบขุยกให้พุงโย้

ญ. พออยู่เย็นเป็นสุขรีบขุยกให้พุงโย้
เอ๋ยจะอ้วนตบท้องโต
แกฉีดได้แต่ข้างหน้า
แล้วแกก็ไม่ฉีดผู้ชายมันฉีดได้แต่ผู้หญิง
ทั้งหม่อมหลวงหม่อมราชที่สามารรถเขาก็หมั่น

นี่แกเป็นหมออะไรถึงฉีดได้แต่ผู้หญิง

มันต้องไปอยู่ตามตรอกไปฉีดอีสังกะสี
ฉีดเข้าฉีดเย็นแกคงได้เป็นอาเสีย

ช. นี่เอ็งมานึกสงสัยว่าฉีดได้แต่ผู้หญิง
ก็นี่แหละหมอสอบไล่จงไว้ใจความจริง

ที่แกมาชี้หนทางให้ทางให้ฉีดยาอีนางกระ-รี
อีกพวกกระหรืมันมีฤทธิ์หน้ามันชิต
เพราะข้างในมันมีหนอง

ญ. ฉันทันก็จะเกิดเข็มพองเตี๋ยจะมีภัย
ก็ฉันทันก็สงสัยอยู่ในใจไม่หยอก

ไอ้เข็มที่ฉีดยามันต้องเป็นเข็มใหญ่
ต้องฉีดเลาะตามหลีบแล้วน้ำยามันถึงจะ
ไหล

เพราะปลายเข็มมันเบิ้ลมันไม่กล้าเข้าไป
ถ้าอายุยังเด็กฉันทันให้ไม่ได้ตั้งแต่สิบสี่สิบ
ห้าขึ้นไป

จะฉีดให้แกสักที่จะฉีดให้ฟรีสักหนฉันก็จะ
ฉีดยาให้

แล้วฉันไม่คิดสินจ้างเอาเพื่อเป็นสินน้ำใจ
ประเดี๋ยวก้อ้วนพุงปิ้งใครชวนไปไหนก็ไม่
ไป

ทั้งไข้แดงไข้ดาวไปหากินเสียให้ได้
ทั้งไข้ดำไข้คูนแล้วกินไม่ต้องกลัวตาย
จะอ้วนตบท้องโตฉันทันรับรองว่าไม่ตาย

จะอ้วนตบท้องโตฉันทันรับรองว่าไม่ตาย

แกรับรองว่าไม่ตายแต่เหตุไหน

ด้ายเข็มที่แกฉีดยามันก็ใช้เข็มใหญ่
ก็พูดกันตามความจริงแล้วมันแปลกใจ
เข่าฉีดได้หมดทุกชั้นไม่ว่าผู้หญิงหรือ
ผู้ชาย

เป็นหมอข้างหมอสิงคองไม่ใช่หมอสอบ
ไล่

ไปฉีดกันได้ที่ทั้งปีให้ไปเถอะไปหมอไป

พอฉีดแล้วก็นอนเพลียไม่ต้องไปทำอะไร

เป็นหมอข้างหมอสิงคองใช้หมอสอบไล่
ที่ฉีดได้แต่ผู้หญิงเพราะเข็มที่ฉันทันเล่ม
ใหญ่

ดูท่าทางมันไม่ดีฉันทันให้มันไม่ได้
อมโรคอันที่ร้ายแรงฉันทันให้มันไม่ได้
ฉันทันก็จะเกิดเข็มพองเตี๋ยจะไม่ปลอดภัย

ก็ไหนแกก็กลัวเข็มพองมีภัย

แกซื้อมาจากนอกหรือซื้อมาแต่ไหน

เป็นเข็มเหล็กหรือทองเหลือง
ถึงกลัวเข็มพองกันแล้วไอ้หมอนิบหาย

ถ้าเข็มพองมีพิษประเดี๋ยวจะไม่ปลอดภัย

ในท่อผ้าหรือใส่หีบตะพาย
ให้หีบยกออกมาวาง

ไม่น่าจะเคืองขัดข้องทำไม
ฉันจะต้องสำรวจตรวจดูเข็มเข็มที่
ฉีดไว้
ก็ไหนเครื่องมืออ้ายที่แกถือเอามาแก
เก็บไว้
ถ้าไม่ใช่หมอลวงโลก
ก็ถ้าอย่างนั้นแล้วฉันก็ไม่ไว้ใจ

ช. ไอ้เข็มที่ฉันนั้นแหละหนอฉันเก็บห่อมาด้วย หนึ่งถ้าฟักออกมาวางประเดี๋ยว

จะฟักเข็มออกมาวางประเดี๋ยวน้ำยามันจะหยด
เพราะมันเป็นเข็มกายสิทธิ์มันมีฤทธิ์ร้ายแรง

ถ้าแกจะฉีดกันเมื่อไรมันก็ใช้มุ้งกาง
พอคนไข้ลงนอนแล้วหมอก็ต้องขึ้นตาม

เข็มน้ำมันยังไม่ใหญ่มันต้องใช้มือคลำ
แล้วก็เคลื่อนค่อยค่อยคลำค่อยค่อยขย่ำขยี้

ญ. พอเข็มโตแข็งแรง
มันระคายหูคนพ่อกับหมอน้ำสิหม่น
ก็ให้แก่น้ำเข็มกลับไปสำหรับฉีดยา
แม่แก่ป่วยไข้แล้วแกจะได้รักษา
ให้กลับไปเสียดีกว่าเมื่อเจอหมาก็ฉีดมัน
ไปเอาเสวียนมาสักวงไปเอากระดิ่งมาสักแผ่น

หัวเลอะกันไม่ไหว
จะเปื้อนมือไม้หมดแกรู้จักบ้างไหม
ประเดี๋ยวอ่อนประเดี๋ยวก็แข็งผิด
กับเข็มที่เขายาย
ไปหาเอาหมอนมาวางแล้วห้ามคนรุ่มนวย
ควักเข็มออกจากย่ามมองเห็นเข็มมันยัง
ไม่ใหญ่
ต้องค่อยขย่ำประเดี๋ยวเข็มมันก็ใหญ่
พอเข็มโตแข็งแรงเอาฉีดได้

เอาฉีดได้ได้ฟังว่าน่าปราศรัย
เห็นพูดก็มีลูกไม้
ให้บิดมารดาแกมันถึงจะได้
ให้ลูกชายมันฉีดยากันด้วยเข็มอันใหญ่
เพราะเป็นหมอนหน้าด้านจะฉีดคนไม่ได้
ให้กลับไปฉีดให้อีแตนบ้านไต้

ช. ไปเอาเสวียนมาสักวงไปเอากระดิ่งมาสักแผ่น ให้กลับไปฉีดอีแตนอย่าง
นั้นอายเขาตาย
ไปฉีดให้อีแตนจะดูหน้าใครเขาเต็ม
ก็ถ้ามันกัดเอาปลายเข็มแล้วจะไปเรียก
หาเอาใคร
เพราะฉันเป็นหมอที่มีค่าไม่ฉีดหมาฉีดแมว
เมื่อแกไม่ฉีดกันก็แล้วแล้วกันไป

เพลงอีแซวตับนักจี

คณะขวัญจิต ศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

- ญ. เพื่อนพักรู้เข้ามาพบพ่อมาพบชายหนุ่ม ดูแต่งตัวภาคภูมิแลดูงามฝั่งผาย
นี่แกเป็นหนุ่มที่ไหนก็ฉันไม่เคยเห็นหน้า อยากจะเจรจาฉันก็เกรงใจ
ดูหน้าสั้นฟันขาวคอกีอย่างเหมือนยักษ์ แลดูรูปผิดหลักหรือจะเป็นเสือร้าย
หรือจะเป็นเสือแปลงดูหน้าแกคงยังหอยดอง จะมาขูะที่น้องหรือจะเลยไปไหน
- ช. ไม่ใช่เสือใช่ยักษ์คอยักหน้างัน หัวถลอกหลังลั่นเอ็งว่าเป็นผู้ร้าย
ฉันไม่ใช่ผู้ร้ายจะมาปราชัยทะเล้ง หรือแม่รูปหล่อเชิดมึงมาแต่เมื่อไร
- ญ. ฉันไม่เชิดของใครร่างกายของคน เจ้าปากคอมือขนะจะมาแกลังชานไข
ว่าบ้านเมืองเดี๋ยวนี้มีแต่นักจิ้งนักจับ มันหากินที่รับมีแต่โจรผู้ร้าย
มีแต่โจรผู้ร้ายฉันยังใจไม่รู้ ถ้าแกมาหลอกแม่หนูฉันจะทำอย่างไร
- ช. บอกเอ็งไม่เชื่อต้องเป็นเสือสักหน ดัดสินใจเป็นโจรทั้งที่ไม่เต็มใจ
ถึงฉันเป็นโจรฉันก็ไม่ปล้นข้าวของ ทรัพย์สินเงินทองไม่ยากได้
เงินทองมีค่ามีราคาข้าไม่เอา ถ้ายอมตัวเสียเต่าถึงจะรอดความตาย
- ญ. ได้ยินเสียงพวกโจรมาตั้งต้นแย่งเต่า จะเอาไปแกงกินกับเหล้าหรืออะไร
ถ้าแกไม่เอาแกงเต่าหรือแกจะกินปลาตีน ฉันจะแกงให้แกกินกันให้สบาย
แกเป็นเสียขุมไหนใครเป็นนายหัวหน้า ชื่อเจ้าหมัดกินหมาหรืออย่างไร
- ช. เอ็งจะหมิ่นประมาท ว่าเป็นไอ้หมัดกินหมาลูกน้องกูมา
หัวหน้าโจรมันชื่อไอ้เจียว มากมาย
เจอผู้ชายไม่หึงเจอผู้หญิงทำขอยก โตแต่คนเดียวมันไม่เกรงผู้ใด
คนเดียวก็นั่งกระดกสุ่เองได้
- ญ. ได้ยินนามเหมือนดังหนามมีหนอง ไอ้หน้าด่านผ่านหอยดองของน้องข้าง
พ่อมึงชื่อไอ้จืดัวมึงไอ้เจียว ใน
เกิดมาตัวเดียวไม่เห็นมีใครอยากได้
- ช. โจรอย่างพี่มันก็มีกันมาก ชื่อไอ้ขอยกไอ้หยักบางคนก็เล็กบางคนก็
ใหญ่

พอหัวหน้าเข้าจีลูกน้องก็ติดตามดู
พอได้ปล้นลักพักเดียวกันนอนซกขาศี

ตกโพรงไม่พูดเพราะมันกลัวมีภัย
ไอ้พวกโจรนักจี้ก็อ่อนใจ

ญ. ไม่เอาเงินไม่เอาทองจะหาช่องให้ปล้น
ไปปล้นอีตางทางขาวต้องเอาน้ำข้าวไปขุน

ไม่ต้องเดือดร้อนคนไม่ต้องกวนใจใคร
มีนอนอยู่ตามใต้ถุนนั้นอย่างไร

ช. โจรอย่างข้าหมูหมาไม่ปล้น
ถ้าได้ปล้นลักที่ถ้าได้จี้สักหน
ได้ปล้นลักพักเอ็งไม่อยากจะพูด

ตามประดาพวกโจรเลือกแต่ของชอบใจ
จะติดใจพวกโจรเลือกแต่ของชอบใจ
จะเอาลูกทุมตีตุตให้แทบตาย

ญ. สำหรับคนอื่นคนไกลเป็นอย่างไรไม่รู้
ท่ามวยดีไม่ว่าก็หัดเอามา

แต่สำหรับตัวกูไม่ให้พวกมึงเข้าใกล้
จะดีให้กะลาหัวมึงลาย

ช. พอเอ็งตีบีบข้าก็รับไม่ดี

ผิดเอาหัวกรูดสีมึงเข้าให้

ญ. แม็กก็เลยชักไม้ออกจากสี่

แล้วดีซัดเข้าอีกทีแล้วส่งท้าย

ช. ดีบีบข้ารับบีบสองมือ
แต่พอผ้าหลุดตกเลิกแก้ผ้า

ตะกรับเอาไม่ไหวได้
เดียวกันนอนอ้าซ่าให้กูเคาะเสียดกลางทราย

ญ. สำหรับรูปร่างอย่างมึงต้องตายด้วยขามกะละมัง ดบมั่งเตะมั่งจะปรานีทำไม
จะตบให้หกล้มลงไปจมปากกู

ไปตามย่ำตามปูของแกมาตามกลับไป

ช. กุลัคนหาญลุกขึ้นมาคนเห็น
แต่พอโดดเข้าใส่
แทงสั้นแทงสวนเดียวกันนอนอ้าซ่า

จะล่อให้เป็นเอ็นไม่เคยคิดเขินอาย
แทงซ้ายแทงขวาแทงนอกแทงใน
แทงแล้วกูก็ลาลามึงไป

ญ. มึงอย่ามาหมิ่นประมาทสามารถข่มหมู
ถ้าไม่ด่าเอามึงมึงมานั่งประหม่า

มึงอย่านี้กว่าหมูเมิ่นเกินอย่างหมาย
ทำปากมอมเหมือนสีหมาเขาด่าแม่ไม่
ทำไม

ช. เขาว้ามึงจะมาหน้าม้อย

จะนั่งขมิบอมหอยเขาแหยมืดก็ไม่ไป

ญ. มึงจะมาเขียนรูปเสือให้ฝูงเนื้อโขยก

เมียดกระแด่แม่ไม่หัดแม่ไม่ยอมยกให้

ช. เอ็งได้กลิ่นเสือจะหลงว่าเนื้อสมัน
มึงจะหลงว่าเนื้อนี้และเสือหน้าแสก

ถือมีดโรมันเมินเถินจะหมาย
จะวิ่งตดขี่แตกให้นึกถึงวันตาย

ญ. แม่จะเอาสืตบปากเอาเม็ดตะขาบเข้าป้อน ให้กินขนมปังสอบปอนแล้วขับ
เปรตส่งไป

ช. กูหกล้มนอนหงายตายหน้ามิด ลูกได้ทิ่มพรีดไม่เลือกว่าใคร

ญ. พอมีงตบปั๊กกูไม่ยอมใช้ป้อน จะนอนหวดสองปอนขับเปรตกูไม่ไป

ช. พอตรงถูกญาติกูก็เลี้ยง พอเจอแม่เพลงปล่อยเปรี้ยวให้มิดจม
ปลาย

ญ. จะถีบหน้าเสียให้ตกจะถีบอกเสียให้หัว จะถีบให้นอนชักเสียชาติผู้ชาย
จะถีบให้นอนหงายตายตากแดด ให้เหลือบเห็นหน่อแ-ดแล้วยกมือขึ้นไหว

ช. พอมีงยกเท้าไม่ทันจะถึง ล่อเข้าไปตั้งครึ่งครึ่งตามปลาย

เพลงอีแซวหมัดบับ

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะนกเล็ก ดารุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะบุญโชค ชนะโชติ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ญ. ไม่ว่าแก่หรือหนุ่ม
ได้ยินเขาเล่ากันว่าหนุ่มสุพรรณเขามา
คงจะเทห์เข้าท่าอย่างจะดูหน้าสักนิด
แค่ชำเลื่องตาแลเห็นแน่เป็นหนุ่ม
แต่พอเข้ามาใกล้แต่เลยใจไม่กล้า
ดูคอยาวเหมือนยี่ราฟ

เลยกันหรือยังเง
อยากจะเห็นหน้ารูปร่างเป็นไหน
ตัวลुकน้องนกเอี้ยงมากันมากมาย
มานั่งกันเป็นกลุ่มฉันอยากให้เข้ามาใกล้
เอามือป้องหน้าที่คุณแม่หรือชะนีไซ้
ดูเหม็นสาปยังกับผีหน้าแห้งยังกับสีที่เขา
ทาไม้

ช. ใจเย็นเย็นน้องสาวจะบอกจุดประสงค์
ฉันไม่ใช่ผีไซ้สาธหรือคนสวย
ฉันคนเหมือนเขามีหัวคว้าวหัวขวิด
ฉันชื่อนายมลงามจึงเจ้าเก่าคนเก่ง
ทั้งนกเอี้ยงนกเล็กเคยพบประจำ

หาเลือดกลองสักหน่อยเป็นไร
ฉันก็คนมีหน้ามีตาใจ
มีแขนมีค้อมีไถ้นั้นเหมือนใคร
ถ้าได้เล่นกับเอ็งพูดกันอย่างไม้อาย
เคยเล่นประจำจนจำหน้าได้

ญ. โอ้วมลนี้กว่าผีมาพูด
ไม่เจอหน้าตาสามวันกว่ากว่า
มาดูหน้าตาหมองศรีไปทำไรทำนาไปหาปลาหาปู
เลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลาดูแขนขาเป็นปรอท

วิ่งหนีผ้าหลุดเล่นเอาเหงื่อซ้ำไหล
ไปเล่นเพลงที่ไหน
ไปซดคลองหรือลอกคูหรือไปทำอะไร
พี่เป็นหนองนอกหรือหนองใน

ช. ว่าเปล่าหรือเปล่าหรือกว่าใครบอกใครเล่า
หลายคืนหลายวันพี่เดินหาตามหอยจนหัวห้อยนั่งเหงา
พี่ตามหอยไม่เห็น
ในทะเลน้ำลึกพี่ไปงมมาแล้ว
ทั้งระยองพัทยาพี่ตามหาทุกแห่ง
มาอยู่ที่นครปฐมเมืองกาญจน์ว่าหอยมันไม่มี
หอยเอ๋ยหอยใครเก็บใส่ห่อ

พี่จะบอกกับเจ้าโธ่เล็กขวัญใจ
ไม่ว่าห้อยหรือเหาไม่ว่านาใคร
หรือว่าเจนมันหมดปัญญาที่จะตามไป
พี่ตามทั่วทุกแถวไปทุกถิ่นฐานทั่วไทย
แม่หอยดีสีแดงแห่งไหน
ทั้งปากช่องตาคลีไม่รู้ว่ามีไปไหน
ตามหาหอยจ้อเสียจนอ่อนใจ

ญ. สงสารพี่ชายที่ร้องให้ตามหอยจนไขสกลันห้อย จนผิตรูปผิกลอยเนื้อตัวเริ่มลาย
หอยตามหาอยากจะรู้สาเหตุ
หากาบหอยจับหอยยันเหม็นมาก
คืออรอยสะเด็ดเดี่ยวก็เมาตาลาย
หอยน้ำเค็มหอยจืดขอให้พี่ชี้แจงสงสัย

หอยโข่งหรือหอยแครงหอยขว้าง
หากเป็นที่นี้แล้วเล่า

หรือหอยไครหรือจะเป็นหอยที่ไหน
เป็นหอยเสี่ยงตามเสาหรืออย่างไร

ข. พี่ตามหาทั่วทุกดินแดนแต่กลิ้งก็ยังไม่
ทั้งกรุงบางกอกทุกทุกตรอกเที่ยวตรวจ
เดี๋ยวนี้ไซ้ขึ้น
รู้สึกไม่ค่อยสบายจะต้องบ้ายหน้ากลับบ้าน

ตามเจ้าหอยอยู่ที่นี้กันบ้างไหม
ทั้งในคลับอาบอบนวดตามไปว่าที่ไหน
ของรู้สึกไม่ค่อยสบาย
เดี๋ยวนี้สิ่วขึ้นไซ้ตันแทบจะเดินกันไม่ได้

เพลงอีแซวตับหมา

คณะนกเอี้ยง เสียงทอง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
 คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
 คณะบุญโชค ชนะโชติ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ญ. เสียงใครหนอใครหนอมาดังข้อเรียกข้า จะเป็นคนหรือหมาฉันยังไม่รู้ความหมาย
 เสียงมันพูดคล้ายคนได้ยินเสียงบ่นพึมพำ จะเป็นไอ้NILกินล้ามาอย่างไร

ช. ไม่ใช่ไอ้NILกินล้าไม่ใช่ไอ้ดำหมาแดง ไอ้คอขวั้นมาจากแขวงเมืองอุทัย

ญ. จะออกไปดูหน้ามันจะเป็นหมาหรือคน เสียงมันชอบพิกลั่นกแล้วให้เสียวกาย
 ก็ชาติไอ้หมาต่างแขวงมึงจะแขวงเดินขวาง ประเดี้ยวแม่โขกเสียด้วยรางแล้วลูกใน

ช. ถึงเอ็งโขกกันเสียด้วยรางหมาจะต้องวางด้วยเขี้ยว
 ว่ารางทะเลลูเดี้ยวเดี้ยวหน้าข้าวก็ไหล

ญ. ก็ชาติไอ้หมาจะยำดูเขี้ยวคำมึงไม่คม ไอ้หน้านี้ไม่ได้ลมกลั่นกระโอ
 ให้เห็นสีนอยากอ้าปากแย่งแย่ง ให้ยีนเสียสีแกจนดาลัย

ช. กูเหลียวเหลียวแลแลดูบังเง่งเงาะ เห็นชนปกลงมาปะไม่รู้ว้าชนของใคร

ญ. ที่ชนปกลงมาปะไม่ใช่ธุระธุรัง มึงจะไหวสีมั่งหรือก็ไหว
 มึงเห็นสีสาวสาวมึงเที่ยวไปเล่ากันแซ่ ถามว่าเหมือนสีแม่มึงกันบ้างไหม

ช. มันไม่เหมือนของแม่แต่มันเหมือนแต่ของหมา อีโน่นสีข้างอีนี้สีม้าอีนั้นสีวัวอีนี้สี
 ควาย
 บอกว่าสีของใครมันก็ไม่ใหญ่เก้ง มันสู้ของแม่เพลงพวกนี้ไม่ได้

ญ. มึงเห็นเม็ดสมอจะหลงว่าเม็ดสำหม่ม มึงเห็นเม็ดสีแม่จะหลงว่าเม็ดลูกไม้
 นี่ละเม็ดละมุดสำหรับไว้ขุดสมอองนี้ มาแหกตามองกันอยู่ทำไม
 ยังงั้นก็สีแม่ของเอ็งมันคงเก้งกันตลอด มันกัดของพ่อมึงจนคอดและตอนปลาย

ช. กัดของพ่อข้าคอดนั้นแหละเพราะคาดตะกรุด กัดมันไม่หลุดเสียเมื่อไร
 กัดแล้วไม่หลุดมันเป็นตะกรุดกันเก่า ถ้าพวกเอ็งโดนเข้าซี่เขี้ยวต้องไหล
 เอ็งไม่รู้จักฉันทรอกหรือพ่อข้าชื่อขุนหมื่น หัวก็ล้านเตียนสิ้นผิดกว่าคนทั้งหลาย

พี่ข้าซื้อกำยาน้องชายชื่อกัน

ญ. ก็ตั้งแต่ฉันเกิดมาจนล่าช้าปานนี้
ก็ผู้คนเขาตายกันมาตั้งหลายสิบปี
ชื่อเจ้าหยักเจ้าปั่นเห็นมีแต่พันธุ์สุนัข
พระมารดาของชายไปให้เขาตายเลยกัน
ขึ้นชื่อว่าไอ้ขวันหน้ามันด้าน
ให้พอกรอกแกรกเข้าก็กลัวฉีกขาดหัวคุดหาง

ช. หาวว่าหลับเป็นตายเอาที่ไหนมาว่า
ถ้ากัดผู้หญิงที่ไรดูเลือดไหลออกมาขาว

ญ. ก็ถ้าจะดูเสียจังกัดไม่ว่างไม่เว้น
วันนั้นมันไปย่องกัดเขาที่ตลาดดินท่า

ช. กัดมาแล้วเขี้ยวชาญในแถวร้านตลาด
กัดมาแล้วที่ลับจนนับได้ถ้วน

ญ. ก็ชาติไอ้หมาหัวโตพูดไม่คุยมาก
เท่าที่เคยเห็นมากัดแต่หมาแต่หมู
เล่าเมื่อจะกัดก็กัดจะทำสลัดขนพอง
แม่ฉวยไม้ไล่มือรีบถือเดินมา
ถ้ากัดแม่เข้าสักแผลเถอะหัวแม่มีงอ้ายหยก

ช. มีดไม้ผ่านมือที่เอ็งถือเอามา
แต่พอหมาโดนโกนหมกหล้มหัวแถ
หมากัดเข้าได้หว่างขา

ญ. อ้ายหมาขาวขนเขี้ยวมีงจะมาเหลียวกัดคน อ้ายหมาขาวมีขนมีงได้กัดขาใคร
เที่ยวตามคนกินขี้จนไม่มีใครชน
ทำแยกเขี้ยวออกมาขาวจะเข้ามากัดหว่างขา

ช. เอ็งจะเอาเขี้ยวสาตตาให้เปียกหมาทั้งสามตัว เอ็งอยู่ใกล้ทำไมก็ไม่กลัวก็เชิญเข้า
มาใกล้ใกล้

ตัวขานนั้นชื่อขวันแล้วคอไขว้

ใครเกิดมาเห็นมีกันอยู่ที่ไหนบ้างไหม
ไอ้ชื่อเสียงที่ดีดีทำไมแถมเอาชื่อไม่ได้
ฉันเคยเห็นมีมากตั้งแต่เริ่มสมัย
ถึงมีลูกชื่อเจ้าขวันเคยอาย
ว่าเขากินแล้วยังไม่เห่าขโมย
มันดีแต่หลับเฝ้ารางทูตอ้ายหมาจัญไร

มีงว่าจะเป็นหมามันหากัดใครไม่
ถ้าเอ็งโดนกัดเข้ามิดเขี้ยวไม่คาย

ไม่เลือกพระหรือเณรไม่เลือกกว่าที่ไหน
เขายังเอาสืบทหน้าวิ่งหนีไปบ้านนาย

ถ้าหากเอ็งโดนหมากัดตกเป็นตะกาย
ถ้าเชอซ่าฉันสวนยันลำไส้

ก็อ้ายสกุลสุนัขมันจะเก่งเพียงไหน
มากุยก่งจะกัดกูอ้ายสกุลชี้ไก่
จะยืนเมียงแอบมองอยู่ทำไม
จะแยกเขี้ยวหรือไอ้หมากูจะได้ลงไม้
จะตีด้วยกะลาแล้วหัวมีงลาย

ต่อให้ยาวเป็นวาทะหากกลัวเอ็งไม่
หกล้มจมแรงลงไปนอนหงาย
กัดจนเขี้ยวคุดมาแล้วคุดไป

มีงช่างไม่มีสกุลเลยจะติดกาย
เดี๋ยวแม่เอาเขี้ยวสาตตาเสียให้มันร้อง
เจียนตาย

แต่พอเอ็งเข้ามาใกล้เขี้ยวข้าให้เปียกเหนียว
หมาจะกัดข้างในให้ปวดร้าวถึงข้างนอก

พอได้กลิ่นน้ำเยียวก็กัดกันเสียใหญ่
พอเขี้ยวอ่อนชักรอกออกมา ก็ทำเป็นอาย

ญ. มาอวดเก่งทางกัดพวกอ้ายสัตว์หน้าขน
มันกัดยากกัดยายจนร้องกันออกอึ้ง

มึงเนรคุณกัดคนกัดไม่เลือกใคร
นั่นโดนเขี้ยวหมา มึงเข้าจริงไหม

ช. ไม่ใช่หมาจัญไรกัดยายกัดย่า
มันชอบกัดอยู่แต่แกพ่อแม่ไม่กัด
วันนี้มาเจอแม่สัตว์หมาต้องกัดมันส่ง

ถึงพี่น้องเดินมามันไม่ทำอะไร
วันนี้มาเจอแม่สัตว์หมาต้องกัดให้ได้
พอชักเขี้ยวออกโค้งไม่สู้ใคร

ญ. ไม่ในมือของกูมีแม่ไม่กลัวมึงหอกไอ้หมา ทำหมอบเพียบเข้ามาเดี๋ยวหัวมึงโดน
ไม้
ทำเซอะเซอจริงอ้ายสัตว์จะเข้ามากัดรังแก
ต้องตีด้วยไม้แก็เสียให้ร้องเจียนตาย

ช. มีดไม้ในมือจะตีหมาให้มั่ว
หมาไทยลูกโชนเขี้ยวอยู่โคนไข่ตันปลาย
ก็เท่าปลายโพธิ์ปลายโพธิ์หักคู้
ถ้ามันกัดใครเข้าเลือดขาวจะต้องออก

เอ็งอยู่ไกลไม่กลัวก็เชิญเข้ามาใกล้ใกล้
เขี้ยวมีชั้นโคนเขี้ยวไม่โตไม่ใหญ่
ตรงกลางเขี้ยวมีรูสำหรับไว้บ้วนน้ำลาย
มันไม่ไหลออกนอกมันไหลส่วนข้างใน

ญ. ซาติไอ้หมาตาเหลือเวลาเคืองขัดกัดคน
ไอ้หมาหรั่งหางเรียวอวดว่าเขี้ยวมีพิษ
จะให้กินเสียข้าวเมื่อมึงไม่เห่าก็ต้องไล่แห่
แม่จะเอาโซ่ใส่คอไปผูกไว้ตามเช็ดขี้

อ้ายหมาขาวหน้าขนมึงเคยได้กัดขาใคร
ทำอวดรู้มีฤทธิ์ไอ้หมาขี้เรื้อนจัญไร
แล้วกูจะเรียงหีแม่มึงทำไม
เอาไว้สัก 7-8 ปีค่อยปล่อยให้แม่มันไป

ช. หาว่ากินเสียข้าวไม่เห่าไม่หอน
อีแม่เจ้าของข้าวเจ้าของ
นี่คนเขาไม่บอกพอกคนออกเอ็งร้องโอย

กินแล้วจะนอนเคียงแทนคุณนาย
ถ้าหมารู้หมาจะเห่าขโมยให้
อย่างนั้นซิบโมยมันถึงได้เอาเอ็งได้

ญ. ก็ที่ขโมยย่องเบาเอาทองขาวทอง
แม่จะวางยาเบื่อปนเนื้อให้มึงกิน
กูจะเอามีดตัดหัวจับตัวโยนน้ำ

มันนอนหลับไม่รู้เรื่องจะเลี้ยงไว้ทำอะไร
ต้องให้ยาสติกลินมาใส่ไว้ข้างใน
ให้สิ้นชื่อสิ้นนามสกุลอ้ายเหล่าหมาใน

เพลงอีแซวดับศีลห้าของตัวโจ๊ก

คณะนกเล็ก ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
คณะบุญโชค ชนะโชติ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ญ. ไหนแกลเป็นคนดีฉันอยากจะถามแกลดู
แกลจะดีทางไรหรือดีทางนา
ฉันจะถามแกลสักหน่อยเถอะพ่อสร้อยสอดสี่
จะถามถึงคนเราที่เกิดมา
ศีลข้อที่หนึ่งนั้นหนา
ปาณาติปาตาเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาทิยามิ

ช. อดทนทนหาเอาศีลห้ามาหาม
เขาเรียกกุศลมูลเป็นคนตระกูลรากแก้ว
คนแก่คนเฒ่ารากขาวรากขาด
สอนว่าศีลข้อที่สองเขาเรียกว่าล้าศีล
ปลายแดงตั้งตั้ง
ส่วนศีลสามใบสายกำลังรวบใบศีล
ขอจับกันแถมแถมหน่อยฝักน้ำถ้อยวาที
จะเชื่อคนรั้นจะไปดันคนเถียง
แม่หนามขีดปิดของถ้ำขัดข้องต่อخان
แกลจะโง่ดำดินไปให้เขาล่อไซ่ดาว
ศีลหกศีลห้าจะมาว่าศีลเจ็ดเป็นศีลใหม่
พระท่านห้ามปาณาเราต้องไปหาปลาหนอง
ก็หันใส่แกลงุ้ม
ไม่เห็นท่านบ่นว่าเบื้อเหลือแต่เชื่อติดขาม

ญ. จะดูทำดูทางแกลก็บอกเข้าที่
จะขอถามสักข้อจะขอต่อสักตอน
ข้อที่สองลงมาอทินนาคันแน
อทินนาทานาเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาทิยามิ

ช. ส่วนว่าศีลที่สองพระท่านห้ามลักทรัพย์
ดูแลให้ตลอดดูรอดดูแล
ตัดช่องย่องเบาที่ของเขามีค่า
แม้มันหลับยามไหนเราต้องเข้ายามนั้น

ฉันเองก็รู้ว่าแกลดีทางใด
หรือดีทางปั้นหาธรรมวินัย
จะหาว่าน้องจู้จุกจิกจิกกวนใจ
มันต้องมีศีลห้าประจำใจ
พระท่านห้ามปาณาฉันยังสงสัย
ช่วยบอกฉันทีซิพระท่านห้ามเรื่องอะไร

กูมีแต่เพียงศีลสามของกูก็ยังสดใส
มันมีรากออกแล้วภายในว่ารากอะไร
มันหลุดร่วงเรียกราดขาวขาวลายลาย
ให้กูดับตายดินกูให้ใครไม่ได้
ยังตันขึงลำแข็งเวลาลูกน้ำไหล
ผมถือประจำเป็นอาจิณจนติดอกติดใจ
ในตำราบาลีมันหาได้เมื่อไร
อบรมเรียบเรียงเอาไว้หลายราย
ในบาลีโบราณมันยังไม่ลุ่มละลาย
ถ้าถูกเขาเกาะกินเขาจะคิดเสียใจ
มีเมตใครจะเห็นด้วยไหม
เตรียมลุ่มตะของเตรียมแหเตรียมข่าย
พระเจ้าล่อกันจอมบอกว่าอรร้อยจับใจ
ไว้พวกลูกกล่อน้ำพระท่านล่อเครื่องใน

แกลคงจะเป็นคนดีแกลจึงบอกฉันได้
จะหาว่าน้องขอดก่อนมากล่าวคำแคะได้
คำพระท่านแปลตั้งแต่ตันจนปลาย
ช่วยบอกอีกทีซิพระท่านห้ามเรื่องอะไร

เห็นเจ้าของนอนหลับไม่ต้องกลัวอะไร
ถ้าเจ้าของเขาแกลให้มองเปิดมองไก่อ
เอาแต่ของราคาจะซื้อได้ขาย
ข้าวของเขี่ยขึ้นขันต้องถีบขนไปขาย

ได้มากแค่ไหนก็สบายแค่นั้น
หากจะแข่งบ้างก็บ่นหมดแรง
ทำดีได้ดีมันก็มีออกถม
ถ้ามีงเป็นทีไหนพาไปดูที่
พ่อจะฟาดให้เลียนไม่ให้มันเหลือหลอ

ญ. จะดูทำดูทางก็เหมือนยังพระนักเทศน์
แกอมเม็ดท้อปไฟมาวันละก็สิบเม็ด
งั้นฉันจะถามอีกสักนิดเถอะนะพ่อทิดคนงาม
กาเมสุมิจนาจาราเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาதியามิ
ถ้าบอกได้ให้เป็นลูกถ้าบอกถูกให้เป็นผัว

ข. ข้อที่สามกาเมไม่หลงมัวเมา
ถ้าหญิงยอมให้ทำยามกำไม่เกี้ยว
ต้นจิวหนามโง้งสิบหกองค์
ทั้งอีแร้งอีกามาเกาะเกี้ยว
หมดสิ้นสายบุญตันตระกูลเหล้ากอ
ต้นจิวหนามโง้งสิบหกองค์
กึ่งกำมันพุงกระดุดไปตรงตูดเตวตา
ไอ้กะทะใบบัวที่เคยต้วยุ้งเปรต
ได้ช่องเป็นฉะจะทำเป็นพระอดเพล

ญ. แกรู้ติบรู้ดีรู้ถึรู้ถ้วนนี้
งั้นฉันจะมีเนื้อความร้องถามอีกสักที
มุสาวาทาเวระมะนีสิกขาปะทังสะมาதியามิ
ถ้าแกบอกฉันไม่ถูกเดี๋ยวฉันตัวถาก

ข. มุสาที่สี่ถ้าเชื่อพระก็เสร็จ
พวกดกหยกเหตุพูดเท็จถมทับ
ดูแต่พ่อค้าแม่ขายยังกำไรรำรวย
ต้นทุนเท่าไรก็มีกำไรเท่านั้น
มีกำไรเท่าไรเขาบอกว่าขายเท่าทุน
เหลือใช้เหลือสอยเขาต้องคอยมุสา
เขาหลอกลวงกินไส้คนเราตายเพราะชื่อ
เสียทรัพย์เสียสินเสียถิ่นหลักฐาน

ทำดีได้ชั่วมีคนเขาแข่งมิได้
เห็นมาแล้วหลายราย
มีแต่คนนิยมบอกว่าได้ลามใหญ่
ทำชั่วได้ถูกก็เคยเอาได้
ให้เหลือแต่กระดอที่เอาไปได้

เสียงดังก็ดีเสด็จไปยิ่งกว่าท่านผู้ใด
เสียงมันจึงดีสะเด็ดพอจะใช้งานได้
ถามถึงศีลข้อที่สามฉันมันยังสงสัย
บอกฉันอีกทีชี้จะบอกได้หรือไม่
ถ้าบอกไม่ถูกแม่จะเอาหัวมาขัดไห

ผัวเขาเราไม่ต้องเชื่อใคร
ขอให้มันได้อย่างเดียวไม่ต้องไปเชื่อผู้ใด
มีกาจิกสีอีแร้งจิกใส่
ยังหาทำยาไม่ได้
กูไม่เห็นมีทีไหน
กึ่งกำมันยังชี้เหมือนยังหล่อกระชาย
ท่านใช้ให้ลูกน้องมาฆ่าตัดต้นมาตาย
มันตกสะเก็ดแตกพังทลาย
ที่เหลือเดะลากเดนจะได้ไม่นึกเสียกาย

แกไปแต่งสำนวนเอามาจากทางไหน
ถามถึงศีลข้อสี่ฉันยังนึกสงสัย
บอกฉันอีกทีชี้พระท่านห้ามเรื่องอะไร
ให้ همینศพเหมือนยังซากของผีตาย

ข้อมันหาสาเหตุเขากันความเสียหาย
เขาก็หนีมนอนหลับรำรวยทุกราย
ดูแต่อาม้าอาหมวยเงินทองมากมาย
มีกำไรทุกวันกินไม่หวาดไม่ไหว
คิดแล้วพอลุ่นไม่คิดเอากำไร
ถ้าใครหลงเชื่อเขาก็จะเอาไปตาใสใส
ยึดมันเชื่อถือจึงได้เสียลูกไม้
เสียจนหมดที่มันเสียจนหมดความหมาย

ถ้าหญิงเชื่อลมชายพากายก่อนแต่ง

เขาหลอกคอยไข่แดงกลับไปบนเสียดาย

ญ. ฉันเลยจับข้อมือยึดถือแขน

ความรู้ของแกมันแน่นอยู่ในสมองภายใน

นี้แกช่างดีจริงที่ไม่ชิงหมาเกิด

นับว่าประเสริฐยิ่งกว่าใคร ๆ

ฉันถามศีลข้อสุดท้ายคือศีลข้อห้า

ศีลสุดท้ายคือสุรามันเป็นสิ่งเลวร้าย

ถ้าว่าสุราเมระยะมัจจะปะมาถัดถานาเวระมะนี้สิกขาปะทังสะมาதியามิ ก็ฉันจะถามแกแค่นี้จะไม่

ถามมากมาย

ถ้าแกบอกฉันตรงวันนี้แกคงได้กลิ่น

ให้อมเหม็ดมะเขือของน้องภายใน

ช. ศีลห้าพระห้ามผมจำหมดจด

ซื้อมาก็กินเพราะเดี๋ยวก็มีมาใหม่

เหล้ายาปลาบึงเสียมันประกาศปาวปาว

เต็มรถมีเหล้าเดี๋ยวนี้กำลังแพร่หลาย

สามสิบดีกรีสติเหล้าเด็ด

เอื้อมร้อยสำเร็จกินแล้วตาลาย

แม่โขงเหล้าขาวเจ้าเก่าก่ายกอง

มีกระทิงกวางทองที่เขาคำเมืองไทย

พระเทศน์วัดไหนไปดูได้วัดนั้น

ไม่เคยเห็นพระท่านมาพูดจากถามไถ่

เห็นแต่ขวดมันเทียวทิ้งเกะกะ

ไม่เห็นมีใครใจละเรื่องสุราเมรัย

เงินทองของเราส่วนเหล้าของร้าน

เงินทองของฉันจะต้องกินต้องใช้

พวกคฤหัสถ์กินเหล้าพระเรากินเหล้าผี

มีเช่นนั้นรสตะลี้เราจะกินอะไร

เขาว่าพระกินผีรสตะลี้กินพระ

ผมเคยพบปะจึงได้พูดออกไป

บ้านก็ขัดวัดก็ขัดบ้างก็พูดพึมพำ

ว่าขุนท่านก็ทำไร่นาก็ไถ

กุศลาทำมาทำนาทำลูก

ถ้าผมนี้พูดไม่ถูกมาช่วยทักทาย

เพลงอีแซว
ของ
ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

ไอ้มาเถิดหนา กระไรแม่มา
หากได้ยินเสียงนี้ เสียงของพี่ไวพจน์
พี่นี้เป็นพ่อเพลง ใครใครก็เกรงกระทุ้
พี่สืบสายเพลงอีแซว ไปเล่นมาแล้วทุกที่
เดิมบางนางบวช ก็เคยไปวัดการม
บางปلام้าอุทอง สองพี่น้องอำเภอมือง
ชื่อเสียงโด่งดัง แต่ยังไม่ขาดแม่เพลง
พี่ขอเชิญมาสมัคร ถ้ามีใจรักทางร้อง
ขอเพียงให้เชื่อฟัง แม่ร้อยชั่งอย่าเกรง
คอหนึ่งนั้นเสียงพี่ เสียงโฉมศรีเป็นคอสอง
ถ้าหากน้องเก่งแล้ว มาร่วมอีแซววงพี่
จะได้ร่วมกันหากิน ในถิ่นเมืองสุพรรณ
ขออย่าให้อิดเอื้อน ให้พี่เดือนซ้ำสอง
ไอ้มาเถิดมา กระไรแม่มา
มาร่วมวงกับพี่ชาย

สาวน้อยเจ้าอย่าช้า ชำรำไร
คนสุพรรณเขารู้หมด ว่าพี่เป็นใคร
ถ้าหากว่าน้อยยังอยู่ พี่จะบอกให้
ศรีประจันต์ดอนเจดีย์ พี่นี้ก็เคยไป
สามชุกก็เคยชม ว่าการมพี่คมคาย
อย่าว่าคุยเชื่อง พี่เฟื่องนะสายใจ
แม้ฝีปากเจ้ายังไม่เก่ง จะเกรงไปใย
อีกหน่อยก็คงจะคล่อง ต้องคอยหัดค่อยไป
จะหัดให้เป็นแม่เพลง ให้ร้องเก่งจนได้
บกพร่องจะแก้ให้
คงมีแม่เพลงชั้นดี มาเป็นเพื่อนใจ
ให้ขึ้นชื่อลือลั่น ไม่หวั่นใครใคร
เชิญแม่เกริ่นทำนอง ร้องเป็นเพลงอีแซวเอ๋ย
สาวน้อยเจ้าอย่าช้า ชำรำไร
น้องอย่าอายใครเลย

เพลงอีแซวทอวยพร
คณะนกลีเกิ้ล ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

...จะอวยชัยให้พรให้ถาวรสวัสดิ์
 จะอวยชัยให้พรให้ถาวรสมหวัง
 จะย่างเท้าไปทางไหนให้ปาวไพรพร้อมพลู
 หากท่านมีทองแดงให้กลายเป็นทองดี
 จะเลี้ยงเปิดหรือเลี้ยงไก่ก็ขอให้ไข่เป็นแก้ว
 ขอให้ยั้งข้าวเหนียวสูงแค่ยอดมะพร้าว
 ให้ถุงเงินแค่แขนถุงแหวนแค่ศอก
 ขอให้ท่านเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี
 ให้อายุวรรณะสุขพละ
 อายุยืนกันไม่น้อยสักหนึ่งร้อยเกินเกิน

ให้บริบูรณ์สมบัติมีแต่สุขสบาย
 ให้เปรียบเหมือนชาววังใครเห็นก็ต้องไหว
 ดอนรับขับสู่เล่นเอาใจใส่
 หากมีเศษสังกะสีให้กลายเป็นเครื่องสาย
 จะเลี้ยงหมาหมูแมวให้กลายเป็นมโนมัย
 ขอให้ยั้งข้าวเจ้าสูงแค่ยอดไผ่
 ลากเข้าลากออกทุกวันไป
 ให้อยู่ดีกินดีกันอยู่คงตาย
 สมดังพรพระท่านให้
 ขอให้ทุกท่านเจริญปราศจากอันตราย

เพลงอีแซวทลา
คณะนกลีเกิ้ล ดาวรุ่ง อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

...ลาแล้วต้องลาแน่นปากลาดาแล
 ต้องจากไกลกลับก่อน
 คณะอีแซวเหนื่อยจังขอเอวังเสียที

เล่นเอาฉันอาลัยฉันอยู่ด้วยไม่ได้
 กลับสถานบ้านดอนฉันอยู่ด้วยไม่ได้
 โอกาสหน้างานมีค่อยได้เจอกันใหม่

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

